

Sociale cohesie binnen de wijk *Zuid-Berghuizen*

Een onderzoek naar acceptatie en integratie

De Stakenbeek, Zuid-Berghuizen

Sociale cohesie binnen de wijk *Zuid-Berghuizen*

Een onderzoek naar acceptatie en integratie

Maarten van der Hoek,

In opdracht van:
Woningbouw Corporatie Oldenzaal(WBO).

Universiteit Twente;
Bestuurskunde, Public Management.
Faculteit: Management en Bestuur.

Enschede/Oldenzaal. oktober 2007.

Afstudeerbegeleiders:
Dhr. Dr. M.R.R. Ossewaarde.
Dhr. Dr. W.A. Trommel.

Samenvatting

Aanleiding:

In 1950 is het gebied Zuid-Berghuizen vanuit Losser geannexeerd bij de stad Oldenzaal. Het gebied bestond uit een kleine op zichzelf staande boerengemeenschap, die veel tegenstand bood tegen de annexatie van het gebied bij Oldenzaal. Zij waren bang dat hun boerenbedrijven plaats moesten maken voor nieuwe woningen en industrie. Naast deze boerengemeenschap stonden de bewoners van het gebied met een minder zelfvoorzienend karakter, deze bewoners waren voorstander van de annexatie vanwege de beoogde voordelen in de vorm van ondergrondse elektriciteitsaansluiting, aansluiting op het riool, gas en waterleiding.

De beoogde voordelen bleven echter uit, de “Zuid-Berghuizenaren” voelden zich in de steek gelaten door de gemeente Losser en achtergesteld door Oldenzaal. In de ogen van de Zuid-Berghuizenaren werden andere wijken in voorrang gesteld wanneer het ging om investeringen en ontwikkelingen. Door de gebeurtenissen tijdens en na de annexatie, is er bij deze oude bewoners van de wijk Zuid-Berghuizen een achtergesteld gevoel ontstaan. Dit achtergestelde gevoel wordt ook wel aangeduid als een gezamenlijk leed ontstaan vanuit de annexatie.

In de aankomende tien jaar zal de wijk Zuid-Berghuizen sterk worden vernieuwd en worden uitgebreid. Met als doelstelling het mogelijk maken van een wooncarrière voor de huidige bewoners van de wijk Zuid-Berghuizen. En tevens het aantrekken van nieuwe bewoners naar de wijk. De geplande uitbreiding en renovatie van de wijk moet er voor zorgen dat er meer jonge gezinnen met kinderen in de wijk komen te wonen. Op deze wijze wil de corporatie de doorstroom in de wijk vergroten en de vergrijzing verminderen. Zuid-Berghuizen moet een wijk worden waarin de bewoners van de wijk prettig kunnen samenleven.

Groepering:

Het gedeelde leed van de annexatie in 1950 is echter nog steeds zichtbaar in de wijk. Dit achtergestelde gevoel draagt zorg voor groepsvorming binnen de wijk. Zo bestaat er een groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” die zich onderscheiden van de rest van de bewoners van de wijk door het gezamenlijk gedeelde leed van de annexatie. Een tweede groepering binnen

de wijk is de groep “Nieuwkomers”. Dit zijn mensen die ruime tijd na de annexatie in de wijk zijn komen te wonen, en niet delen in het gemeenschappelijke leed van de annexatie.

Dit onderzoek heeft zich gericht op de relaties binnen en tussen de groeperingen binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Er is gekeken of er gesproken kan worden van een kloof tussen de verschillende groeperingen, waaruit de kloof is te verklaren en hoe deze zijn weerslag heeft op de uitbreiding en renovatie van de wijk. En daarmee samenhangen het prettig samenleven binnen de wijk Zuid-Berghuizen.

Door het gemeenschappelijke leed in de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” bestaan er binnen deze groepering sterke sociale banden. Maar ook door een veelheid aan tijd die de leden van deze groepering kan investeren aan relaties binnen de wijk zijn er sterke sociale banden binnen deze groepering te ontdekken. Deze banden worden ook wel in de uitingsvorm van het Noaberschap gegoten. Een ongeschreven wet over goede omgang met de burens. Men heeft wat voor de burens over. Mogelijkheden tot sterke sociale banden, bijna familiale banden, worden gecreëerd door het gemeenschappelijk leed. En de veelheid aan tijd door vergrijzing en pensioengerechtigheid.

De andere groepering leeft meer individueel in de wijk, dit komt doordat de leden veelal onderdeel zijn van de beroepsbevolking. Door allerlei contractuele verplichtingen die daarmee gepaard gaan, is het voor hen moeilijker sterke sociale contacten te onderhouden binnen de wijk. Dit voornamelijk door het ontbreken van tijd. Er is echter geen gebrek aan interesse binnen de wijk. De leden van deze groep nemen aan alle activiteiten binnen de wijk deel.

In de loop van het onderzoek is er nog een derde prominente groepering naar voren gekomen, namelijk de groep allochtonen. Deze groepering lijkt in vele vormen op de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren”. Zij hebben ook een gemeenschappelijk leed, namelijk hun gewoonten en cultuur die niet wordt begrepen door andere wijkbewoners, waardoor er een achtergesteld gevoel ontstaat. Ook hier betreft het een op zichzelf staande groep met sterke, haast familiale, sociale banden.

Scenario's:

De bovenstaande drie groeperingen leven naast elkaar binnen de wijk Zuid-Berghuizen. De omgang tussen de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” en de groep “Nieuwkomers” is goed te noemen. Het voornaamste verschil tussen deze groepen kan worden gevonden in tijdsbesteding. De verschillen tussen de allochtone groep en de andere groeperingen moeten voornamelijk worden gevonden in culturele verschillen, en in de haast ondoorbreekbare barrière die deze groep voor zichzelf heeft opgeworpen, door haar op zichzelf staand karakter. En de angst voor het onbekende bij de autochtone groep. Door onbekend te zijn met de cultuur en de gewoonten, ontstaat er discriminatie van de allochtone groep in zowel positieve als negatieve zin.

Als men kijkt naar de ontwikkeling van de wijk en de relaties tussen de groeperingen, zijn er een drietal scenario's geschetst. Het eerste scenario heeft betrekking op de vermindering van de kloof tussen de autochtone en allochtone bevolking. Deze kloof kan worden verminderd indien de autochtone bevolking betere kennis heeft van de cultuur en gewoonten van de allochtone bevolking. Dit kan worden bereikt door de allochtone bevolking via sleutelfiguren binnen hun gemeenschap te prikkelen actiever deel te nemen aan activiteiten binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Aan de andere kant zal door verbetering van kennis over cultuur en gewoonten onder de leden van de autochtone groep, de discriminatie in zowel positieve als negatieve zin doen verminderen.

Het tweede scenario heeft betrekking op het bestaan van twee Gemeenschappen en een Gesellschaft binnen de wijk Zuid-Berghuizen. In dit scenario wordt een betere samenwerking tussen deze drie groepen geschetst, zodat men samen kan werken aan de ontwikkelingen binnen de wijk.

Om dit te bewerkstelligen wordt er in het derde scenario geadviseerd het “Noaberschap” te gebruiken, en de leden van de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” te overtuigen, leden van andere groeperingen te enthousiasmeren tot deelname in wijkactiviteiten. En nog een stapje verdergaand bepaalde leden van andere groeperingen een sleutelfiguurrol te laten spelen. Dit aangezien door de vergrijzing de huidige sleutelfiguren langzaamaan zullen verdwijnen.

Voorwoord

Na de goedkeuring van deze scriptie is er officieel een einde gekomen aan mijn studie Bestuurskunde gevolgd aan de Universiteit Twente. Een bewogen tijd waarin ik veel heb geleerd, interessante mensen heb mogen ontmoeten en veel plezier heb mogen beleven.

Dit afstudeerverslag is het resultaat van mijn onderzoek verricht in opdracht van de Woningbouwcorporatie te Oldenzaal(WBO). Het onderzoek is gericht op de aanwezigheid van verschillende groeperingen binnen de wijk Zuid-Berghuizen, en de relaties tussen deze verschillende groeperingen. Aangezien er naar deze specifieke wijk nog geen vooronderzoek was verricht, was het zeer interessant mij tot deze materie te mogen richten.

Ik wil in dit voorwoord graag de mensen bedanken die het mede mogelijk hebben gemaakt te komen tot dit resultaat. Allereerst mijn begeleiders aan de Universiteit, de heren Trommel en Ossewaarde. Beiden hebben mij met hun onderbouwend commentaar en inzichten geholpen in het verbeteren van deze scriptie.

De opdrachtgever, de heer Toissant, zou ik willen bedanken voor de faciliteiten en de mogelijkheid tot de uitvoering van dit onderzoek, en de vrijheid die ik heb gekregen in de uitvoering van mijn onderzoek.

Daarnaast wil ik mijn Ouders bedanken voor hun geduld tijdens mijn gehele studieproces, wat niet altijd even voorspoedig verliep. Ook wil ik mijn vriendin en vrienden bedanken voor hun steun en hulp tijdens mijn studie en afstuderen.

Inhoudsopgave

SAMENVATTING.....	5
<i>AANLEIDING:</i>	<i>5</i>
<i>GROEPERINGEN:</i>	<i>5</i>
<i>SCENARIO'S:</i>	<i>7</i>
VOORWOORD	8
1. INLEIDING.....	11
1.1 PROBLEEMSCHETS	11
1.2 DE WIK ZUID-BERGHUIZEN IN CIJFERS.....	15
1.2.1. BEWONERS	15
1.2.2 WONINGEN:.....	16
1.2.3 DE HUIZENMARKT:.....	17
1.3 DE WIK ZUID-BERGHUIZEN IN DE TOEKOMST.....	17
1.4 PRETTIG SAMENLEVEN	19
1.5 PROBLEEMSTELLING.....	20
1.6 BEGRIPPEN	21
1.7 DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK.....	22
1.8 LEESWIJZER.....	23
2 THEORETISCH KADER	25
2.1 SOCIAAL PROBLEEM	27
2.2 GEMEINSCHAP EN GESELLSCHAP	29
2.3 HET LABELING ASPECT	31
2.4 DE FUNCTIE VAN HET RODDELEN	34
2.5 THEORETISCH MODEL	38
2.6 OPERATIONALISATIE	40
2.7 CONCLUSIE.....	42
3 ONDERZOEKSOPZET EN METHODEN.....	43
3.1 GEOGRAFISCHE AFBAKENING	43
3.2 EEN EERSTE VERKENNING.....	44
3.3 KWANTITATIEVE DATAVERZAMELING	45
3.3.1 DOCUMENTATIE EN REGISTRATIE:.....	46
3.3.2 ENQUÊTES:	46
3.4 CASESTUDIE	47
3.4.1 DOCUMENTATIE EN REGISTRATIE:	49
3.4.2 INTERVIEWS:.....	49
3.5 METHODE VAN INTERVIEW	50
3.6 DATA-ANALYSE.....	52
3.6.1 KWANTITATIEVE DATA-ANALYSE	52
3.6.2. KWALITATIEVE DATA-ANALYSE	52
3.7 CONCLUSIE.....	53

4 ONDERZOEKSBEVINDINGEN.....	55
4.1 RESPONS	56
4.2 JUISTE AFSPIEGELING	57
4.3 GROEPERINGS	59
4.3.1 DE GROEP OUDE “ZUID-BERGHUIZENAREN”:	59
4.3.2 DE GROEP NIEUWKOMERS:	61
4.3.3 DE ALLOCHTONE GROEP:	62
4.4 WOONTERMIJN ZUID-BERGHUIZEN EN OLDENZAAL.....	63
4.5 ACCEPTATIE	65
4.5.1 RELATIE IN DE WIJK:	66
4.5.2 DEELNAME BUURTACTIVITEIT:.....	68
4.5.3 BETROKKENHEID MET ZUID-BERGHUIZEN:.....	70
4.5.4 RELATIE GROEPERINGS	72
4.5.5 RELATIE TUSSEN DE GROEPEN ONDERLING:	74
4.6 ALLOCHTONE GROEPERING IN ZUID-BERGHUIZEN	78
4.6.1 RELATIE MET DE ALLOCHTONE GROEP:	78
4.7 CONCLUSIE.....	81
5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....	83
5.1 GEMEENSCHAPTEN VS. GESELLSCHAFT	83
5.1.1 DE KLOOF	86
5.2 ALLOCHTOON VERSUS AUTOCHTOON	88
5.2.1 VERKLARING VAN DE KLOOF	90
5.3 FUNCTIE VAN HET RODDELEN EN HET LABELING ASPECT	91
5.3.1 LABELS.....	91
5.3.2 RODDELS	93
5.3.3 OVERBRUGGING VAN DE KLOOF.....	95
5.4 SCENARIO’S EN AANBEVELINGEN	96
BIJLAGE 1: LITERATUUR.....	99
BIJLAGE 2: ENQUÊTE.....	101
BIJLAGE 3: INTERVIEWVRAGEN.....	107
BIJLAGE 4: SLEUTELFIGUREN.....	109

1. Inleiding

De aanleiding van dit onderzoek kan worden gevonden in de aanwezigheid van het “Noaberschap” binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Binnen dit “Noaberschap” bestaat een sterke sociale cohesie onder de oude wijkbewoners. Waardoor het voor nieuwe bewoners moeilijk is een plek te vinden binnen de wijk Zuid-Berghuizen.

Dit onderzoek richt zich op de acceptatie en integratie van nieuwkomers. Of het mogelijk is voor de nieuwkomers om te integreren, en hun plek binnen de wijk te vinden.

Er is nog onvoldoende inzicht in de mate van sociale cohesie binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Dit inzicht is noodzakelijk om te komen tot een adequaat model ter verbetering van de toegankelijkheid tot de wijk. En te komen tot een scherpe prioritering van maatregelen.

1.1 Probleemschets

De wijk Zuid-Berghuizen gekozen als onderzoeksgebied vanwege haar specifieke achtergrond en de verwachting van sterke cohesie binnen de wijk. De wijk Zuid-Berghuizen is een geografisch gebied gelegen tussen de Enschedesestraat en de Boerskottenlaan, ten zuiden van de spoorlijn.

De specifieke achtergrond van de wijk Zuid-Berghuizen komt voort uit de geschiedenis van de annexatie van de wijk bij Oldenzaal. De wijk had voor de annexatie in 1950 een sterk zelfvoorzienend karakter. Dit zelfvoorzienend karakter Binnen de wijk Zuid-Berghuizen is terug te vinden in het aanwezige winkelbestand, de vele wijkgerelateerde verenigingen en de houding van de Zuid-Berghuizenaren ten opzichte van de stad Oldenzaal.

Het gebied Berghuizen bestond in 1950 uit een kleine op zichzelf staande boerengemeenschap die in dat jaar wordt geannexeerd bij Oldenzaal. De boerengemeenschap had hiertegen vanwege hun zelfvoorzienend karakter veel tegenstand. Zij vreesden dat de annexatie zou betekenen dat hun boerenbedrijven plaats moesten ruimen voor nieuwe woningen en industrie. Aan de andere zijde stonden de bewoners van het gebied zonder het zelfvoorzienend karakter, deze waren voor de annexatie vanwege het verkrijgen van voordelen in de vorm van ondergrondse elektriciteit, aansluiting op riool, gas- en waterleiding. Zij wilden graag onderdeel worden van de stad. De annexatie werd op een juli 1950 een feit, en vanaf toen behoorde berghuizen tot Oldenzaal.

Echter bleven de voordelen van de annexatie uit, Zuid-Berghuizen voelde zich in de steek gelaten door de Gemeente Losser, terwijl Oldenzaal bij het treffen van voorzieningen andere stadsdelen altijd voorrang gaf. Een zweem van verontwaardiging is nog steeds hoorbaar: “het lijkt onvoorstelbaar, maar Zuid-Berghuizen had in het begin van de jaren zestig nog niet eens een waterleiding”¹. Het gevoel van achterstalligheid creëerde een groot gevoel van saamhorigheid, dat tot op de dag van vandaag nog merkbaar is. De massaal gesteunde poging om een eigen (Maria)parochie in de wijk te behouden is er een actueel voorbeeld van.

Voordat de annexatie een feit was bestond er binnen de wijk Zuid-Berghuizen een kern. Met deze kern wordt bedoeld op de zelfvoorzienigheid van de wijk, en het bestaan van een eigen identiteit. Dit was bijvoorbeeld te zien aan het toen al hebben van een eigen winkelbestand en de sterke banden tussen de families woonachtig in de wijk.

Ook het sterke club- en verenigingsleven dat aanwezig is in de wijk Zuid-Berghuizen wijst op deze kern. De wijk heeft een eigen voetbalclub, klootschietclub, postduivenvereniging, scouting etc. Men hoefde hierdoor niet naar het centrum van Oldenzaal voor haar dagelijkse activiteiten en vrije tijdsbesteding, iets wat dus ook niet gebeurde. Volgens een aantal wijkbewoners speelt dit nog steeds.

Door de aanwezigheid van dit zelfvoorzienend karakter en de aanwezigheid van de kern wordt er verondersteld dat de sociale samenhang onder de wijkbewoners groot is. Dit brengt een sterke sociale controle met zich mee. Deze sociale controle is erg bepalend voor de acceptatie van nieuwkomers binnen de wijk Zuid-Berghuizen.

De wijkbewoners willen graag controle houden op wat er binnen hun wijk gebeurt en daarmee samenhangend ook invloed uitoefenen op de mensen die binnen de wijk woonachtig zijn. Deze invloed zal later in dit onderzoek worden vertaald in labeling of de functie van het roddelen.

Dit in combinatie met in wijk aanwezige relatief goedkope huurwoningen, veroorzaakt problematiek. Het WBO heeft als primaire doelstelling het verhuren van haar huurwoningen gelegen in de wijk Zuid-Berghuizen. Wanneer er sprake is van leegstand dan worden de huurwoningen toegewezen door middel van wachtlijststelsel, een welbekend stelsel dat

¹ Twentse Courant Tubantia, woensdag 6 juni 2007, jaargang 163, nummer 132.

wordt gehandhaafd door woningbouwcorporaties, zo ook bij het WBO. De wijkbewoners hebben graag inspraak in deze toewijzing, aangezien zij bekenden in de straat willen zien. Iets wat strubbelingen veroorzaakt tussen de woningbouwcorporatie Oldenzaal en de Berghuizenaren.

De aanwezigheid van de controle en inmenging door de Zuid-Berghuizenaren belemmert het WBO in het uitvoeren van haar taken en het nastreven van haar doelstellingen. Daarom wil het WBO inzicht krijgen in de mate van sociale samenhang tussen de wijkbewoners. Dit om inzichten te verwerven in mogelijkheden tot verbetering van de leefbaarheid binnen de wijk. Door middel van het verbeteren van de leefbaarheid binnen de wijk wil het WBO de wijk Zuid-Berghuizen aantrekkelijker maken voor nieuwkomers, wat de kansen voor het bereiken van haar primaire doelstelling verbetert.

Naast deze doelstelling heeft het WBO nog een secundaire doelstelling, binnen de wijk Zuid-Berghuizen bezit zij ongeveer 750 woningen. Wanneer de wijk aantrekkelijker wordt om te wonen, zal dit bezit in economische waarde stijgen.

Naast het feit van de annexatie wordt de positie van de wijk Zuid-Berghuizen nog beïnvloed door haar geografische ligging. Er bestaan een tweetal barrières tussen de wijk Zuid-Berghuizen en de rest van Oldenzaal. De eerste barrière is de beek en de tweede barrière is de spoorlijn. Deze barrières lopen als een scheidslijn tussen de wijk Zuid-Berghuizen en de rest van Oldenzaal. Door deze ligging werden de inwoners van Zuid-Berghuizen vaak bestempeld als de “mensen van achter het spoor”. Een term die nog steeds leeft. Wat tot gevolg heeft dat de bewoners van Zuid-Berghuizen zichzelf zien als Zuid-Berghuizenaren en niet als Oldenzalers.

De wijk wordt heden ten dage nog sterk beïnvloed door de feiten van voor de annexatie. En dan voornamelijk door de vroegere bewoners van de wijk, die nog steeds woonachtig zijn in de wijk. Hun kinderen blijven ook vaak in de wijk Zuid-Berghuizen wonen. Deze bewoners hebben het gevoel dat er door de rest van Oldenzaal nog steeds op hun neer wordt gekeken. Dit is een gevoel dat voornamelijk speelt bij de oudere bewoners van Zuid-Berghuizen. Bij dit gevoel hoort ook het wedergevoel vanuit de Zuid-Berghuizenaren van desinteresse wat er in de rest van Oldenzaal gebeurt.

Een aantal wijkbewoners spreken zich duidelijk uit over het feit dat de bewoners van Zuid-Berghuizen zeer op zichzelf gericht zijn. Daarnaast voelen zij zich gepasseerd door de rest van Oldenzaal, het “Calimero gevoel”: het samenspannen tegen het grote Oldenzaal. Beslissingen worden door de gemeenteraad opgelegd, waarin geen enkele inwoner van Zuid-Berghuizen werkzaam is. Er wordt ook wel gesproken van een gezamenlijk leed voortkomend uit de annexatie.

Binnen de wijk is nog steeds sprake van de Noaberdienst²: het saamhorigheidsgevoel. De buurt helpt en hangt aan elkaar. Deze manier van samenleven impliceert de aanwezigheid van sterke sociale banden. Een saamhorigheidsgevoel ontstaan door het gezamenlijk leed?

Daarnaast is de bewoner van Zuid-Berghuizen een echte Twentenaar. Welke eerst de kat uit de boom kijkt. Door het “Noaberschap” en de Twentse inslag van de wijkbewoners, wordt verondersteld dat starters zich ongemakkelijk of minder welkom voelen. En daardoor weer uit de wijk weg trekken.

² De ongeschreven sociale verplichting burens te assisteren bij het verrichten van werkzaamheden: “Beter een goede buur dan een verre vriend”.

1.2 De wijk Zuid-Berghuizen in cijfers

Deze paragraaf bevat een uiteenzetting van de kenmerken van de wijk, waaronder de inrichting van de wijk, de inwoners, de zorg en het welzijn binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Deze zaken worden besproken en later in het licht gehouden van het prettig samenleven in de wijk Zuid-Berghuizen.

Ten eerste zal aan de hand van de in dit hoofdstuk uitgewerkte gegevens worden bepaald of er een juiste afspiegeling in de steekproef is bereikt(hoofdstuk 4) bij de verspreiding van de interviews. Daarnaast zal in het licht van de veronderstelde kloof worden besproken of de ontwikkelingen die de wijk te wachten staan, ontwikkelingen betreffen die van invloed kunnen zijn op eventuele veranderingen met betrekking tot het prettig samenleven. En natuurlijk welke kant deze ontwikkelingen op kunnen gaan. Voordat dat aan de orde komt, is het zaak te kijken naar de huidige stand van zaken met betrekking tot groeperingen, de huizenmarkt, inkomsten enzovoort. Hier wordt naar gekeken om te bepalen wat ontwikkelingen binnen de wijk teweeg kunnen brengen.

1.2.1. Bewoners

In Zuid-Berghuizen wonen circa 3.700 mensen waarvan de leeftijdsverdeling als volgt is:

- 16% is tussen de nul en veertien jaar
- 11% is tussen de vijftien en vierentwintig jaar
- 15% is tussen de vijfentwintig en vierendertig jaar
- 26% is tussen de vijfendertig en vierenvijftig jaar
- 32% van de bewoners is vijfenvijftig jaar of ouder

Het percentage bewoners van vijfenvijftig jaar of ouder ligt in de wijk hoger dan het gemiddelde in Oldenzaal, het percentage in Oldenzaal is 28%.

Verder zijn er nog een aantal zaken met betrekking tot de leeftijdsverdeling binnen Zuid-Berghuizen die opvallen. Zo is er sinds 1998 sprake geweest van een lichte ontgroening en een stijgende vergrijzing. Dit betekent dat het aantal jongeren tussen de vijftien en vierendertig jaar is afgenomen en dat het aantal senioren vanaf vijfenzestig jaar is toegenomen³.

³ Bron; Wijkvisie, Zuid-Berghuizen, 2004

In Zuid-Berghuizen wonen er relatief veel mensen met een laag besteedbaar inkomen⁴, dit is percentagegewijs 46% ten opzicht van de rest in Oldenzaal 42%. De reden hiervoor is te vinden in de aanwezigheid van een groot aantal relatief goedkope huurwoningen.

In de wijk Zuid-Berghuizen is het aantal aanwezige meerpersoonshuishoudens met kinderen lager dan het aantal meerpersoonshuishoudens met kinderen. Dit kan natuurlijk worden verklaard door het hogere percentage ouderen dat woonachtig is in de wijk Zuid-Berghuizen.

Verder valt op dat er ten opzichte van de rest van Oldenzaal relatief veel mensen van buitenlandse komaf in de wijk woonachtig zijn. Percentagegewijs is dit in de 9% in de wijk Zuid-Berghuizen ten opzichte van 4% in de rest van Oldenzaal.

1.2.2 Woningen:

In de wijk Zuid-Berghuizen staan in totaal 1600 woningen. De verdeling tussen huur- en koopwoningen is 53% koopwoningen en 47% huurwoningen. In de rest van Oldenzaal is dit 63% koopwoningen ten opzichte van 37% huurwoningen. Het aantal huurwoningen aanwezig in de wijk is dus relatief hoog. Daar komt bij dat er een ruim aanbod van woningen in de goedkopere en betaalbare prijsklasse aanwezig is binnen de wijk Zuid-Berghuizen (ruim 88% van de woningen). Dit aanbod in de goedkope en betaalbare klasse van woningen geldt zowel voor huur- als koopwoningen.

De aanwezigheid van deze woonvoorzieningen maakt de wijk aantrekkelijk voor gezinnen en mensen uit lagere inkomstenklassen. In Zuid-Berghuizen is er dan ook sprake van een groter aantal bewoners uit de lagere inkomstenklassen in vergelijking tot de rest van Oldenzaal.

Hieruit valt ook het hogere aantal allochtone bewoners te destilleren.

⁴ Bron; Wijkvisie, Zuid-Berghuizen, 2004

1.2.3 De huizenmarkt:

De wijk Zuid-Berghuizen kan in zijn huidige staat niet voldoen in woonvoorzieningen voor senioren. De vergrijzing in de wijk ligt hoog, in totaal zijn 1213 van de inwoners van Zuid-Berghuizen 55 jaar of ouder. Het aanbod van voor senioren geschikte woningen is in de wijk nagenoeg nihil. Circa 50% van de 827 koopwoningen en 40% van de 778 huurwoningen wordt bewoond door de groep senioren. Er bestaan onvoldoende mogelijkheden voor deze senioren om te verhuizen naar voor hen geschikte woningen, waardoor er een verstopping van de markt ontstaat.

Doordat er vele senioren woonachtig zijn binnen de wijk komen gezinnen met kinderen in de wijk niet optimaal aan bod. In de toekomst zullen er meer woningen worden gerealiseerd die geschikt zijn voor gezinnen met kinderen. Dit wordt mede mogelijk gemaakt door het realiseren van nieuwe woningen. Ook zal de ontwikkeling van seniorenwoningen mede zorg dragen voor het tot stand komen van woningen die geschikt zijn voor gezinnen met kinderen.

1.3 De wijk Zuid-Berghuizen in de toekomst

De doelstelling voor de toekomst van de wijk Zuid-Berghuizen is het mogelijk maken van een wooncarrière van de huidige bewoners binnen de wijk en het aantrekken van nieuwe bewoners. Er moet voldoende perspectief worden geboden aan de huidige wijkbewoners om hier ook in de toekomst te blijven wonen, en de wijk aantrekkelijk te maken om voor starters en gezinnen met jonge kinderen de mogelijkheid te bieden een wooncarrière te starten. Deze doelstellingen betekenen ook dat er geen grote groepen bewoners ongewenst uit de wijk verplaatst hoeven te worden (wijkvisie, 2004).

De woningbouwcorporatie wil in de toekomst de wijk aantrekkelijk houden voor ouderen en gezinnen met kinderen. Een belangrijke doelgroep voor de wijk Zuid-Berghuizen zijn daarbij ook de starters, zegge de “Nieuwkomers”.

Door het aantrekken van meer gezinnen met kinderen en starters worden de faciliteiten die de wijk te bieden heeft op maatschappelijk (bijv. bredeschool) en op economisch vlak (winkelvoorzieningen) versterkt. Naast het versterken van deze voorzieningen zal de bevolkingssamenstelling van de wijk enigszins veranderen en zal er meer toestroom van jonge

gezinnen en starters plaatsvinden. Dit is echter alleen mogelijk wanneer de woningopstopping opgeheven zal worden. Dit is mogelijk indien er andere faciliteiten worden gecreëerd voor de ouderen woonachtig in de wijk. Men hoeft niet te vrezen voor leegstand aangezien er veel starters ingeschreven staan bij de woningbouwcorporatie WBO.

De geplande uitbreiding van de wijk en de renovatie van verouderde gebieden in de wijk moet er voor zorgen dat de wijk aantrekkelijker wordt voor gezinnen met kinderen en starters. Men tracht op deze wijze de vergrijzing in de wijk te reduceren en de doorstroom in de huizenmarkt te vergroten.

Gezien de verwachte bevolkingsontwikkeling in de wijk Zuid-Berghuizen wordt er in een periode van tien jaar toegewerkt naar de ontwikkeling van minimaal 300 seniorenwoningen. Dit zal worden bereikt door sloop, nieuwbouw en renovatiewerkzaamheden(wijkvisie, 2004). Deze ontwikkeling creëert mogelijkheden tot het aantrekken van jonge gezinnen met kinderen en starters naar de wijk toe.

In de conclusies en aanbevelingen zal een terugkoppeling plaatsvinden met dit hoofdstuk, de fysieke ontwikkelingen binnen de wijk Zuid-Berghuizen zullen in het licht worden gehouden tegen de gevoelsmatige situatie, en dan voornamelijk de groepscheiding in de wijk. Deze terugkoppeling zal betrekking hebben op de leefbaarheidontwikkeling in de wijk en inzichten verwerven in de relatie tussen wijkontwikkeling en de acceptatie en integratie van “Nieuwkomers” binnen de wijk Zuid-Berghuizen.

1.4 Prettig samenleven

Wonen is meer dan een dak boven je hoofd. De tevredenheid van bewoners over het wonen in hun buurt wordt niet alleen bepaald door de kwaliteit van de woning zelf. Ook de inrichting van de woonomgeving, de veiligheid op straat, de aanwezigheid van voorzieningen en de manier waarop verschillende groepen met elkaar omgaan, spelen een belangrijke rol in het oordeel van bewoners over het wonen.

Het begrip leefbaarheid is uitgegroeid tot ‘containerbegrip’ dat al gauw het totale menselijk geluk lijkt te omvatten. Uit het leefbaarheidsonderzoek Amsterdam, 2005 wordt een definitie gegeven waarin de volgende aspecten en activiteiten tot leefbaarheid worden gerekend:

- *schoon: alle activiteiten die gericht zijn op het schoonhouden van de wijk, met name woongebouwen en woonomgeving;*
- *heel: alle activiteiten die gericht zijn op een goed functionerend gebruik en onderhoud van objecten in de wijk, met name in de gebouwde omgeving en de buitenruimte;*
- *veilig: alle activiteiten die gericht zijn op een vergroting van de veiligheid van bewoners, met name op het terrein van criminaliteit en verkeer;*
- *prettig samenleven: alle activiteiten die ten doel hebben om de kwaliteit van het samenleven van bewoners te verbeteren, met name op straat, buurt- en wijkniveau.’*

In dit onderzoek heeft de leefbaarheid binnen de wijk Zuid-Berghuizen betrekking op het prettig samenleven van de verschillende groepen en individuen. Doordat men prettig kan samenleven in de wijk zullen er minder problemen bestaan rond onveiligheidsgevoelens en zullen de projecten rond het schoonhouden en heel houden van de wijk meer draagvlak vinden. Daarom is in dit onderzoek de leefbaarheid gericht op het prettig samenleven, wat is gedestilleerd in de acceptatie en integratie van de leden van de verschillende groepen.

Op welke wijze zullen de geplande veranderingen hun weerslag vinden op dit prettig samenleven in de wijk Zuid-Berghuizen? Om op deze vraag een antwoord te krijgen moet men inzicht verkrijgen in de sociale cohesie tussen de groepen onderling. Dit om te komen tot een juiste prioritering van maatregelen ter verbetering van de leefbaarheid binnen de wijk Zuid-Berghuizen.

1.5 Probleemstelling

Aangezien er allerlei verschillende ontwikkelingen in de wijk staan te gebeuren, en er weinig kennis bestaat rond de verschillende groepen binnen de wijk Zuid-Berghuizen zal de volgende probleemstelling worden geformuleerd:

Welke problemen bestaan er rond de acceptatie van nieuwkomers binnen de wijk Zuid-Berghuizen, en op welke wijze kan inzicht in deze problemen bijdragen aan het overbruggen van deze problematiek?

Vanuit deze probleemstelling zijn een drietal onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Bestaat er een kloof tussen ‘bestaande bewoners’ en ‘nieuwe bewoners’ binnen de wijk Zuid-Berghuizen?
2. Op welke wijze zou deze kloof kunnen worden verklaard?
3. En op welke wijze zou men eventueel deze kloof kunnen overbruggen?

Binnen deze probleemstelling wordt de problematiek van de verschillen tussen in de wijk aanwezige groepen aangestipt. De vraag die naar voren komt is op welke wijze verschillen bestaan tussen de twee geïdentificeerde groepen, “Oude Zuid-Berghuizenaren” en “Nieuwkomers”. Bestaan er daadwerkelijke verschillen tussen deze twee groepen, of lijkt dit alleen het geval te zijn? Vandaar dat een eerste deelvraag betrekking heeft op deze verschillen tussen de twee groepen. Bestaat er überhaupt een kloof tussen de groepen aanwezig binnen de wijk?

Daarna ben ik geïnteresseerd in het verklaren van deze eventuele kloof, om zo meer inzicht te kunnen verkrijgen in het eventueel verbeteren van de leefbaarheid binnen de wijk. Een derde vraagstelling heeft betrekking op het overbruggen van de kloof om zo de leefbaarheid te kunnen verbeteren.

In het onderzoek zal aan de hand van de gestelde onderzoeksvragen geprobeerd worden een antwoord te vinden op de gestelde probleemstelling. De gevonden antwoorden zullen in het licht worden gehouden van de aankomende ontwikkelingen binnen de wijk. En de daarmee beoogde verbetering van de leefbaarheid binnen de wijk Zuid-Berghuizen.

1.6 Begrippen

Om de gestelde onderzoeksvragen te verduidelijken is het noodzakelijk de gebruikte begrippen nader toe te lichten en te definiëren.

Interactie => Cohesie => Acceptatie en daardoor Integratie = > Leefbaarheid

Binnen dit onderzoek is *Interactie* het startpunt. Met interactie wordt verwezen naar de verschillende omgangsvormen en relaties tussen de wijkbewoners. In het proces van interactie worden de geldende normen en waarden binnen de wijk geformuleerd. Deze geldende normen en waarden binnen de wijk zullen worden geformuleerd door de groep met de meeste macht binnen de wijk, de groep die volgens zichzelf een zogenoemde “charismatische superioriteit” bezit. Hierbij is een inferieure groep de tegenhanger, door stigmatisering van deze groep kan de andere groep haar “charismatische superioriteit” verantwoorden. Acceptatie hangt sterk samen met de geldende normen, waarden en gewoontes binnen de wijk, indien gedrag indruist tegen deze normen, waarden en gewoonten zal dit gedrag niet worden geaccepteerd. De charismatische superieure groep beschuldigt de andere inferieure groep van het niet naleven van hun gestelde normen en waarden. Door deze stigmatiserende houding wordt de andere groep niet geaccepteerd, terwijl er feitelijk niets aan de hand hoeft te zijn. Door de stigmatisatie en daardoor het gebrek aan acceptatie is het voor de inferieure groep onmogelijk om te integreren binnen de superieure groep.

Vanuit de *Interactie* zal er *Cohesie* ontstaan, of juist niet. Sterke Cohesie duidt op de sterkte en frequentie van omgangsvormen binnen een groep, de groep met de meeste charismatische macht. Het is mogelijk een tweetal groepen te vormen binnen de wijk, namelijk een groep die er al woonachtig waren voordat de annexatie een feit was, en hun kinderen en evt. kleinkinderen die nog steeds woonachtig zijn in Zuid-Berghuizen. Dit behelst een groep inwoners van Zuid-Berghuizen waarin sterke familiebanden vermoedelijk een grote rol spelen in de functie die zij binnen de wijk vervullen. Naast de eerste groep Zuid-Berghuizenaren kan er nog een tweede groep worden gevormd, deze tweede groep worden bestempeld als nieuwkomers, hiermee wordt de groep inwoners van Zuid-Berghuizen bedoeld die oorspronkelijk niet uit de wijk komen. Zij worden als nieuwkomers gezien ongeacht het feit dat zij mogelijk al enkele jaren in de wijk woonachtig zijn.

Zowel de interactie als de cohesie heeft weerslag op acceptatie en integratie. Wanneer een groep wordt geaccepteerd en de mogelijkheid heeft zich te integreren heeft dit positieve invloed op de leefbaarheid(prettig samenleven) binnen de wijk. Indien een groep moeilijk wordt geaccepteerd binnen de wijk, zal dat een negatieve weerslag hebben op de leefbaarheid. De moeizame acceptatie leidt tot een moeizame integratie. Door een gebrek aan deze integratie, wordt de wijk minder aantrekkelijk voor nieuwkomers.

1.7 Doelstelling van het onderzoek

De doelstelling van het onderzoek is inzicht verkrijgen in de sociale cohesie binnen de wijk Zuid-Berghuizen te Oldenzaal, het uiteenzetten van de aard en omvang van integratieproblemen door deze verwachte sterke sociale cohesie in de wijk Zuid-Berghuizen. Deze doelstelling vloeit voort uit de ontwikkelingsplannen binnen de wijk Zuid-Berghuizen, hoe deze plannen weerslag hebben op de leefbaarheid. Dit aangezien er binnen de wijk een groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” aanwezig is, met een verwachte onderling sterke sociale cohesie. Integratie van nieuwkomers wordt verwacht problematisch te zijn door deze sterke sociale cohesie, ontstaan uit een gedeeld leed van de annexatie. De nieuwbouwplannen voor de wijk, hebben zorg gedragen voor een vergrote interesse in de integratie van “Nieuwkomers”.

Deze doelstelling kan worden bereikt door het in kaart brengen van de problematiek rond de integratie van nieuwkomers in de wijk. Er dient hierbij gekeken te worden naar de sociale cohesie, de vormen van interactie binnen de wijk, de acceptatie van de wijkbewoners en uiteindelijk de integratiemogelijkheden van nieuwkomers in de wijk.

Er is tot dusver nog geen onderzoek verricht naar deze problematiek binnen de wijk Zuid-Berghuizen en het is van belang dat er inzicht in wordt verkregen om eventueel mogelijkheden te scheppen in het verbeteren van de leefbaarheid(prettig samenleven) binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Dit onderzoek dient als handvat voor eventuele mogelijkheden tot verbetering van de integratiemogelijkheden binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Iets wat de ontwikkeling van de wijk ten goede komt.

1.8 Leeswijzer

De opbouw van dit onderzoek zal als volgt verlopen. In hoofdstuk twee komt het theoretisch kader aan bod. Dit dient als vertrekpunt bij de analyse die in dit onderzoek ten grondslag ligt. Het betreft hier de Gemeinschaft en Gesellschaft theorie van Tonnies evenals de labeling theorie van Tannenbaum en het roddel perspectief van Elias. In dit hoofdstuk worden theoretische handvaten gecreëerd voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen. In de laatste paragraaf zullen de theoretische concepten elkaar ontmoeten in een model, zodat de samenhang tussen deze theoretische concepten verduidelijkt wordt.

Deze theoretische concepten en de samenhang daartussen zullen een leidraad zijn voor de operationalisatie in het derde hoofdstuk. In dit derde hoofdstuk zal er worden ingegaan op de gebruikte methoden van dataverzameling en data-analyse. Ik heb voor het verzamelen van de juiste data gebruik van het afnemen van enquêtes en interviews. Dit aangezien het een specifiek onderzoek betreft waar weinig tot geen vooronderzoek naar is verricht. Door gebruik te maken van interviews en enquêtes is het mogelijk gericht data te verzamelen. In de enquêtes wordt de respondent gevraagd naar woontermijn, betrokkenheid bij de buurt, deelname aan buurtactiviteiten, maar ook naar dagelijkse activiteiten. Door het stellen van deze vragen wordt er inzicht verkregen in de betrokkenheid bij de wijk. Door kennis van de woontermijn, vergeleken met de betrokkenheid kan worden bepaald of mensen die al langer in Zuid-Berghuizen wonen, meer betrokkenheid vertonen bij de wijk en bij elkaar. Door te kijken naar de leeftijd kan worden bepaald of de betrokkenheid voortkomt uit te besteden tijd. Indien men gepensioneerd is zal men meer tijd hebben zich met de ontwikkelingen binnen de wijk bezig te houden. Door tijdsbesteding en de manier van leven kan er een onderscheid worden gemaakt in de groepen en kan er worden bepaald hoe de kloof tussen de groepen vorm krijgt.

In hoofdstuk vier zullen de onderzoeksresultaten worden gepresenteerd, en zal er een antwoord worden gegeven op de onderzoeksvraag, waarbij een terugkoppeling zal worden gemaakt naar het theoretisch kader. In het vijfde hoofdstuk zullen de conclusies uiteen worden gezet en aan de hand daarvan zullen er enkele scenario's worden geschetst die van toepassing kunnen zijn op de wijk Zuid-Berghuizen. Verder zullen er mogelijk aanbevelingen worden gedaan, van toepassing op de geschetste scenario's. Vanzelfsprekend wordt naar de geraadpleegde literatuur verwezen.

2 Theoretisch kader

In dit hoofdstuk zal het theoretisch kader worden uiteengezet. De theoretische concepten, welke betrekking hebben op het onderzoek, zullen worden uitgewerkt. De probleemstelling heeft betrekking op de integratie van “Nieuwkomers” in de wijk Zuid-Berghuizen, en op welke wijze inzichten in deze situatie kunnen bijdragen tot een eventuele verbetering van de integratie en het prettig samenleven. Er wordt gesteld dat de aanwezigheid van te veel of te weinig sociale cohesie onder de oude bewoners in de wijk Zuid-Berghuizen, resulteert in de situatie zoals deze nu bestaat. Door geringe acceptatie van nieuwkomers, ontstaat er een probleem rond de toekomstige ontwikkelingen binnen de wijk.

Het toeschrijven van theoretische concepten aan deze situatie is complex. Dit aangezien sommige inwoners van de wijk de situatie wel als een probleem beschrijven en andere bewoners geen probleem zien. Het betreft hier een probleem, wat voortkomt uit sociale interactie. Vanuit deze sociale interactie is er een situatie ontstaan waarin er verschillen in sociale cohesie, tussen verschillende groepen bestaan. Er wordt verondersteld problematiek te bestaan in de acceptatie van groeperingen onderling. Deze situatie kan door de samenleving of delen van deze samenleving worden gezien als onwenselijk. Deze onwenselijke situatie wordt gezien als een sociaal probleem. Dit aangezien de verschillen in cohesie invloed kunnen uitoefenen op de geldende normen en waarden binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Ook kunnen er bedreigingen ontstaan op het gebied van handhaving, recht en orde, morele standaarden en individuele vrijheden, daarom wordt de problematiek gezien als een sociaal probleem voortkomend uit de sociale interactie binnen de wijk Zuid-Berghuizen.

Dit sociale probleem rond de sterke of zwakke cohesie onder de oude bewoners van Zuid-Berghuizen kan de interactiepatronen tussen oude bewoners en nieuwkomers binnen de wijk beïnvloeden. Om inzichten te kunnen verwerven rond deze interactiepatronen, of deze worden beïnvloed door de aanwezigheid van een sterke of zwakke sociale cohesie, zal er gebruik worden gemaakt van de Gemeinschaft en Gesellschaft theorie (Tonnie). Met behulp van deze theorie kan er een onderscheid worden gemaakt in groeperingen met sterke sociale cohesie en zwakke sociale cohesie. Deze ideaaltypen geven verschillen in samenleven aan binnen de verschillende groepen. Ook de relatie tussen de groepen onderling kan aan de hand van deze theorie worden getypeerd.

Indien er een onderscheid in samenlevingsvormen in de wijk kan worden gemaakt, en er verschillende groepen kunnen worden onderscheiden, komt het acceptatie vraagstuk naar voren. Hierbij draait het om de acceptatie van de groepen onderling. Om het acceptatievraagstuk verder uit te werken maak ik gebruik van de labeling theorie (F.Tannenbaum, 1969). Indien mensen worden gelabeld als niet behorend tot een bepaalde groep zal men ook niet worden geaccepteerd. Daarbij moet worden nagegaan welke vorm de acceptatie krijgt binnen de geldende interactiepatronen, en hoe deze weerslag heeft op de leefbaarheid binnen de wijk Zuid-Berghuizen, en de beoogde ontwikkelingen binnen de wijk. Inzicht hierin kan verworven worden door aspecten gebruikt in de theorie van Norbert Elias. In zijn onderzoek ligt de nadruk op de functie van het roddelen, het instrument van bewoners van de wijk Winston Parva om nieuwkomers in hun wijk te kunnen bestempelen als minderwaardig. Deze theorie wordt in dit onderzoek gekoppeld aan het labeling aspect, om na te kunnen gaan welke verschillen er bestaan tussen groepen en hoe deze eventuele verschillen tussen groepen in de wijk Zuid-Berghuizen in stand kunnen worden gehouden.

2.1 Sociaal probleem

Er wordt verondersteld dat er problematiek bestaat rond de acceptatie tussen de twee groepen – “Nieuwkomers” en “Oude Zuid-Berghuizenaren” – hierbij rijst echter de vraag van welke aard deze problematiek is. Het betreft een probleem dat betrekking lijkt te hebben op de mate van sociale cohesie aanwezig in de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren”.

De aanwezigheid van te veel of te weinig sociale cohesie in groepen binnen de wijk Zuid-Berghuizen kan worden gezien als een sociaal probleem. Dit aangezien sociale problemen een integraal onderdeel van sociale interactie zijn, vanuit deze sociale interactie ontstaat er een situatie van sociale acceptatie tussen de groepen onderling. De veronderstelling van verschillen in sociale cohesie binnen de groepen aanwezig in de wijk Zuid-Berghuizen kan leiden tot problematiek in de relaties tussen de groepen onderling. Deze problematiek komt voort uit sociale interacties – zowel binnen de groepen als tussen de groepen – en heeft zijn weerslag op sociale condities, processen en gedragingen binnen de wijk.

De sociale condities, processen en gedragingen binnen de wijk Zuid-Berghuizen hebben betrekking op de relatie tussen de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” en de groep “Nieuwkomers”, het betreft hier een acceptatievraagstuk in sociaal relationele sfeer.

Een sociaal probleem kan op verschillende wijzen worden gedefinieerd. De definitie gebruikt in dit onderzoek is afkomstig van Merton en Nisbet en luidt als volgt;

‘The term social problem is applied to any social condition that is seen to differ from what people think is ought to be’ (Merton en Nisbet, 1976, p 23).

Binnen deze definitie geven Merton en Nisbet aan dat een sociaal probleem in grote mate een normatief karakter heeft. Daarnaast geeft de definitie aan dat sociale problemen vanwege hun aard alleen adequaat kunnen worden verklaard binnen de sociale context waarin zij verkeren. Het normatieve contextuele aspect binnen deze casus is de aanwezigheid in verschillen tussen groepen, gecreëerd door de voorgeschiedenis waaruit een “gedeeld leed” is voortgekomen. De voorgeschiedenis en het gedeelde leed, heeft zorg gedragen voor de veronderstelde sterke sociale cohesie binnen een van de groepen aanwezig binnen de wijk, welke grote invloed lijkt uit te oefenen op de sociale processen binnen de wijk. Er wordt verondersteld dat de groep

“Oude Zuid-Berghuizenaren” in een bepaalde mate de normen en waarden binnen de wijk “bepalen”, indien andere groepen bewoners verschillen in opvatting met deze groep is er kans op een conflictueuze situatie, en daarmee samengaan een sociaal onwenselijke situatie. En kan er worden gesproken over een sociaal probleem.

Naast de definitie van Merton en Nisbet wordt er ook deels gebruik gemaakt van de definitie van een sociaal probleem van Jamrozik en Nocella;

A social problem is a social condition that is regarded as in some ways undesirable by society or by some sections of society, in that it represents a threat of some kind- explicit, latent or potential(1998, p 3).

Binnen deze definitie wordt de wijk Zuid-Berghuizen gezien als de samenleving waarop het sociaal probleem betrekking heeft. Een probleem wordt gezien als een sociaal probleem wanneer de gehele samenleving of een groot deel van de samenleving de situatie daadwerkelijk als een probleem ziet. Het probleem wordt gevormd en gedefinieerd door de leden van de samenleving.

De verschillen in groepen woonachtig in Zuid-Berghuizen worden verondersteld te zijn ontstaan ten tijde en na de annexatie van de wijk bij Oldenzaal. Deze groeperingen worden aangeduid als de samenleving van de wijk Zuid-Berghuizen.

Het tweede deel van de definitie verwijst naar een situatie die als onwenselijk wordt gezien, verschillen in groepen worden gezien als een bedreiging voor de leefbaarheid binnen de wijk. Door het eventueel bestaan van conflicten of een kloof tussen verschillende groepen binnen de wijk, zal het gevoel van vreedzaam samenleven, de veiligheidsgevoelen en het gemeenschapsgevoel niet ten goede komen, allen kunnen een bedreiging vormen voor de leefbaarheid binnen de wijk.

Wel komen er bij het gebruik van deze definitie een aantal vraagstukken aan het licht in het kader van de situatie zoals deze in Zuid-Berghuizen is.

Op welke mensen is deze definitie van toepassing? Op de groep oude bewoners of de groep nieuwkomers? Wie ervaart de situatie als een probleem en wie definieert het probleem?

Deze vragen moeten worden gesteld, aangezien het in dit stadium nog onduidelijk is wie het probleem definieert en in hoeverre het probleem binnen de wijk doorspeelt. Dit gebrek aan informatie vloeit voort uit het ontbreken van vooronderzoek in de wijk. Wel is er sprake van

een sociaal probleem, aangezien er verondersteld wordt een kloof te bestaan tussen verschillende groepen binnen de wijk, die het gevolg zijn van sociale interactie tussen de bewoners van de wijk. Deze situatie wordt gezien als sociaal onwenselijk, aangezien de gestelde kloof conflictueuze situaties binnen de wijk Zuid-Berghuizen lijkt te veroorzaken.

2.2 Gemeinschaft en Gesellschaft

Aangezien de vraagstelling van het onderzoek betrekking heeft op de acceptatie van de “Nieuwkomers” binnen de wijk Zuid-Berghuizen, deze acceptatie is verondersteld afhankelijk te zijn van de banden aanwezig in de primaire groep binnen de wijk, te weten de “Oude Zuid-Berghuizenaren”. De manier waarop de leden van deze groep zich onderling opstellen, en de groep zich als geheel opstelt ten opzichte van andere groeperingen en individuen woonachtig binnen de wijk, is van invloed op de sociale relaties en daarmee samenhangend de acceptatie en integratie van deze “Nieuwkomers” in de wijk. Om het mogelijk te maken een verondersteld verschil in sociale omgangsvormen te kunnen onderzoeken, is het zaak een theoretisch handvat te creëren waarmee verschillen kunnen worden blootgelegd. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de theorie van Gemeinschaft en Gesellschaft, welke is gebaseerd op verschillende manieren van handelen in de sociale wereld.

De Gemeinschaft betreft het gehele complex van primaire verbanden, welke allemaal op het beeld van de familie gebaseerd zijn; gemeenschapsrelaties zijn familiebanden. Binnen bijvoorbeeld een kerkgemeenschap worden de leden aangeduid als broeders en zusters en de religieuze gezagsdragers met vader (paus of pater). Binnen de politieke gemeenschap van de staat worden de leden aangeduid als medeburger of vriend en het politieke terrein met vaderland, waardoor gemeenschapsgevoel doorschemert. Binnen de verschillende gemeenschappen is de vader steeds de actor waar alles om draait in de familie, gilde of dorp. Alle arbeid wordt verricht binnen de familiegemeenschap; familieleden beschermen elkaar; familieleden scharen zich onvoorwaardelijk achter de vaders en broers, die bovendien bepalen welke huwelijken er gesloten mogen worden, dochters worden uitgehuwelijkt, en vaders beheren de huisvesting van hun kinderen (Ossewaarde, 2006, p147). Het model van de Gemeinschaft is gebaseerd op traditie, gewoonte en gemeenschappelijke belangen. De vormen van sociale groeperingen die het best in het Gemeinschaft model passen zijn de peer-groep, de familie, de buurt, het sociale clubverband en religieuze banden (Kivisto, 1997, p 84). Het “Noaberschap” is een omgangsvorm geschapen rond deze familiale omgangsvormen, het betreft een situatie met vergaande vormen van interactie en daarmee samenhangend een hoge

mate van onderlinge acceptatie. De groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” wordt gezien als een Gemeinschaft door de aanwezigheid van het “Noaberschap”, wat is ontstaan door het gemeenschappelijke leed afkomstig van de annexatie van het gebied Zuid-Berghuizen bij Oldenzaal.

De Gesellschaft is een samenlevingsvorm ontstaan door het proces van emancipatie vanuit de gemeenschap binnen dorpen en families, naar enkele verenigingen en partijen van de civil society, organisaties en bedrijven die opereren op de markt. De Gesellschaft is het complex van contractuele relaties die tezamen het sociale contract vormen (Ossewaarde, 2006, p 148). Vanuit de traditionele, hechte Gemeinschaft heeft door de industriële revolutie en de opkomst van mondiale netwerken een transformatie plaatsgevonden naar een samenleving die gebaseerd is op onderlinge afspraken en regels. De hechte Gemeinschaft is veranderd in de Gesellschaft die wordt gekenmerkt door ledenrelaties die niet langer intiem zijn, maar afstandelijk en zakelijk in een netwerk van contracten hun vorm vinden.

Dit vindt zijn weerslag in arbeidscontracten, pensioenen, financiële contracten, prestatiecontracten, schoolverplichtingen, belastingbetalingen, donaties aan goede doelen en via contractuele contributies aan verschillende verenigingen zoals sportclubs, hobbyclubs maak ook vakbonden enzovoort (Ossewaarde, 2006, p 148).

In de moderne samenleving streven mensen stabiliteit na via contractuele afspraken en regelgeving. De leden van de groep “Nieuwkomers” worden verondersteld meer te leven vanuit dit principe, zij nemen geen deel aan het gevoel van gemeenschappelijk leed, waardoor er uitgegaan wordt van een groep die niet langer leeft en handelt in het sociale complex vanuit de denkbeelden die gebaseerd zijn op het “Noaberschap”. De Gesellschaft zal door een geïndividualiseerde manier van samenleven niet voldoen aan de maatstaven van het “Noaberschap”. De familiale manier van leven binnen de wijk Zuid-Berghuizen.

“ Gemeinschaft should be understood as a living organism, Gesellschaft as a mechanical aggregate and artefact” (Kivisto, 1997, p 91).

Het onderscheid tussen Gemeinschaft en Gesellschaft is in dit onderzoek van belang om de sociale banden binnen de wijk Zuid-Berghuizen te classificeren. Dit leidt tot inzicht in de maatschappelijke doelen die worden gesteld binnen de wijk Zuid-Berghuizen, of dit collectief zijn of dat men op zeer individuele voet naast elkaar leeft. Het is een abstracte theorie die

uitgaat van een collectief sociaal gevoel binnen een buurt en een individueel gevoel in de stad, maar hoe zit dat op wijkniveau?

Binnen de wijk vind het model van de Gemeinschaft en Gesellschaft zijn weeslag in de gevoelens die aanwezig zijn onder de bewoners. Door de aanwezigheid van gevoelens rond familiale vorming in de sfeer van het “Noaberschap” zal het mogelijk zijn een onderscheid te maken tussen vormen van Gemeinschaft en Gesellschaft. Deze vormen zijn gebaseerd op intensieve vormen van interactie op allerlei fronten. Zo zal er aandacht worden besteed aan de betrokkenheid van de bewoners bij de wijk, ook zal er aandacht moeten worden besteed aan de participatie aan wijkactiviteiten, binnen verschillende verenigingen maar ook daarbuiten. Maar een van de belangrijkste punten is de omgang met andere wijkbewoners, natuurlijk vloeit dit ook voort vanuit de al eerder vermelde aandachtspunten.

Vanuit de theorie van Gemeinschaft en Gesellschaft kan worden bepaald of er verschillende samenlevingsvormen binnen de wijk Zuid-Berghuizen aanwezig zijn. Dit is mogelijk door de theorie toe te passen op een kleiner maatschappelijk complex, te weten de wijk Zuid-Berghuizen. Deze verkleining van het model wordt geoperationaliseerd door middel van het toetsen op gevoelens aanwezig onder de leden van verschillende groepen.

2.3 Het labeling aspect

Verondersteld wordt dat er een tweetal groeperingen binnen de wijk woonachtig zijn. Deze groeperingen krijgen gestalte in de vorm van een Gemeinschaft en een Gesellschaft. Natuurlijk is met het specificeren van deze groepen het onderzoek nog lang niet volledig, er zullen vragen gesteld moeten worden als: Wie wordt er binnen de wijk wel tot de “familie” rond het “Noaberschap” gerekend, en door wie wordt bepaald welke individu tot welke groep behoort? Hoewel dit onderzoek niet gericht is op het plaatsen van individuen in groepen, is het wel van belang kennis te nemen wie tot welke groep behoort. Kennis van gevormde groepen creëert mogelijkheden om inzichten te verkrijgen rond het eventuele bestaan van een kloof tussen de aanwezige groeperingen binnen de wijk Zuid-Berghuizen, zoals wordt gesteld in de onderzoeksvraag.

Het bepalen van het bestaan van een kloof wordt in dit onderzoek verricht met behulp van inzichten in onderlinge interactie. Dit aangezien verschillen zullen bestaan op grond van gevoelens rond betrokkenheid met elkaar en betrokkenheid met de wijk Zuid-Berghuizen. Door vormen van actie te gaan vergelijken met labeling, is er een mogelijkheid gecreëerd onderzoek te verrichten naar aanwezige “machtstructuren” tussen verschillende groeperingen

woonachtig binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Om aanwezige “machtstructuren” te kunnen ontrafelen is het noodzaak de relaties tussen leden binnen de verschillende groeperingen te begrijpen, en daarbij ook de relatie tussen de groepen te kunnen definiëren.

Natuurlijk bestaan er verschillende vormen van stigmatisering, stigmatisering als een aspect van een relatie tussen ‘oude’ bewoners en nieuwkomers kan in verband worden gebracht met een soort van collectieve fantasie, die door de ‘oude’ bewoners is ontwikkeld door het bestaan van een gedeeld leed. Deze collectieve fantasie is een weerspiegeling van de afkeer – het vooroordeel – die de leden van de groep ‘oude’ bewoners hebben. Dit is echter niet specifiek gericht tegen de groep nieuwe bewoners, maar betreft meer een algemeen gevoel van achtergesteldheid. Dit gevoel van de “Oude-Zuidberghuizenaren” wordt getransformeerd in een materieel stigma, het wordt gerectificeerd, verstoffelijkt. Het doet zich dan voor als iets objectiefs, als iets dat door de natuur of door de goden is aangebracht. Op deze manier kan de stigmatiserende groep haar handen in onschuld wassen. De collectieve fantasie zoals deze hier is beschreven zal zijn verdere uitwerking vinden in hoofdstuk vier.

Het draait in de wijk Zuid-Berghuizen om een situatie waarin men een gevoel heeft van achtergesteldheid. Dit gevoel betreft een verondersteld gezamenlijk gevoel onder de leden van de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren”, wat zorg draagt voor een sterke sociale binding tussen deze leden.

Vanuit het denken in symbolische interactie draait het om het zelfbeeld dat mensen zichzelf geven. De basis van de labeling of interactie theorie kan worden gevonden in dit symbolisch interactionisme. Mead, hing het idee aan dat mensen zelf een sociale constructie zijn gecreëerd door interactie met anderen. Volgens Mead worden individuen gevormd door de interactie met andere individuen. Frank Tunnenbaum borduurde voort op dit idee als de basis voor de labeling theorie van de criminologie. Deze theorie gaat uit van het feit dat mensen een situatie definiëren als slecht. De negatieve definitie van de situatie transformeert zich naar de negatieve definitie van de handeling en uiteindelijk naar de negatieve definitie van de persoon(Vold, 2002, p 210).

Binnen dit onderzoek heeft het labeling aspect betrekking op beide groepen, vanuit het sociaal interactionisme worden groepen gelabeld door de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren”. Dit vereist natuurlijke enige uitleg, door een gemeenschappelijk leed wat de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” heeft gecreëerd door de gebeurtenissen rond de annexatie, labelt de groep

“Oude Zuid-Berghuizenaren” ten eerste zichzelf als buitenstaander ten opzichte van de stad Oldenzaal, en ten tweede vinden de leden van deze groep dat ze verschillen van de nieuwere inwoners van de wijk Zuid-Berghuizen.

Daarnaast wordt verondersteld dat de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” de groep “Nieuwkomers” labelt als niet geïnteresseerd in de wijk en niet als echte “Zuid-Berghuizenaar”. De leden van de groep zullen te allen tijde worden gezien als de “Nieuwkomers” binnen de wijk, ondanks het feit dat ze er misschien al vele jaren woonachtig zijn. Het verschil tussen de groepen is ontstaan door het gevoel van gemeenschappelijk leed door de annexatie van het gebied Zuid-Berghuizen bij Oldenzaal.

Mensen die als slecht worden gedefinieerd en dit gedrag niet willen of kunnen veranderen, zullen op een bepaald punt hun zelfbeeld reorganiseren, en de nieuwe negatieve definitie van zichzelf accepteren. Dit gebeurt vanuit het oogpunt van zelfprotectionisme, aangezien mensen die zichzelf als criminelen of slecht definiëren, minder bedreigd zijn wanneer anderen hen op deze manier definiëren. De persoon wordt zoals hij gedefinieerd is, mensen gaan zich gedragen en vernoemen naar het label dat hun opgelegd wordt door anderen.

We tend to define ourselves in terms of how others view or define us.(Mead)

Het perspectief van Tunnenbaum vind voornamelijk zijn weerslag in de criminologie, echter heeft dit een zeer functionele toepassing op deze casus. Wanneer het stigma opgelegd aan mensen en groepen zich verenigt met het emotioneel denken, zal het stigma het zelfbeeld worden. Dit beïnvloedt het zelfbeeld van mensen kan leiden tot problematiek in het samenleven tussen groepen. Door de rol die de Zuid-Berghuizenaren hebben gespeeld in de tijd van de annexatie, de rol van slachtoffer, die nog steeds wordt vastgehouden is er een situatie ontstaan waarin de leden van deze groep zeer gehecht zijn aan elkaar. De Zuid-Berghuizenaren voelen zich door het gedeeltelijk leed van de annexatie inferieur ten opzichte van de rest van Oldenzaal, als een vorm van zelfprotectionisme labelen de Zuid-Berghuizenaren alles wat in Oldenzaal gebeurt als afwijkend of niet goed.

In de volgende paragraaf wordt de functie van het roddelen uitgewerkt, een theorie die goed aansluit op het stigmatiserende karakter en het emotionele denken passend binnen de labeling theorie. Het roddelen stelt men in staat om anderen te stigmatiseren.

2.4 De functie van het roddelen

De theorie van Norbert Elias, sluit goed aan bij het labelen. Norbert Elias heeft een onderzoek verricht naar de rol van gevestigden en buitenstaanders woonachtig in de wijk Winston Parva(Engeland). Hij heeft aan de hand van de situatie ter plaatse in zijn onderzoek een theorie opgeworpen rond de functie van het roddelen. In de wijk Winston Parva heeft hij onderzocht wat de leden van een gevestigde groep ertoe brengt nieuwkomers als hun minderen te behandelen, en hoe zij hier in slagen. De gevestigde groep in de wijk Winston Parva blijkt te beschikken over een in de loop van de tijd sterk ontwikkelde onderlinge cohesie. Deze cohesie stelt de gevestigde groep in staat effectief te kunnen roddelen, wat bijdraagt tot instandhouding van het eigen collectieve superioriteitsgevoel. Vanuit dit superioriteitsgevoel is er een stigmatiserend gedrag ten opzicht van buitenstaanders ontstaan. De nieuwkomers voelen zich inferieur aan de gevestigde bewoners door het stigmatiserende gedrag. De studie toont hoe sterk de persoonlijke identiteit van mensen afhangt van de machtspositie en de daarmee verbonden status van de groepen waar zij toe behoren.

Norbert Elias werkt in zijn onderzoek de aard en de functie van het roddelen uit. Elias heeft de wijk in een drietal zones ingedeeld, de dorpelingen leven in zone 2 en de buitenstaanders in zone drie. Uit het onderzoek kwam naar voren dat de dorpsroddel over zone drie gebaseerd is op een gevestigde mening over de mensen die daar woonden. Deze gevestigde mening fungeerde als een selectie criterium; gebeurtenissen in zone drie die er niet bij pasten ondervonden weinig belangstelling van de dorpsgenoten. Men vond het nauwelijks de moeite waard om deze in de roddelmolen op te nemen. Gebeurtenissen die met het gevestigde beeld van zone drie overeenstemden, werden vol animo aangegrepen en hielden de roddelmolen een tijdlang gaande totdat ze afgezaagd raakten en werden vervangen door nieuwe roddelonderwerpen. De roddel is dus geen onafhankelijk gegeven. Wat de moeite waard is om over te roddelen hangt af van de gemeenschappelijke normen en overtuigingen en van de relaties binnen de gemeenschap. Het negatieve beeld van de nieuwbouw, waardoor de ‘dorpelingen’ iedere gebeurtenis die dit beeld zou kunnen bevestigen dankbaar aangrepen als een onderwerp om over te roddelen, was de keerzijde van het positieve beeld dat de ‘dorpelingen’ van zichzelf hadden.

Deze theorie is deels ook van toepassing op het onderzoek verricht in de wijk Zuid-Berghuizen, de dorpelingen zijn de “Oude Zuid-Berghuizenaren” en de mensen uit de

nieuwbouwwijk van Winston Parva zijn te vergelijken met de “Nieuwkomers” woonachtig binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Er is gekozen gebruik te maken van deze theorie vanwege de verondersteld sterke sociale cohesie binnen de wijk Zuid-Berghuizen en de daarmee gepaarde gemeenschappelijke gedachten met betrekking tot andere groeperingen woonachtig in de wijk. Dit vindt voornamelijk zijn weerslag in het dorpsgevoel dat in de wijk speelt (“Noaberschap”),

Deze situatie in de wijk Zuid-Berghuizen sluit goed aan op de denkbeelden in de theorie van het roddelen gebruikt in de wijk Winston Parva. Door het sterk dorpsgevoel en het gemeenschappelijk leed aanwezig in de wijk worden roddels geboren. Deze roddels dragen bij aan het vormen van labels en uiteindelijk de opsplitsing van de bewoners in verschillende groepen. Stigmatisering vanuit labelen en roddels vindt op een vergelijkbare wijze plaats in de wijk Zuid-Berghuizen als in Winston Parva, zoals hieronder geschetst.

De dorpelingen in Winston Parva en vooral de mensen die binnen het netwerk van de oude families, reageerden op de “bedreiging” van de nieuwkomers in de nieuwbouwwijk door sterk de nadruk te leggen op de oude dorpsgeest en door zich heel intolerant ten opzichte van zich niet conformerende burens op te stellen. De ‘dorps’-roddel was dienovereenkomstig gestructureerd. Zij vormde een barrière voor de integratie, de sterke intolerantie kwam niet alleen tegenover buitenbeetjes in het ‘dorp’ zelf tot uiting, maar vooral tegenover de mensen uit de nieuwbouw. De ‘dorpelingen’ stelden vanuit roddels en stigmatisering paradoxale eisen aan de bewoners van de nieuwbouw; ze wezen de andere groep af als een samengeraapt stel buitenstaanders en via hun laterende roddel beletten ze hen aan hun eigen gemeenschapsleven deel te nemen, terwijl ze hen er tevens van beschuldigen er niet aan deel te nemen (Elias, 1965, p 94).

Gemeenschappelijke overtuigingen zijn vaak immuun voor ieder bewijs dat ermee in tegenspraak is of dat de onjuistheid ervan aantoonde, om de eenvoudige reden dat veel mensen met wie men een hechte band heeft die overtuigingen ook hebben. Door het gemeenschappelijke karakter ervan lijkt het wel of zulke overtuigingen waar moeten zijn, zeker wanneer ze binnen de hechte groep waarin men opgroeide als iets vanzelfsprekend werden opgevat en als ook de ouders en grootouders met dezelfde ideeën waren grootgebracht. In dat geval kan het gevoel dat een bepaalde overtuiging waar is bijna onuitwisbaar worden. Ook wanneer men op een meer rationeel niveau moet concluderen dat

een overtuiging onhoudbaar is, kan men gevoelsmatig sterk van de juistheid ervan overtuigd blijven.

De functie van de roddel was niet alleen het versterken van de cohesie van de ‘dorpelingen’, maar had ook een functie in het emotioneel denken. De roddels waren niet van toepassing op alle buitenstaanders in de nieuwbouwwijk, maar op enkelen van hen. Desondanks waren de buitenstaanders het eens met de roddels van de dorpelingen. Dit aangezien sommige burens zich wel schuldig maakten aan feiten die naar voren kwamen in de roddelmolen. Omdat de verwijten zich volgens de regel van het emotioneel denken lieten omzetten tot een slechte naam voor de gehele buurt konden ook zij zich beschaamd voelen, want zij werden automatisch geblameerd.

Binnen de wijk Zuid-Berghuizen is er niet zozeer sprake van blameren van de groep nieuwkomers. Er bestaat temeer een situatie waarbij de “Nieuwkomers” het gevoel hebben er niet bij te horen door het gebrek aan gedeeltelijk leed. Dit is verondersteld de voornaamste reden van de aanwezige sterke cohesie binnen de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren”. Doordat de groep “Nieuwkomers” niet kunnen delen in dit gemeenschappelijk leed wordt er door middel van de roddel, dat naast de echte Zuid-Berghuizenaren niemand in Oldenzaal “goed genoeg” is, het gemeenschapsgevoel hoog gehouden. Door het bestaan van deze roddel worden andere groepen door de Zuid-Berghuizenaren gelabeld als minder of anders. Door het bestaan van roddels die de labeling van andere groeperingen in leven houdt, wordt er verondersteld dat het moeilijker of zelfs geheel onmogelijk voor deze groep om te integreren binnen een bepaald leefgebied, dit aangezien de roddel zorg draagt voor een beperkte acceptatie.

De roddel is het resultaat van het toeschrijven van een bepaalde positie aan zichzelf en aan de eigen groep. Dit kwam voornamelijk voor bij de ‘dorpelingen’ die tot het netwerk van de oude families behoorden. Dit groepscharisma gaf meer betekenis aan het leven dat zij met elkaar leidden en aan hun inspanningen om hun wijze van samenleven te behouden.

Het toeschrijven van groepscharisma aan zichzelf en aan de eigen groep gaat overal gepaard met ongunstige stereotypering van buitenstaanders. Zelfs de minst achtenswaardige leden van de uitverkoren groepen, identificeren zich met de waardevolle eigenschappen die deze groepen aan zichzelf toeschrijven hoewel deze eigenschappen in de praktijk misschien alleen op een ‘minderheid van de besten’ van toepassing zijn (Elias, 1965, p 105).

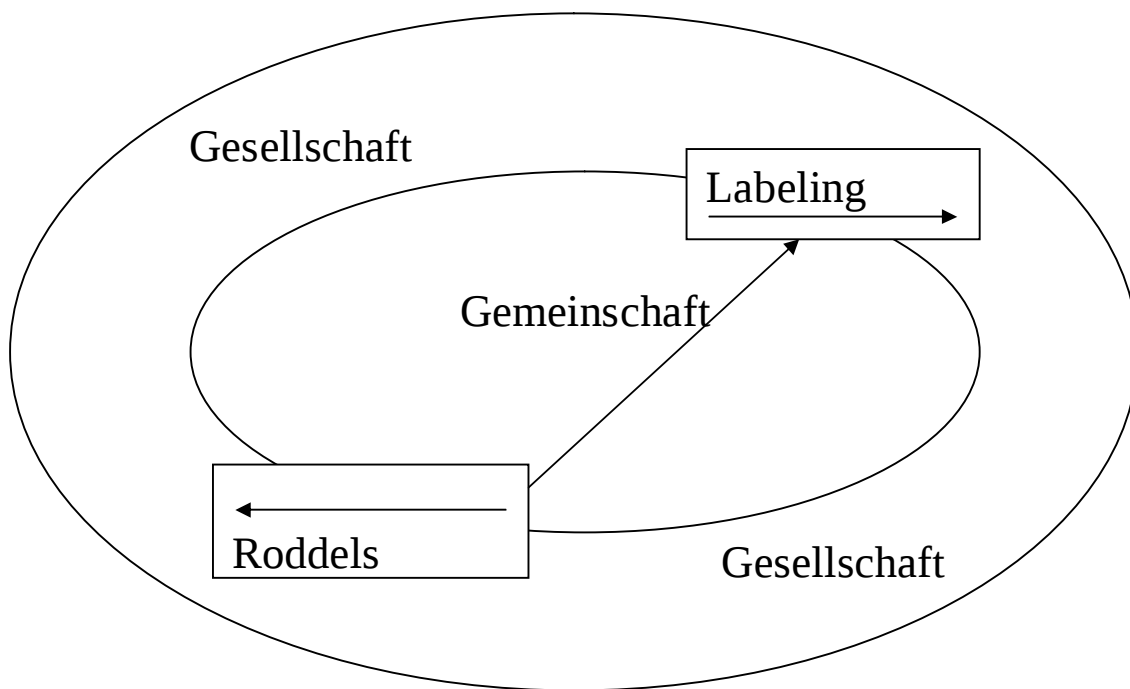
Dit groepscharisma binnen de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” vindt zijn weerslag in het gedeeltelijk leed, en het daarmee samenhangende gevoel van slachtofferschap, de “roddel” in stand gehouden door deze groep zal dan ook betrekking hebben op dit slachtofferschap en het gevoel van gepasseerdheid. De groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” zijn van mening dat ze door de gehele gemeente Oldenzaal worden genegeerd, dat hen nooit iets gevraagd wordt, en daarom is er een situatie ontstaan waarin de leden van de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” zeer sterk naar elkaar toetrekken. Uit deze cohesie en de positie die zij innemen met betrekking tot het gevoel van achtergesteldheid, is de verondersteld aanleiding tot roddelen over andere groeperingen binnen de wijk en ook daarbuiten. In dit onderzoek richt de aandacht zich op de situatie binnen de wijk Zuid-Berghuizen, en voornamelijk op de relatie “Oude Zuid-Berghuizenaren” en “Nieuwkomers”. Door het roddelen word men in staat gesteld een gecreëerd label in stand te houden en op deze wijze de veronderstelde verschillen tussen de groepen in stand te handhaven.

De opzet van het onderzoek in de wijk Winston Parva is heel anders dan de opzet gebruikt in het onderzoek binnen de wijk Zuid-Berghuizen, dit heeft voornamelijk betrekking tot de manier van dataverzameling, dit aangezien in het onderzoek in de wijk Winston Parva voornamelijk gebruik is gemaakt van participerende observatie. De opzet van het onderzoek in Zuid-Berghuizen is anders, voornamelijk vanwege een korter tijdsbestek waarin het onderzoek is uitgevoerd. Derhalve is er gekozen voor een andere methoden van dataverzameling, welke in het volgende hoofdstuk nader worden toegelicht.

2.5 Theoretisch Model

In deze paragraaf zullen de uitgewerkte theorieën uit de voorgaande paragrafen worden samengevoegd tot een grafisch model. Dit wordt gedaan om een handvat te creëren voor het tackelen van de probleemstelling. Dit model zal verder in dit onderzoek worden gebruikt om de overwegingen bij gezette stappen te belichten.

Figuur 1: theoretisch model;

De Gemeinschaft -de binnenste ring in het grafisch model- lijkt een belangrijke rol te spelen in de wijk Zuid-Berghuizen. De Gemeinschaft betreft een gemeenschap die is gebaseerd op sterke familiale banden, binnen de wijk Zuid-Berghuizen word de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” –vanwege de sterke sociale banden rond het “Noaberschap” waarin bijna sprake is van familiale banden- gerekend tot de Gemeinschaft.

De andere groepering binnen de wijk Zuid-Berghuizen, de Nieuwkomers, wordt gezien als een groep waarin in mindere mate sprake is van het “Noaberschap”. De leden van deze groep leven individueel, in een maatschappij gebaseerd op contractmatige relaties. Deze groep word derhalve gerekend tot de Gesellschaft, de buitenste ring in het grafisch model.

Tussen deze twee groepen worden verschillen verondersteld die kunnen leiden tot kloofvorming, en niet bevorderlijk zijn voor de leefbaarheid binnen de wijk Zuid-Berghuizen. De verschillen tussen de groepen zijn voortgekomen uit het verloop van de geschiedenis van de wijk Zuid-Berghuizen. Door een gedeeld leed - ontstaan uit de annexatie van de wijk bij Oldenzaal - hebben de leden van de Gemeinschaft een zeer hechte band met elkaar opgebouwd, die nu nog steeds haar weerslag vindt in de vorm van het "Noaberschap". Door deze sterke band binnen de Gemeinschaft, en het sterke individuele contractmatige leven van de Gesellschaft, bestaan er dusdanige verschillen binnen de wijk die leiden tot kloofvorming.

Deze kloof komt voort uit de sociale processen labeling en het roddelen. Door het opleggen van labels vanuit de Gemeinschaft wordt er een beeld gevormd over de Gemeinschaft. Deze labels worden gecreëerd in de dagelijkse omgang met elkaar, en dan voornamelijk de omgang van de leden binnen een enkele groepering. Dit label wordt door een groep opgeplakt en blijft aan een andere groep kleven, ondanks dat het misschien volledig ongegronde beelden zijn van deze groepering.

Men vormt een beeld over andere groeperingen woonachtig in hun wijk, indien deze beeldvorming met elkaar wordt besproken is de functie van de roddel geboren. Door als leden van een enkele groep met elkaar te discussieren, praten over de leden van een andere groepering of de groepering als geheel, wordt er een beeld van de Gesellschaft gevormd door middel van de functie van het roddelen. Deze beeldvorming krijgt een eigen levensvorm, en wordt omgevormd tot een label. Als men eens een label heeft gecreëerd en in dit label geloofd zal men er ook in blijven geloven, en zal de roddel het label kracht blijven bijzetten te bestaan. Zelfs indien er bewijzen aan het licht zijn gekomen dat deze beeldvorming ongegrond is, blijkt de roddel krachtiger dan de objectieve feiten. In het grafisch model werken zowel de roddels als het labelen vanuit de Gemeinschaft naar de Gesellschaft.

Het opgeplakte label heeft haar weerslag op het doen en laten van de andere groep, in het schema en dit onderzoek de Gesellschaft. Door het labelen van deze groep door middel van roddelen, en het alsmaar aanhouden van dit label gaat de groep zichzelf uiteindelijk ook zichzelf labelen als dusdanig. Men gaat geloven dat men is zoals men wordt gezien, dus bijvoorbeeld; een "Nieuwkomer" blijft een "Nieuwkomer" en zal nooit een echte "Oude Zuid-Berghuizenaar" worden. Naast het label wat de Gemeinschaft de Gesellschaft oplegt, kan er ook sprake zijn van een wederkerend label. Doordat de Gemeinschaft een bepaalde houding

aanneemt, zich terugtrekken in het gemeenschappelijk leed, labelt deze groep zichzelf als een moeilijk toegankelijke groep. Die mogelijkwerijs de groeiende Gesellschaft op deze wijze tegen zich zal gaan keren.

De labeling en de daarmee samengaan de verschillen in machtsverhoudingen zorgen voor het ontstaan van afstand tussen verschillende groepering en kunnen uiteindelijk zorgen voor kloofvorming tussen groeperingen, waardoor sociale relaties tussen de groeperingen nihil zijn, en de leefbaarheid in de wijk zal worden ondermijnd door eventuele strubbelingen en spanningen tussen groeperingen woonachtig binnen de wijk.

2.6 Operationalisatie

Er bestaan binnen dit onderzoek twee groeperingen, welke zullen worden gescheiden aan de hand van hun manier van samenleven met elkaar, de cohesie. De scheiding zal daarom plaatsvinden aan de hand van de concepten Gemeinschaft en Gesellschaft. De “Oude Zuid-Berghuizenaren” leven volgens de traditie van het “Noaberschap” en hebben sterke banden vanwege een gedeeld leed ontstaan in de periode van de annexatie. Deze groep heeft familiale banden in zich en zal derhalve worden gezien als de Gemeinschaft binnen de wijk.

Naast deze groep leeft er nog een tweede groep binnen de wijk Zuid-Berghuizen, namelijk de nieuwkomers. Deze groep leef op een meer individuele voet naast elkaar binnen de wijk. De leden van groep besteden hun tijd met werken en andere contractuele bezigheden. Deze groep wordt gezien als de Gesellschaft binnen de wijk.

De indeling van de bewoners in deze verschillende groepen gebeurt aan de hand van vragen rond tijdsbesteding, welk beroep mensen hebben, wat de leeftijd van de respondent is, en in welke mate de respondent zich betrokken voelt bij de wijk. Door het stellen vragen in deze aard is het mogelijk na te gaan hoe men leeft, of men veel tijd te besteden heeft aan ontwikkelingen binnen de wijk. Al deze zaken tezamen met de betrokkenheid bij de wijk, geeft mogelijkheden tot indeling bij de groepen.

In de interviews met de sleutelfiguren zal meer expliciet worden ingegaan op de scheiding van groepen binnen de wijk. Dit temeer om na te gaan of er daadwerkelijk sprake is van groeperingen binnen de wijk, en wat de kijk van de respondenten is op de scheiding tussen deze groeperingen. En uiteindelijk een gesprek aan te gaan over de verschillen tussen de groeperingen binnen de wijk Zuid-Berghuizen.

De verschillen tussen de groepen ontstaan door interactie met elkaar. Dit is natuurlijk weer terug te herleiden naar het verschil zojuist gemaakt, de Gemeinschaft en de Gesellschaft. Om deze twee verschillende groepen in stand te kunnen blijven houden, en zo het “Noaberschap” en het gedeelde leed levendig te houden, zal er sprake zijn van labelen. Het labelen is gebaseerd op een collectieve fantasie van een bepaalde groep in de wijk woonachtig. Deze collectieve fantasie is van toepassing op de gelabelde groep. Het is van belang in dit onderzoek om na te gaan wie nu eigenlijk de gelabelde groep is, en waarom deze groep een bepaald label met zich meedraagt.

Het achtergestelde gevoel, ontstaan door het gemeenschappelijke leed, is de aanleiding tot het verschil in de groeperingen. Door het achtergestelde gevoel trekken de “Oude Zuid-Berghuizenaren” sterk naar elkaar toe in de vorm van een “Noaberschap”. Natuurlijk is het interessant om de waarheid van het achtergestelde gevoel te achterhalen. Hebben de mensen echt een positie vanuit de annexatie die een gedeeld leed in zich draagt? Dit ga ik onderzoeken aan de hand van de woontermijn in Oldenzaal ten opzichte van de woontermijn in Zuid-Berghuizen. Hieruit valt te destilleren of de mensen met het achtergesteld gevoel, daadwerkelijk een gedeeld leed in zich dragen van de annexatie. Dit wordt onderzocht om te bekijken welke richting het stigma opgaat. Als er namelijk sprake is van het gedeelde leed en de achtergesteldheid is het logisch dat het stigma vanuit de groep Zuid-Berghuizenaren richting andere groeperingen worden geworpen. Indien dit gedeelde leed niet aanwezig is wie stigmatiseert dan wie?

Naast het labelen is er nog een andere belangrijke theorie naar voren gekomen in dit onderzoek, namelijk de functie van het roddelen. De functie van de roddel speelt een belangrijke rol in dit onderzoek juist vanwege het labelen. De roddel is een machtig wapen om het labelen in stand te kunnen houden. Het nagaan van de roddel is moeilijk, dit aangezien de roddel geen onafhankelijk gegeven is. En het daarom heel erg lastig is na te gaan wat de huidige lopende roddel is en op wie deze betrekking heeft. De roddel onder de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” heeft als functie de nadruk te leggen op het gedeelde leed van de annexatie. De roddel zoekt verklaringen voor de achtergesteldheid van de “Oude Zuid-Berghuizenaar” niet alleen ten opzichte van de “Nieuwkomers” maar ook ten opzichte van de rest van Oldenzaal. Aan de hand van de interviews en gesprekken in de wandelgangen zal worden ingegaan op de aanwezigheid van deze roddels. En aan de hand van de roddel zelf zal

worden nagegaan hoe deze invloed uitoefent op het label wat wordt gevonden binnen de wijk Zuid-Berghuizen.

2.7 Conclusie

Door het maken van een tweedeling tussen de Gemeinschaft en de Gesellschaft waarin familiale banden versus contractuele relaties tegenover elkaar staan, kan er een kloof worden onderscheiden. Deze kloof bestaat voornamelijk uit de verschillen tussen sociale processen, en de intensiteit van sociale omgangsvormen. Derhalve wordt de kloof in stand gehouden door sociale processen. Een tweetal processen zijn in dit onderzoek nader uitgewerkt, het labeling proces en de functie van het roddelen. Deze processen zijn gericht op sociale differentiatie door middel van sociale interactie, en houden op die wijze de kloof in stand.

3 Onderzoeksopzet en methoden

In dit hoofdstuk zijn de onderzoeksopzet en de gebruikte methoden en technieken uiteengezet. Een onderscheid wordt gemaakt tussen de methoden van dataverzameling en daaropvolgend de methoden van data-analyse. Binnen dit onderzoek zal er gebruik worden gemaakt van verschillende methoden die passen binnen het verrichten van in deze een combinatie van een kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksbenadering. In dit onderzoek worden verschillende methoden naast elkaar gebruikt. De gebruikte onderzoeksmethoden zijn casestudie, analyse van documentatie, observaties, interviews en enquêtes.

3.1 Geografische afbakening

Voordat er word overgegaan op de methoden van dataverzameling en data-analyse zal eerst een geografische afbakening worden gemaakt van het onderzoeksgebied. Zodat er geen onduidelijkheid zal bestaan welk deel van Oldenzaal de wijk Zuid-Berghuizen omvat, en waarop de gebruikte methoden van dataverzameling en data-analyse van toepassing zijn.

Binnen dit onderzoek staat de wijk Zuid-Berghuizen te Oldenzaal centraal, meer specifiek; het gebied ten zuiden van het Oldenzaalse stadscentrum. De wijk ligt ten zuiden achter de spoorlijn, en wordt door deze spoorlijn gescheiden van de rest van Oldenzaal. De wijk kenmerkt zich door een duidelijke uiteenzetting van eengezinswoningen en gestapelde bouw. De wijk heeft een groen karakter en er zijn binnen de wijk goede voorzieningen voor de dagelijkse boodschappen in het recentelijk gerenoveerde winkelcentrum. Andere voorzieningen als scholen, sport- en spelvoorzieningen, banken, gezondheidszorg zijn in de wijk aanwezig.

De stad Oldenzaal is onderhevig aan uitbreiding en vernieuwing, deze ontwikkeling vind vooral plaats in de noordwestelijke richting van de stad, hier liggen de recentere uitbreidingswijken. Ten zuiden van de spoorlijn groeit de stad nauwelijks, dit is de locatie van de wijk Zuid-Berghuizen, de enige woonwijk achter het station. Zuid-Berghuizen is door deze geografische ligging een wijk met een eigen karakter gebleven. De sfeer is er dorps en gemoedelijk. De oude dorpslinten met losse bebouwing worden afgewisseld met gestapelde bouw langs doorgaande routes, aan het park of ter plaatse aan het winkelcentrum. Deze eerste hoogbouw in Oldenzaal is uitzonderlijk gebleven en de afwisseling van hoogbouw versus laagbouw, en de goedkopere sector in woningen geven de wijk een zeer specifiek karkater.

Door deze kenmerken zijn er mensen van verschillende komaf in de wijk woonachtig, en daar zal met de verspreiding van enquêtes in de wijk rekening mee moeten worden gehouden. Hierdoor veranderd deels het random karakter, aangezien er wel een bewuste keuze is gemaakt in het meenemen van de vormen van woningbouw echter blijft de verspreiding van de enquêtes in binnen de verschillende woonvormen wel gebaseerd op een toevalsverspreiding.

3.2 Een eerste verkenning

Het onderzoek is verkennend van aard, aangezien er een specifiek sociaal verschijnsel wordt onderzocht, Er is nog geen onderzoek verricht naar het complex van sociale relaties binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Vanwege dit verkennend karakter is er voor gekozen het onderzoek breed op te zetten. En kent het kwalitatieve en kwantitatieve methoden.

Allereerst zal er moeten worden geïnventariseerd of er wel een ‘probleem’ bestaat en wat het ‘probleem’ inhoud, en hoe dit ‘probleem’ is ontstaan. Dit zal worden gedaan door de ondervraging van de bewoners van de wijk. Zij zijn degenen die verantwoordelijk zijn voor de creatie van het complex van sociale relaties. En zij bepalen binnen dit complex of er problemen van sociale aard zijn, en wat deze problemen zijn.

Om inzichten te verwerven in dit complex zullen er verschillende onderzoeksmethoden naast elkaar worden gebruikt, ook wel triangulatie genaamd. De onderzoeksmethoden die zijn gebruikt zijn; casestudie, omgevingsonderzoek in de wijk, het verspreiden van enquêtes onder wijkbewoners, het afnemen van interviews onder verschillende actoren binnen de wijk, analyse van groepsverdeling binnen de wijk, oftewel:

1. Documentatie/registratie
2. Enquêtes
3. Interviews
4. Observatie

Aangezien het onderwerp een complex van sociale relaties in zich heeft, zou er in eerste instantie worden uitgegaan van een kwalitatieve onderzoeksbenadering waarin methoden worden gebruikt als interviews en observaties. Via deze methoden is het beter mogelijk om inzichten te verwerven in dit complex van relaties, aangezien de interviewer de mogelijkheid heeft in persoonlijke gesprekken veel informatie te verkrijgen over de relaties binnen de wijk.

Echter vanwege de grote omvang van inwonertal in de wijk, en de geringe tijd, is er ook gekozen voor de verspreiding van enquêtes. Via de verspreiding van enquêtes is het mogelijk om in een korte tijd relatief veel informatie te verzamelen. De uitkomsten uit de enquêtes zijn kwantitatief van aard door de gestandaardiseerde wijze van beantwoording middels antwoordmodellen. Binnen het onderzoek is er dus zowel sprake van een kwalitatieve als een kwantitatieve onderzoeksbenadering.

3.3 Kwantitatieve dataverzameling

Door het ontbreken van documentatie en registratie met betrekking tot het bestaan van verschillende groeperingen, zijn er enquêtes uitgegeven. Via deze enquêtes is het mogelijk relatief veel informatie te vergaren over de opvattingen van de bewoners van de wijk. Het werken met enquêtes is beperkt; er wordt geantwoord via gestandaardiseerde antwoordmodellen, en daarom lijkt het starten met enquêtes misschien ook wel een vreemde keus. Een sociaal “probleem” als gevolg van een gevoelskwestie, is moeilijk te achterhalen via gestandaardiseerde antwoorden. Deze vorm van dataverzameling is voor het onderzoek echter zeer belangrijk. Op deze wijze is het mogelijk om gegevens te verkrijgen die misschien erg oppervlakkig lijken, zoals de leeftijd van de bewoners, of de woontermijnen in Oldenzaal en Zuid-Berghuizen. Deze informatie is echter zeer bruikbaar in de ontrafeling van het sociale probleem, dit aangezien het probleem betrekking heeft op het gedeelde leed van de annexatie. Dit gedeelde leed betreft een historisch gegeven, waar zaken als leeftijd en de woontermijn in Zuid-Berghuizen betrekking op hebben.

De eerste inzichten over de situatie in de wijk Zuid-Berghuizen”, worden verworven door de verspreiding van enquêtes. Deze kwantitatieve manier van dataverzameling geeft het eerste handvat voor het verkrijgen van een algemeen beeld van de situatie in de wijk Zuid-Berghuizen. Sociale problemen kunnen alleen aan het licht worden gebracht met behulp van de actoren die verantwoordelijk zijn voor het sociaal probleem. In Zuid-Berghuizen kan alleen duidelijkheid worden verschaft in het complex van sociale relaties door de inwoners van de wijk te ondervragen. Om een betrouwbaar antwoord te genereren is het van belang een groot aantal mensen te ondervragen. Deze ondervragingen kunnen het best persoonlijk plaatsvinden. Dat zal te veel tijd in beslag nemen, en derhalve is er gekozen voor het opstellen van een kwantitatieve vorm van datagenerering. Deze maakt het mogelijk door middel van vragenlijsten met opgestelde gestandaardiseerde antwoorden een beeld te krijgen van hoe de

situatie speelt onder een groot aantal respondenten. De vragenlijsten betreft een serie variabelen, waar mensen vragen over voorgelegd krijgen met daarnaast een serie voorgeformuleerde antwoorden. Op deze wijze kan er relatief snel veel informatie worden verzameld over het betreffende onderwerp. Voor het verkrijgen van een juiste steekproef van de bewoners in de wijk Zuid-Berghuizen is er gebruik gemaakt van documentatie en registratie over de wijk, waaronder kadastrale informatie.

3.3.1 Documentatie en registratie:

Voor het bepalen van een steekproef is er gebruik gemaakt van de registratie en documentatie. Er is gekozen een steekproef te trekken van 200 huishoudens. Deze steekproef heeft een random(toeval) karakter. En is getrokken uit lijsten van het kadaster(op basis van adres) en met behulp van lijsten van het WBO(eveneens op basis van adres).

De grootte van de steekproef is gebaseerd op een tweetal criteria; ten eerste het tijdsbestek waarin de enquêtes moesten worden verspreid, opgehaald en verwerkt. Ten tweede de representativiteit. Met de representativiteit wordt bedoeld op de bruikbaarheid van de verkregen informatie. Indien uit de beantwoording van de enquêtes geen uitschieters worden geconstateerd zal de steekproef als toereikend worden beschouwd.

De geselecteerde huishoudens hebben een enquête bezorg gekregen. Om de non-respons zo laag mogelijk te houden is er voor gekozen de enquêtes persoonlijk weer op te halen. Er zijn bij de ophaalrondes hier en daar enkele opmerkingen gemaakt dat door de manier van werken, de anonimiteit van de respondent wordt geschonden. Deze respondenten is verzekerd dat de gegevens vertrouwelijk worden behandeld. Er zijn geen naam of adresgegevens gekoppeld aan de uit de enquêtes gewonnen informatie.

3.3.2 Enquêtes:

Er zijn onder de bewoners schriftelijke vragenlijsten(enquêtes) verspreid. De verspreiding van deze enquêtes is op basis van toeval gebeurd. Vanuit kadastrale adressenlijsten van de wijk Zuid-Berghuizen is op basis van toeval een startadres gekozen, daaropvolgend is elk tiende adres in de steekproef opgenomen, tot het aantal van 200 adressen is bereikt.

De enquêtes bevatten vragen die betrekking hebben op de leeftijd, de woontermijn in Zuid-Berghuizen, de tevredenheid van de respondenten met straat en buurt. Ook zijn er vragen gesteld over de relatie die de bewoners hebben met hun burens en andere wijkbewoners. Of de respondenten deelnemen aan activiteiten binnen de buurt en waarom zij dat doen. Ook is er

gevraagd naar de deelname aan buurtgerelateerde verenigingen. Daarnaast is er ingegaan op de mate en vormen van overlast binnen de wijk en hoe deze overlast tot stand komt. Het is daarbij zaak om te bepalen of deze overlast daadwerkelijk aanwezig is, of dat er sprake is van een stigmatiserende houding ten opzichte van bepaalde individuen/groepen in de wijk.

Aan de hand van uitkomst van deze enquêtes zal een beeldvorming ontstaan van de relaties onder de bewoners van Zuid-Berghuizen. Er kunnen verscheidene analyses worden verricht, zo kan de woontermijn met de burensrelatie worden vergeleken. Uit toetsingen als deze kan worden bepaald of de “Nieuwkomer” daadwerkelijk een andere rol vervult dan de “Oude Zuid-Berghuizenaar”. Hier moet natuurlijk wel bij worden opgemerkt dat de woontermijn niet garant staat voor een duidelijk onderscheid tussen “Nieuwkomer” en “Oude Zuid-Berghuizenaar” om hier verder duidelijkheid over te kunnen verschaffen. En om de informatie verkregen uit de enquêtes kracht bij te zetten of juist te ontkrachten, zijn er een aantal interviews afgenomen. Dit ook aangezien enquêtes werken met gestandaardiseerde vragenlijsten waarin het niet mogelijk is om diep in te gaan op de betreffende problematiek. Tijdens het afnemen van interviews heeft de respondent de mogelijkheid verder te vragen op gegeven antwoorden, waardoor onderliggende informatie naar boven gehaald kan worden.

3.4 Casestudie

De kwalitatieve methode van datagenerering bestaat uit de uitvoering van een casestudie, waarin verschillende vormen van kwalitatieve datagenerering worden gebruikt. Vormen van gebruikte kwalitatieve datagenerering zijn: open (diepte) interviews en andere gesprekstechnieken en inhoudsanalyse van tekstueel materiaal.

Een casestudie is een ideografisch onderzoek van een individu, groep of samenleving. Beschrijvingen staan hierbij centraal, tevens worden pogingen voor verklaringen geaccepteerd (Babbie, 2001). Een case study, ook wel gevalsstudie genoemd betreft een uitgebreide beschrijving van een eenheid die vaak gericht is op processen en structuren. De eenheid binnen dit onderzoek het complex aan sociale relaties in de wijk Zuid-Berghuizen. In dit onderzoek wordt er een uitgebreide beschrijving gedaan van deze sociale relaties. Binnen het complex van sociale relaties binnen de wijk Zuid-Berghuizen zijn er een aantal groepen te onderscheiden. Deze groepen hebben een belangrijke rol binnen deze case, aangezien deze groepen gecreëerd zijn door het complex van sociale relaties. De groepen vinden hun basis in verschillen in omgang onder de leden. Dit verschil in omgang zal verder in het onderzoek worden verklaard aan de hand van de Gemeinschaft en Gesellschaft theorie.

Er wordt verondersteld dat er een probleem bestaat tussen de groepen, dit probleem vindt zijn oorsprong in het complex van sociale relaties binnen de wijk Zuid-Berghuizen, en is derhalve een sociaal probleem. Het sociaal probleem binnen de wijk Zuid-Berghuizen is gebaseerd op verschillen tussen groepen en het in stand houden van deze verschillen. Het in stand houden van de verschillen tussen de groepen wordt gedaan met behulp van labeling. Binnen deze case study is het van belang de gedragen labels te achterhalen. Twee bekende labels zijn “Oude Zuid-Berghuizenaren” en “Nieuwkomers”, wellicht bestaan er nog meer. Daarnaast is het zaak te bepalen waarop deze labels zijn gebaseerd. Labels zijn gebaseerd op denkbeelden van anderen. Een denkbeeld wat binnen deze case een grote rol speelt is het gedeelde leed van de annexatie. Is het leed van de annexatie meer dan een denkbeeld? In ieder geval draagt de manier van denken in de vorm van annexatieleed bij aan het in stand houden van verschillende groeperingen binnen de wijk. Deze manier van denken, draagt een bepaalde manier van interactie met zich mee. Mensen gaan zich gedragen naar denkbeelden over hen (Labeling). Deze denkbeelden worden kracht bijgezet door gebruik te maken van de functie van het roddelen. Indien er roddels in de rondte gaan over een bepaalde groepering, zullen deze het label dat aan de groep kleeft versterken.

Dit sociale verschijnsel van roddelen en labelen heeft meerdere dragers, namelijk; mensen, groepen, met elkaar inter-acterende mensen en groepen, in een natuurlijke omgeving. Zo ook in Zuid-Berghuizen, het complex van sociale relaties en de daarbij horende groepscheiding vindt zijn weerslag in onderlinge interactie. Of juist niet-interactie, waardoor de roddel de vrije loop krijgt en het label een eigen leven gaat leiden.

Een onderzoek is gericht op een gedetailleerde beschrijving van stabiliteit en verandering van tal van variabelen, en het daardoor op het spoor komen van verklaringen van processen (Swanborn, 2000, p 22). Zo ook dit onderzoek, de stabiliteit en veranderingen in verschillende variabelen dragen bij aan de groepscheiding en het in stand houden van deze groepscheiding. Het is zaak te achterhalen welke variabelen van invloed zijn op de groepscheiding, welke de veronderstelde kloof kracht bijzetten. En hoe het mogelijk is deze variabelen te manipuleren, waardoor een situatie van het prettig samenleven in Zuid-Berghuizen wordt versterkt.

Een gedetailleerde beschrijving van de situatie is nodig om te komen tot inzicht in de situatie en eventuele aanbevelingen tot verbetering van de situatie.

Deze gedetailleerde beschrijving kan niet alleen uit de enquêtes worden gehaald, daarom is er tevens gekozen voor het afnemen van interviews. In een face to face gesprek kan er veel informatie worden verzameld over in de wijk aanwezige groeperingen. De interviews zullen

daarom dus ook een face to face karakter hebben. In de interviews zal de nadruk worden gelegd op de verschillende groepen die aanwezig zijn binnen de wijk. Hoe de respondent aankijkt tegen verschillen tussen deze groepen, en hoe de groepen daar volgens de respondent op reageren.

3.4.1 Documentatie en registratie:

Voor het bepalen van een steekproef is het van belang gebruik te maken van de registratie en documentatie. Aangezien er vanuit wordt gegaan dat er een tweetal groepen bestaan binnen de wijk Zuid-Berghuizen zal er met behulp van bestaande documentatie en registratie een steekproef getrokken worden voor de interviews. De steekproef zal worden getrokken aan de hand van posities die personen binnen de wijk Zuid-Berghuizen innemen. Men moet hierbij denken aan basisschooldirecteuren, pastoors, voorzitters van verenigingen, sleutelfiguren enzovoort. Dit om informatie te verkrijgen over de bewoners, en eventueel aanwezige groepen bewoners binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Documentatie bevat internet, krantenartikelen, artikelen en literatuur. Welke worden nagegaan op beschikbare en bruikbare informatie.

3.4.2 Interviews:

Respondenten voor de interviews worden gekozen aan de hand van de functie die de respondent binnen de wijk bekleedt. Vanwege hun positie binnen de wijk Zuid-Berghuizen zullen zij een goed inzicht hebben van wat er zich in de wijk afspeelt. Dit doordat zij een sleutelrol binnen de wijk vervullen. Personen waar men aan kan denken, is het de pastoor, voorzitters of medewerkers van verenigingen, leden van de wijkraad enzovoort (voor lijst zie bijlage 4).

Het afnemen van de interviews biedt als voordeel dat het gericht is op het onderwerp van studie, dit is ook het geval bij de enquêtes. Echter is het bij enquêtes niet mogelijk om door te vragen op gevoelens die bewoners hebben over bepaalde zaken, daarvoor zijn de vragenlijsten te gestandaardiseerd en tevens ontbreekt een interviewer die op zaken kan doorvragen. Het gebruik van interviews maakt de problematiek inzichtelijk.

In totaal zijn er vijftien interviews worden afgenomen. Dit aantal is net als bij de enquêtes gekozen aan de hand van een tweetal criteria; ten eerste het tijdsbestek en ten tweede de

representativiteit. Indien er geen uitschieters in de antwoorden worden geconstateerd, wordt de steekproef als representatief beschouwd.

Met behulp van deze afgenomen interviews is het mogelijk om een idee te verkrijgen van de gevoelens van de wijkbewoners. Als kanttekening moet hierbij wel geplaatst worden dat de mensen de interviewer moeten vertrouwen en accepteren, wil er goede informatie worden behaald. Daarom zijn interviews altijd afgezonderd van anderen gehouden. Op deze wijze worden sociaal wenselijk antwoorden gemeden.

Binnen dit onderzoek zal de gewonnen informatie uit de interviews worden gebruikt voor het analyseren van de sociale situatie in de wijk Zuid-Berghuizen. Van diverse respondenten heb ik (onafhankelijk van elkaar) vrijwel identieke antwoorden gekregen. Wat de betrouwbaarheid van de informatie ondersteunt. Dit heeft mij er ook van overtuigd dat het aantal afgenomen interviews een goede afspiegeling geven van de situatie. Het afnemen van meer interviews leidt niet direct tot meer en betere informatie.

3.5 Methode van interview

Binnen de opzet van dit onderzoek wordt er gebruik gemaakt van conversatieanalyse, dit betreft een zeer precieze beschrijving van gesprekken tussen mensen. Derhalve is het werken met open vragen een vereiste. Dit aangezien er geen duidelijk beeld over de antwoordmogelijkheden van de geïnterviewde bestaat, geven open vragen de respondent de ruimte om zijn/haar eigen antwoord te geven, en te zeggen wat voor hem/haar van belang is. De reden daarvan is het verkrijgen van een inzicht van de gevoelens onder de bewoners. Indien er een gering aantal diepte interviews wordt afgenomen bestaat de kans dat het onderzoek door de gebruikte methoden niet betrouwbaar is. Derhalve wordt er ook gebruik gemaakt van schriftelijke enquêtes, zodat de verkregen data van beide methoden met elkaar kunnen worden vergeleken.

De interviews hebben een face to face karakter. Binnen dit onderzoek is er gekozen voor de face tot face techniek omdat de interviewer op deze wijze kan reageren op non-verbale communicatie van de respondent. Daarnaast zal de non-respons worden gereduceerd door deze meer persoonlijke aanpak. Verder wordt er niet voorbijgegaan aan informatie die voor het onderzoek relevant kan zijn, maar waar niet specifiek naar/om wordt gevraagd.

Bij het afnemen van de interviews gaat het primair om de percepties, meningen en ideeën van de respondenten, om zo tot een goed beeld te vormen hoe de sociale relaties zich in de wijk Zuid-Berghuizen verhouden. Bij het afnemen van de interviews is er gebruik gemaakt van een semigestructureerde vragenlijst. Dit wil zeggen dat er een vragenlijst is opgesteld, waarbij verschillende items aan bod komen die betrekking hebben op de vraagstellingen. Het is hierbij echter niet de bedoeling de vragenlijst vraag voor vraag na te lopen. Het kan zijn dat de respondent uitweidt op een gestelde vraag, hierbij is het noodzaak dat de interviewer bij zal sturen, en zo de benodigde informatie boven tafel haalt. Er kunnen relevante aspecten tijdens het interview naar voren komen die niet in de vragenlijst voorkomen, het is daarom zaak dat de interviews niet aan de respondenten worden voorgelegd. Door het werken met interviews wordt er informatie verzameld die gericht zijn op het onderwerp van de studie. Daarnaast zijn de resultaten inzichtelijk en geven interviews waargenomen causale inferenties weer (Geurts, 1999)

De problemen die naar voren kunnen komen bij het afnemen van interviews schuilen in de vraagstelling. Vertekening in de antwoorden van de respondent ontstaat door het stellen van slechte vragen. Het is daarom van groot belang vragen te stellen die niet suggestief zijn, waarin geen vage telwoorden/termen worden gebruikt en er mogen geen ontkennende vragen worden gesteld. Van groot belang is het dat de interviewer zich onpartijdig opstelt, en niet zijn mening verkondigt tijdens gesprekken.

Overige nadelen van het afnemen van interviews is de zogenaamde respons bias, hier worden sociaal wenselijke of gewenste antwoorden bedoeld. De respondent geeft antwoorden die de interviewer graag wil horen (Geurts, 1999), dit wordt ook wel reflexiviteit genoemd. Door de aanwezigheid van de interviewer kunnen respondenten andere antwoorden geven (Geurts, 1999) Al deze zaken zijn ook van toepassing op de enquêtes, alleen zullen sociaal wenselijke antwoorden zullen minder snel worden gegeven aangezien hierbij geen interviewer aanwezig is, en de respondenten een anoniem karakter hebben.

Bij de interviews zullen respondenten worden geselecteerd op basis van veronderstellingen van betrokkenheid bij de wijk Zuid-Berghuizen en op welke wijze zij van enige betekenis kunnen zijn bij het vinden van oplossingen binnen de bestaande problematiek. De respondenten worden in dit onderzoek gezien als sleutelfiguren binnen de wijk. Zij vervullen taken die van sociale betekenis zijn binnen de wijk.

3.6 Data-analyse

De verkregen data zal op een dusdanige wijze moeten verwerkt worden dat er naar adequate en methodologisch correcte conclusies kan worden toegewerkt. De data-analyse is opgedeeld in kwantitatieve data-analyse en kwalitatieve data-analyse, dit aangezien ook in de dataverzameling van beide vormen gebruik wordt gemaakt.

3.6.1 *Kwantitatieve data-analyse*

Doordat er gebruik is gemaakt van enquêtes, met daarin opgenomen gestandaardiseerde antwoordmogelijkheden, is binnen dit sociaal wetenschappelijk onderzoek data gekwantificeerd. Dit betekent dat de geworven data een numeriek karakter heeft.

Het analyseren van deze data gebeurt middels de gebruikmaking van het statistisch programma SPSS. In dit programma is er een database opgesteld, waarin alle data verworven uit de enquêtes is opgenomen. Deze database maakt het mogelijk om de verworven data te onderwerpen aan verschillende statistische toetsen. Vanuit deze statistische toetsingen kan de data worden geanalyseerd, of descriptieve patronen worden gevonden en causale verbanden worden gelegd tussen de variabelen.

3.6.2. *Kwalitatieve data-analyse*

Binnen het verrichten van veldonderzoek zijn het doen van observaties –het verzamelen van data- en het analyseren van data verweven processen. Het analyseren van data heeft dan ook betrekking op het specificeren van gelijkheden of ongelijkheden. Aan de ene kant wordt er gekeken naar de gelijkheden in vormen van sociale interactie, oftewel er wordt gekeken naar de gedragssnormen binnen het onderzoeksgebied. Welke gedragspatronen zijn er te onderscheiden die voor alle deelnemers gelijk zijn? Wanneer blijkt dat er universele gedragspatronen bestaan is een volgende vraag die hierbij gesteld moet worden waarom dit het geval is. Wat is het functie die deze gedragspatronen vervullen? Dit kan impliceren dat er bepaalde condities bestaan waarop deze gedragspatronen hun weerslag vinden. Het is van belang deze condities te achterhalen om inzichten te kunnen verwerven in de huidige situatie.

Aan de andere kant is kwalitatieve data-analyse gericht op het ontrafelen van verschillen in de standaard normen. Waarom bestaan deze verschillen en op welke wijze kunnen deze verschillen worden verklaard?

In het onderzoeksproces zijn het formuleren van de theorie, het observeren van empirische gebeurtenissen(dataverzameling) en de evaluatie van de theorie verweven processen die tezamen leiden naar een gedegen data-analyse.

3.7 Conclusie

De combinatie van de bovengenoemde vormen van zowel kwantitatieve vormen als kwalitatieve vormen van dataverzameling en data-analyse zijn het meest geschikt voor dit onderzoek aangezien er weinig voorkennis is met betrekking tot het onderzoeksgebied. Aangezien meningen en percepties van de beschreven en betrokken groeperingen centraal staan, is het van belang op effectieve wijze informatie te verzamelen over de huidige situatie in Zuid-Berghuizen.

Binnen de kwantitatieve methode draait het om het verkrijgen van een algemeen beeld van de gebeurtenissen binnen de wijk Zuid-Berghuizen. De gewonnen data zal uiteen worden gezet en ook worden gekoppeld aan de uitkomsten uit de interviews.

Binnen de kwalitatieve onderzoeksmethode is de casestudie de meest voor de hand liggende methode. In het algemeen worden casestudies gebruikt als er ‘waarom’ en ‘hoe’ vragen worden gesteld, de onderzoeker weinig controle heeft over de gebeurtenissen, en het onderzoek gespitst is op een verschijnsel in een werkelijke context(Yin, 2003, p 1). Een casestudie verdient de voorkeur indien er actuele gebeurtenissen worden onderzocht, en indien relevant gedrag niet kan worden gemanipuleerd. Deze methode van onderzoek is gebaseerd op de observatie van gebeurtenissen in het onderzoeksgebied door middel van enquêteren, en het interviewen van mensen die een directe betrokkenheid hebben met de desbetreffende gebeurtenissen(Yin, 2003, p 6).

4 Onderzoeksbevindingen

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van zowel de enquêtes als interviews uiteen gezet.

Er zijn tweehonderd enquêtes door de wijk verspreid en vijftien interviews onder sleutelfiguren in de wijk afgenomen. De enquêtes zijn deur aan deur verspreid en op eenzelfde manier persoonlijk weer opgehaald, dit om de non-respons te verkleinen.

Enquêtes zijn afgenomen voor de algemene beeldvorming van meningen van bewoners in de wijk Zuid-Berghuizen. Tevens dienen deze enquêtes als een vertrekpunt voor het afnemen van interviews.

Daarnaast zijn de resultaten van de interviews in dit hoofdstuk uiteen gezet. Er zijn vijftien interviews afgenomen onder personen die een sleutelrol spelen binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Deze personen zijn geselecteerd aan de hand van hun functieprofiel in wijkgerelateerde sociale organisaties, verenigingen enzovoort. Deze sleutelfiguren houden zich bezig met zaken als leefbaarheid, sociale relaties en ontwikkelingen binnen de wijk Zuid-Berghuizen. De interviews zijn opgesteld in de vorm van semi-gestructureerde vragenlijsten, die mij de mogelijkheid verschaft door te vragen op reeds gegeven antwoorden. De vragenlijst is opgesteld aan de hand van de uitkomsten van de enquêtes, voornamelijk gericht op de mogelijke verschillen tussen de groepen bewoners woonachtig in de wijk Zuid-Berghuizen. Zaken die aan de orde worden gesteld zijn het specificeren van verschillende groepen, de woontermijn, de deelname aan straat en buurtactiviteiten, de burenerelaties, de relatie tussen de groeperingen en de betrokkenheid van de bewoners bij hun wijk.

Allereerst zal er worden gekeken naar de respons op de enquêtes, hieruit valt op te maken of de gewonnen data bruikbaar is voor het onderzoek. Ook zal worden nagegaan of de data gewonnen onder groeperingen een juiste afspiegeling geven van de wijk Zuid-Berghuizen. Deze juiste afspiegeling zal worden vergeleken met de informatie verkregen in de wijkvisie van de wijk Zuid-Berghuizen.

4.1 Respons

In de wijk zijn er tweehonderd enquêtes verspreid, deze enquêtes zijn op basis van toeval(random) verspreid. Bij verspreiding zijn de adressen genoteerd om het mogelijk te maken de enquêtes op een later tijdstip weer op te halen.

In de enquête was aangegeven dat deze een week later weer opgehaald zou worden. Hiervoor is gekozen, om een zo groot mogelijke respons te verkrijgen en de reacties van de respondenten te kunnen peilen. Aangezien lang niet iedereen thuis werd aangetroffen op het aangegeven moment, zijn er nog een drietal ophaal momenten ingeroosterd. Deze waren ook allemaal op het tijdstip van de vooravond, aangezien de verwachting bestond dat dan de meeste mensen thuis aanwezig zouden zijn.

Daarnaast is met een aantal mensen de afspraak gemaakt - tijdens een ophaal moment - dat ze de enquête ingevuld zouden inleveren bij het ideeënpunt van de woningbouwcorporatie WBO.

Uiteindelijk heeft de manier van verspreiden en ophalen ertoe geleid dat er vijftig enquêtes opgehaald zijn. Helaas zijn niet alle afspraken, tot nalevering van de enquête nageleefd, met als gevolg dat er een tweetal enquêtes naar het ideeënpunt zijn geretourneerd. Dit is een bevestiging dat er voor een juiste methode van verspreiding en ophalen is gekozen, wat de mogelijke non-respons heeft gereduceerd.

Wel zijn er een aantal opmerkingen vanuit de respondenten gekomen ten opzicht van deze manier van ophalen van de interviews. Men vroeg zich af het wel in samenspraak was met hun privacy. Daar heb ik hen verzekerd dat er geen naam of andere persoonsgegevens worden gekoppeld aan de verstrekte informatie. De gegevens zijn opgenomen in een database waaruit niet te herleiden is van wie of welk adres de gegevens afkomstig zijn.

Van de vijftig opgehaalde enquêtes zijn er in totaal 44 bruikbaar gebleken voor het onderzoek. Dit aangezien niet alle enquêtes volledig waren ingevuld. Er is een respons van 22% behaald, toch is er besloten de respons niet proberen te verhogen. Dit aangezien de gebruikte methode er voor gezorgd heeft dat de respons relatief hoog is, en deze niet direct te verhogen is door gebruik te maken van andere methoden. Daarnaast zijn er geen uitschieters waarneembaar in de resultaten, en mag er worden aangenomen dat de gewonnen data representatief is voor de wijk Zuid-Berghuizen. De representativiteit van de enquêtes zal in de volgende paragraaf worden behandeld, hier zal de leeftijdsgroepen worden vergeleken met de leeftijdsgroepen

aanwezig binnen de wijk. Daarnaast is uit de enquêtes gebleken dat er nog een derde groep in de wijk aanwezig is, namelijk de groep allochtone bewoners. Daarom wordt gekeken of ook de allochtone groep goed vertegenwoordigd is in de afgenomen enquêtes. Deze afspiegeling is van belang om conclusies te kunnen trekken op basis van de enquêtes.

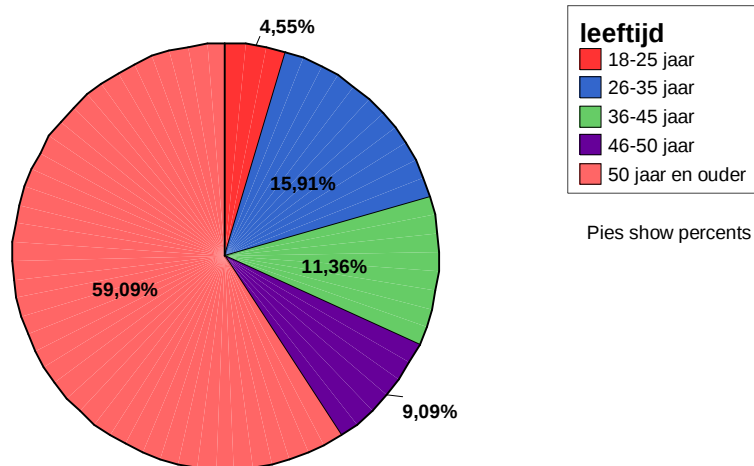
4.2 Juiste afspiegeling

Een Juiste afspiegeling van de afgenomen enquêtes wordt in deze paragraaf getoetst, dit aangezien er op deze wijze kan worden aangenomen dat de uit de enquêtes verkregen informatie daadwerkelijk bruikbaar is voor de toetsing van opvattingen betreffende de sociale cohesie binnen de wijk Zuid-Berghuizen.

In het eerste hoofdstuk is naar voren gekomen dat het percentage ouderen in de wijk redelijk hoog ligt, ruim 36% van de bewoners in Zuid-Berghuizen is vijftien jaar of ouder. Dit blijkt ook het geval te zijn bij de respondenten, echter ligt hier het percentage nog een stuk hoger. Bijna zestig procent van de respondent(59,09%) is vijftig jaar of ouder.

Figuur 4.1:

Leeftijd response Zuid-Berghuizen

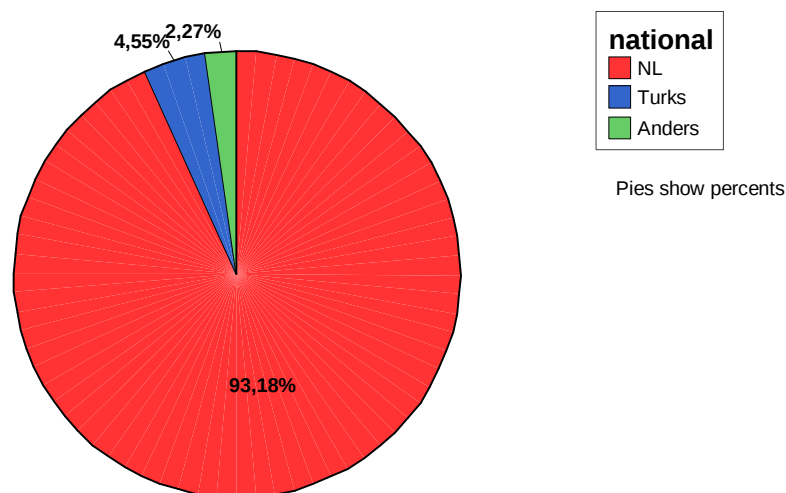
De respons staat redelijk in verhouding met de verdeling van leeftijdsgroepen binnen de wijk Zuid-Berghuizen. De vergrijzing ligt hoog en de vergroening laag – in de response tabel

4,55% - er is een goede afspiegeling tot stand gekomen van de bevolking woonachtig in de wijk Zuid-Berghuizen.

Naast de verdeling van de leeftijd in de wijk is het nog van belang te kijken naar de verdeling tussen etnische groeperingen, dit aangezien er is uit reeds vergaarde informatie is gebleken dat er relatief veel allochtonen woonachtig zijn binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Derhalve wordt deze groep meegenomen in de analyse, en er tevens rekening gehouden met het feit dat de groep allochtone bewoners een belangrijke derde groepering binnen de wijk kan vormen. In de ophaalrondes is wel geobserveerd dat er een groot aantal allochtone mensen zich slecht verstaanbaar konden maken in het Nederlands. En vaak niet begrepen dat er een enquête was verspreid binnen de wijk. Veelal moest de hulp van kinderen worden ingeroepen om door te geven dat de vragenlijst niet was ingevuld en dat men geen interesse had. Uit de database blijkt het volgende;

Figuur 4.2

Etnische achtergrond respons Zuid-Berghuizen

Uit de bovenstaande figuur valt op te maken dat het aantal respondenten met een nationaliteit anders dan een Nederlandse in mindere mate de vragenlijst hebben ingevuld. Slechts 4,55 procent van de respondenten hebben een Turkse nationaliteit, en 2,27 een andere nationaliteit, dit in tegenstelling tot het aantal respondenten met de Nederlandse nationaliteit(93,18). Dit met het gegeven dat de allochtone bevolking in Zuid-Berghuizen rond de 9% van de

wijkbewoners ligt, is hier ook een goede afspiegeling van de verdeling van nationaliteiten behaald binnen de afgenomen Enquêtes.

Wel moet erbij worden vermeld dat de vragenlijsten moeilijk werden begrepen, zoals naar voren is gekomen tijdens de ophaalrondes.

4.3 Groeperingen

Uit de enquêtes is er naar voren gekomen dat er nog een derde groepering binnen de wijk bestaat die een belangrijke rol lijkt te spelen binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Deze groep betreft de allochtone bevolking in de wijk.

Het specificeren van deze groepen is noodzakelijk, om inzichten te verkrijgen in sociale interactiepatronen tussen en binnen deze groeperingen, en zo de verschillen tussen de groepen te kunnen onderscheiden. Deze verschillen hebben hun weerslag op de acceptatie tussen de groeperingen onderling, en uiteindelijk op de integratiemogelijkheden van individuen binnen de wijk Zuid-Berghuizen. In de vraagstelling binnen het onderzoekskader werd er vooralsnog enkel een onderscheid gemaakt tussen de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” en de groep “Nieuwkomers”, doordat er in de enquêtes een derde speler in de wijk is ontdekt, is deze toegevoegd aan dit onderzoek naar de sociale cohesie en de leefbaarheid binnen de wijk Zuid-Berghuizen. De toegevoegde groep betreft de groep “Allochtonen” woonachtig binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Verdere uitwerking van de rol die de groep allochtonen binnen de wijk Zuid-Berghuizen speelt zal worden achterhaald via reacties van de respondenten in de interviews. Dit zal worden gedaan in de onderstaande scheiding van de aanwezige groepen in de wijk Zuid-Berghuizen.

4.3.1 De groep oude “Zuid-Berghuizenaren”:

Voor de periode van de annexatie in 1950 bestond het gebied Berghuizen uit een kleinschalige boerengemeenschap, met een zeer hechte band, waarin men elkaar kende van haver tot gort. Deze Gemeinschaft werd op een juli 1955 geannexeerd bij Oldenzaal. De wijk Zuid-Berghuizen is ontstaan. Door de geografische ligging van de wijk was de wijk Zuid-Berghuizen nog geen wezenlijk deel van de stad Oldenzaal. Oldenzaal en Zuid-Berghuizen werden – en worden nog steeds – gescheiden door de spoorlijn die langs de rand van het centrum loopt. Door deze scheidingslijn en de voltrekking van de annexatie is Zuid-

Berghuizen een wijk die in vroegere tijden door Oldenzalers werd bestempeld als ‘het gebied van achter het spoor’. Naast het spoor is er nog een tweede barrière, namelijk de Stakenbeek, deze beide barrières en de voorgeschiedenis van de wijk zijn de basis geweest voor een groot saamhorigheidsgevoel. Dit saamhorigheidsgevoel heeft altijd zeer sterk geleefd binnen de wijk, en nu nog steeds.

“Zuid-Berghuizen blijft altijd nog een apart stuk Oldenzaal, niet alleen door de ligging van de wijk, maar ook door maar ook door het saamhorigheidsgevoel onder de wijkbewoners”.

Vanuit deze voorgeschiedenis zijn er heden ten dage een tweetal groepen te onderscheiden. De eerste groep is de groep die bestaat uit de ‘oude’ bewoners van Zuid-Berghuizen. Deze groep bestaat uit die mensen die al een hele lange tijd in de wijk Zuid-Berghuizen woonachtig zijn, soms al hun hele leven. Deze groep is voortgekomen uit de tijd van voor de annexatie, en heeft daardoor – nog steeds – een zeer sterke band met de wijk. Er heerst een sterke verbondenheid met het ‘Noaberschap’ wat binnen de wijk zeer hoog in het vaandel staat. Deze groep mensen wordt door de wijkbewoners aangewezen als de kern van de wijk. Men geeft hierbij aan dat het uniek is voor de wijk Zuid-Berghuizen, andere wijken in Oldenzaal missen een kern zoals aanwezig in de wijk Zuid-Berghuizen.

Deze kern kan op vele manieren worden opgevat, zoals het bestaan van een winkelbestand in de wijk, de aanwezigheid van een school en de wijkbewoners.

“Deze kern was in het gebied Zuid-Berghuizen voor de annexatie al aanwezig, en in noord berghuizen(nu de Thij) was deze kern minder nadrukkelijk aanwezig, dit is een van de redenen dat in de Thij het Noaberschap niet zo sterk leeft”.

“De oude Zuid-Berghuizenaar zal zich altijd een rasechte Zuid-Berghuizenaar voelen. In hart en nieren zal hij zich nooit een Oldenzaler gaan voelen”

Uit voortgaande quote is duidelijk gebleken dat de Zuid-Berghuizenaar, een persoon is die zich sterk identificeert met de wijk, en ook zeer gehecht is aan de wijk. Dit heeft voor een groot deel te maken met de manier waarop Oldenzaal vroeger tegen de mensen uit Zuid-Berghuizen aankeek, op een enigszins denigrerende manier. Dit kwam door de scheiding door de spoorlijn en aan de andere kant ook door de geschiedenis van de annexatie.

4.3.2 De groep nieuwkomers:

Naast de eerste groep bewoners van de wijk Zuid-Berghuizen, de Zuid-Berghuizenaren is er een tweede groep binnen de wijk, welke in deze de nieuwkomers worden genoemd. Onder deze groep vallen de bewoners van de wijk Zuid-Berghuizen die niet altijd in de wijk woonachtig zijn geweest. Hieronder vallen de starters die in de wijk zijn komen te wonen en de jonge gezinnen met kinderen. Binnen het onderzoek wordt deze groep gezien als de Gesellschaft. Deze groep wordt door de Zuid-Berghuizenaren ook duidelijk gezien als een groep nieuwkomers, een groep die verschilt van de mensen die als “echte Zuid-Berghuizenaren”(Gemeinschaft) worden gezien. Het is hierbij opvallend dat de nieuwkomers zichzelf ook duidelijk bestempelen als nieuwkomers. Niet alleen de starters en de jonge gezinnen met kinderen dragen de naam “Nieuwkomer” ook de inwoners die oorspronkelijk niet uit de wijk Zuid-Berghuizen komen, maar toch al zeer geruime tijd woonachtig zijn binnen de wijk worden nog steeds gezien als nieuwkomers.

Alle respondenten geven aan dat er een scheiding bestaat tussen deze twee groepen bewoners binnen de wijk Zuid-Berghuizen. En derhalve is het reëel aan te nemen dat deze scheiding daadwerkelijk een feit is.

De scheiding tussen deze groepen is een gevoelskwestie, en specifiek voor de wijk Zuid-Berghuizen. Dit aangezien het een context afhankelijke scheiding is die door de bewoners zelf in de loop der jaren tot stand gebracht is. Het is derhalve voor een buitenstaander moeilijk aan te geven wie tot welke groep binnen de wijk behoort. Een van de respondenten heeft aangegeven al drieëndertig jaar in de wijk woonachtig te zijn, en is tevens zeer betrokken met de wijk. Is zeer actief in vrijwilligerswerk bij verschillende verenigingen binnen de wijk en in hoge mate betrokken bij de ontwikkelingen met betrekking tot de leefbaarheid binnen de wijk. Desondanks geeft deze respondent te kennen nog steeds een “Nieuwkomer” te zijn. En ondanks dat de respondent wel geaccepteerd wordt door de Zuid-Berghuizenaren zal deze zich nog niet scharen binnen de groep Zuid-Berghuizenaren.

De verschillen tussen de groep “Zuid-Berghuizenaren” en de groep “Nieuwkomers” is een relatief verschil en gebaseerd op geschiedenis en gevoelens, en voornamelijk gericht op het gedeelde leed van de annexatie. Iets wat de Gemeinschaft binnen de wijk wel heeft en de Gesellschaft niet. Later in dit hoofdstuk zal verder worden ingegaan op de verschillen tussen deze groepen.

4.3.3 De allochtone groep:

Naast de groep “Zuid-Berghuizenaren” en de groep “Nieuwkomers” bestaat er nog een derde groep. Deze derde groep bestaat uit de groep allochtonen die woonachtig zijn in de wijk. Deze groep is een groep “Nieuwkomers” met een specifiek karakter. De groep allochtonen wordt derhalve onderscheiden als een derde groep.

Naast het feit dat de leden van deze groep geen echte Zuid-Berghuizenaren, bestaan er ook culturele verschillen met betrekking tot de andere groepering. Het verschil tussen deze groep en de andere groepen binnen de wijk is niet zo zeer specifiek voor de wijk Zuid-Berghuizen. Dit verschil is een vergelijkbaar in verschillende wijken in geheel Nederland. Het betreft hier voornamelijk een cultuur verschil wat veelal is gebaseerd op onbegrip door het onbekende. De groep allochtonen behoort niet tot de Gemeenschap van de “Oude Zuid-Berghuizenaren”, dit aangezien zij niet delen in het gezamenlijk leed dat deze Gemeenschap in de annexatie heeft “verworven”. Maar daarnaast passen zij ook niet in het verder geïndividualiseerde en contractmatige leven van de Gesellschaft(‘Nieuwkomers’).

“De allochtone bevolking is heel erg op zichzelf gericht, de leden van deze groep leven in hun eigen wereldje, waarbij het moeilijk is om ingangen te vinden, deze zijn er wel maar niet voldoende”

Binnen de groep allochtonen is er sprake van sterke familiale banden, zoals in een Gemeenschap wordt aangetroffen. Deze sterke sociale banden maakt het dat deze Gemeenschap moeilijk te bereiken is voor buitenstanders.

De groep allochtonen betreft een tweede Gemeenschap binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Dit aangezien er wel sprake is van sterke sociale banden binnen deze groep, maar ze verschillen van de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” door het ontbreken van het gedeelde leed van de annexatie. Aan de andere kant bestaan de sterke sociale banden binnen deze groep wel op grond van een gedeeld leed. Dit leed is gebaseerd op hun achtergrond en het onbegrip van hun buitenwereld. Dit is gebaseerd op onbegrip vanuit de Gesellschaft op basis van verschillen in geloofsovertuiging en culturele achtergrond.

Het opvallende in de wijk Zuid-Berghuizen betreft dus het feit dat er twee Gemeenschappen bestaan, die allebei gebaseerd zijn op een gedeeld leed, maar zich niet met elkaar identificeren door een verschil in dat gedeelde leed. Later in dit hoofdstuk wordt er ingegaan op de

verhoudingen tussen de Gemeinschaften en de Gesellschaft woonachtig in de wijk Zuid-Berghuizen. Eerst zal er in de volgende paragraaf worden gekeken naar de Gemeinschaft van “Oude Zuid-Berghuizenaren”.

4.4 Woontermijn Zuid-Berghuizen en Oldenzaal

In de onderzoeksvraag wordt er gevraagd wat de problematiek is rond de acceptatie van de groep “Nieuwkomers” binnen de wijk Zuid-Berghuizen, om tot deze vraagstelling over te kunnen gaan is het van belang het onderscheid te maken tussen de “Oude Zuid-Berghuizenaren” en de “Nieuwkomers” iets waar in de vorige paragraaf reeds aandacht is besteed. Zoals reeds is beschreven vind het onderscheid zijn weerslag in het gedeelde leed van de annexatie in 1955. Interessant is het te kijken naar het daadwerkelijk aanwezig zijn van dat gedeelde leed. Dit aangezien de verschillen tussen de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” en “Nieuwkomers” zijn gebaseerd op verschillen in sociale cohesie, voortkomend uit een gedeeld leed van de annexatie. In de enquêtes is de respondenten gevraagd naar de woontermijn in de wijk berghuizen, en de woontermijn in Oldenzaal. Op deze wijze kan worden bepaald in hoeverre het gedeelde leed van de annexatie van vijftig jaar geleden nog speelt binnen de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” . Dit wordt onderzocht om te bekijken of de grondvesten van de verschillen tussen de groepen gebaseerd zijn op feiten of dat het een pure gevoelskwestie betreft.

Indien het gedeelde leed niet feitelijk aanwezig is onder de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” – door meegemaakte geschiedenis van de annexatie- is het label dat zij opleggen aan zichzelf(achtergestelde groep) volledig gebaseerd op de roddel, om dit label in leven te kunnen houden.

Om dit te kunnen onderzoeken wordt er bekeken of mensen al langer woonachtig zijn in Oldenzaal dan in Zuid-Berghuizen. Met deze toets kan worden bepaald of Zuid-Berghuizenaren gemiddeld langer woonachtig zijn in Zuid-Berghuizen dan in Oldenzaal. Het betreft hier een toets van twee afhankelijke groepen, waarbij de gemiddelden met elkaar worden vergeleken, vandaar dat er gebruik is gemaakt van een gepaarde t-toets.

De nulhypothese bij deze toets luidt dat de gemiddelden van woontermijn aan elkaar gelijk zijn. De alternatieve hypothese luidt dat de inwoners van Zuid-Berghuizen al langer in Oldenzaal woonachtig zijn dan in Zuid-Berghuizen

Tabel 4.1:

Paired Samples Statistics					
		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Woonterm.Old	4,45	44	1,266	,191
	Woonterm.ZB	3,98	44	1,649	,249

Tabel 4.2:

Paired Samples Correlations				
		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Woonterm.Old & Woonterm.ZB	44	,696	,000

Tabel 4.3:

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Woonterm.Old - Woonterm.ZB	,477	1,191	,180	,115	,839	2,659	43	,011

Tabel 4.2 geeft de samenhang tussen de woontermijnen aan, uit deze tabel blijkt dat er een sterke samenhang bestaat, dit aangezien de correlatie hier 0.696 bedraagt. Ook geeft de overschrijdingskans (sig.=0.00) aan dat de correlatiecoëfficiënt ruimschoots van nul verschilt. De correlatiecoëfficiënt geeft een indruk van de effectiviteit van het paarsgewijs uitvoeren van de t-toets. Als de correlatiecoëfficiënt laag is had het net zo goed elke waarneming als een losse waarneming kunnen worden beschouwd (bewijs van goede toetsing).

Tabel 4.3 geeft de uitkomst van de toets weer, In de laatste kolom wordt de overschrijdingskans van tweezijdig toetsen weergegeven (sig.=0.011). Aangezien er in deze een eenzijdige toets wordt uitgevoerd moet deze waarde door twee worden gedeeld (sig.=0.0055). Deze ligt duidelijk lager dan de α (=0.05) waardoor kan worden geconcludeerd dat de nulhypothese moet worden verworpen. Er is voldoende bewijs om te concluderen dat op een significantieniveau van 5% de inwoners in Zuid-Berghuizen al langer woonachtig zijn in Oldenzaal dan in de wijk Zuid-Berghuizen.

Hieruit kan worden opgemaakt dat de meeste Zuid-Berghuizenaren niet altijd in Zuid-Berghuizen hebben gewoond. Door dit feit wordt de stelling dat mensen van voor de annexatie nog steeds in Zuid-Berghuizen wonen en leven, ondermijnd. Wat impliceert dat het

gemeenschappelijk leed gevormd door de annexatie niet langer aanwezig is. De Gemeinschafft “Oude Zuid-Berghuizenaren” heeft haar cohesie grondvest op een geschiedenis, waar zij zelf geen deel aan heeft genomen, en leeft op deze manier in een mythe. Om deze mythe in stand te kunnen houden grijpen zij alle roddels aan die kunnen “bewijzen” dat de wijk Zuid-Berghuizen en haar inwoners niet serieus wordt genomen. Op deze wijze blijft de Gemeinschafft altijd een achtergesteld gevoel behouden.

Wel kan worden geconcludeerd dat de Zuid-Berghuizenaren het grootste deel van hun wooncarrière daadwerkelijk in Zuid-Berghuizen hebben gewoond en geleefd. Dit impliceert dat hun betrokkenheid bij de wijk groot zal zijn.

4.5 Acceptatie

In deze paragraaf wordt gekeken naar de acceptatie van “Nieuwkomers” binnen de wijk. In deze paragraaf wordt ingegaan op de acceptatie die kan worden gedestilleerd uit de informatie uit zowel de enquêtes als de interviews. In de enquête is gevraagd naar burenerelaties en vrienden/kennissen in de wijk. Er zal worden onderzocht of mensen die korter in de wijk woonachtig zijn een betere of slechtere band met hun burenen hebben, ook zal worden bekeken of het aantal kennissen/vrienden ze hebben in de wijk juist hoger of lager ligt bij mensen die een korte woontermijn hebben in de wijk Zuid-Berghuizen. Hierbij moet worden opgemerkt dat de term korte woontermijn relatief is aangezien de meeste respondenten al zeer geruime tijd in de wijk Zuid-Berghuizen woonachtig zijn. Daarnaast zijn er in de interviews vragen gesteld die betrekking hebben op de beelden van acceptatie binnen de wijk, antwoorden en visies van respondenten zijn tevens in deze paragraaf opgenomen om de verkregen informatie uit de enquêtes bij te staan of juist te neutraliseren. Op deze wijze kan getoetst worden of de uitkomsten van de enquêtes wel adequate informatie aanleveren.

4.5.1 Relatie in de wijk:

Aangezien de relatie met de burens een belangrijk aspect is van sociale interactie in de wijk, is het van groot belang te bepalen wat de verhouding van de respondent is tot de burens. Deze burensverhouding wordt verondersteld anders te zijn onder de “Nieuwkomers”, daarom wordt er binnen het onderzoek een link gelegd tussen de burensrelatie en de woontermijn in Zuid-Berghuizen.

De leden van de groep “Nieuwkomers” hebben een kortere woontermijn in de wijk Zuid-Berghuizen dan de “Oude Zuid-Berghuizenaren”. Daarom bestaat de verwachting dat de Gemeenschap een langere woontermijn in de wijk Zuid-Berghuizen heeft dan de Gesellschaft. In de volgende toets zal daarom de woontermijn van de wijkbewoners worden vergeleken met de relatie die deze bewoners hebben met hun burens.

Bij het toetsen van de verhoudingen tussen de burens in de wijk Zuid-Berghuizen is er gebruik gemaakt van een vergelijking van de gemiddelde woontermijn met de relatie met de burens.

Er kan worden vergeleken hoe de relaties met burens zijn ten opzichte van de woontermijn in Zuid-Berghuizen. Uit deze toets is het volgende naar voren gekomen;

Tabel 4.4:

Report			
Woonterm.ZB			
relatieburens2	Mean	N	Std. Deviation
zeer goed	4,06	17	1,560
goed	3,95	22	1,759
niet goed/niet slecht	4,33	3	1,155
slecht	3,00	2	2,828
Total	3,98	44	1,649

In tabel 4.4 worden de gemiddelden van de woontermijn in Zuid-Berghuizen gegeven in de tweede kolom. Het gemiddelde van de woontermijn van alle respondenten komt uit op 3.98 (afgerond, 4) wat een woontermijn van 16-20 jaar aangeeft. In de eerste kolom wordt aangegeven hoe goed men de relatie met hun burens vindt. De respondenten die de relatie met hun burens als zeer goed ervaren wonen gemiddeld 16-20 jaar in de wijk Zuid-Berghuizen. Ditzelfde geldt ook voor de mensen die de relatie met hun burens als goed en niet goed/niet slecht aangeven. Weliswaar is in de woontermijn enige variatie aan te geven, maar deze beslaan allemaal een periode van 16-20 jaar of zelfs langer.

Voor de respondenten die de relatie met hun burens als slecht aangeven valt op dat de gemiddelde woontermijn in Zuid-Berghuizen lager ligt, mensen met een kortere woontermijn zijn leden uit de Gesellschaft. Deze kortere woontermijn heeft een waarde 3, welke staat voor een woontermijn van 11-15 jaar. Daarnaast is te zien dat de leden uit de Gemeinschaft een sterke band met hun burens. De leden uit de Gemeinschaft hebben een langere woontermijn dan de leden van de Gesellschaft, aangezien zij een gedeeld leed hebben van de annexatie van 1955. De wijkbewoners met een woontermijn van 16-20 jaar, hebben een betere relatie met hun burens dan de wijkbewoners met een kortere woontermijn.

Uit deze toets kan, aan de hand van de vergelijking van woontermijn met de relatie van de wijkbewoners tot hun burens, worden geconcludeerd dat mensen met een langere woontermijn een betere relatie hebben met hun burens. Deze relatie is afhankelijk van de woontermijn in de wijk. Aangezien de Gemeinschaft een langere woontermijn in de wijk Zuid-Berghuizen heeft, is de relatie met hun burens goed te noemen. De Gesellschaft heeft een kortere woontermijn, en derhalve een minder goede band met de burens dan de Gemeinschaft.

De kanttekening bij deze toets is in het begin van dit onderzoek al aan de orde gesteld, het verschil tussen de Gemeinschaft en de Gesellschaft in de wijk is gebaseerd op gevoelens van de wijkbewoners. Er bestaat geen duidelijke scheiding tussen de Gemeinschaft en de Gesellschaft aan de hand van verschillen in woontermijn. Verdere bewijzen moeten dus nog worden gezocht voor de verschillen tussen de Gemeinschaft en de Gesellschaft.

Naast het testen van de relatie met de burens, zal ook het aantal kennissen en vrienden in de wijk worden getoetst. Hiervoor wordt eenzelfde toets uitgevoerd als bij de relatie met de burens. De gemiddelden van de woontermijn worden vergeleken met het aantal kennissen of vrienden dat men in de wijk heeft. Uit deze toets is het volgende naar voren gekomen.

Tabel 4.5:

Report

Woonterm.ZB

aantal.kennissen	Mean	N	Std. Deviation
1-4 kennissen	3,60	10	1,897
5-6 kennissen	4,33	12	1,557
6-7 kennissen	5,00	2	,000
7-8 kennissen	4,40	5	1,342
8 kennissen of meer	4,50	6	1,225
geen kennissen	3,11	9	1,900
Total	3,98	44	1,649

Mensen met een kortere woontermijn in Zuid-Berghuizen(Gesellschaft) hebben minder, namelijk 1-4 kennissen/vrienden in de wijk of helemaal geen kennissen of vrienden in de wijk. Dit kan natuurlijk verschillende redenen hebben, maar in combinatie met de slechtere relatie met de burens van deze Gesellschaft is dit wel opvallend. Er zal aan de hand van deze bevindingen naar meer bewijs worden gezocht, om te kunnen bepalen of de leden van de Gesellschaft minder sociale relaties onderhouden binnen de wijk. Of dat zij minder worden geaccepteerd, waardoor het moeilijk integreren is in de bestaande sociale structuren van de Gemeinschaft. De relatie binnen de groeperingen zullen in de volgende paragraaf verder worden uitgewerkt om nader kunnen te bepalen hoe de relaties tussen de groeperingen onderling zich verhouden, en deze hun weerslag vinden op de relatie tussen de Gemeinschaft en de Gesellschaft. Natuurlijk zal ook hierbij wel de vraag opgeworpen moeten worden of het wenselijk is te komen tot een integratie van “Nieuwkomers” en waarom.

4.5.2 Deelname buurtactiviteit:

Om te achterhalen of nieuwkomers – bewoners met een kortere woontermijn- minder deelnemen in de sociale structuren binnen de wijk, wordt er nu gekeken naar de deelname in buurtactiviteit versus de woontermijn. Deze vergelijking is gemaakt om te achterhalen of de Gemeinschaft(lange woontermijn) meer deelneemt aan buurtactiviteiten dan de Gesellschaft(kortere woontermijn).

In tabel 5.8 worden de gemiddelden van woontermijn vergeleken met het wel of niet deelnemen aan buurtactiviteiten.

Tabel 4.6:

Report			
Woonterm.ZB			
deelname.buurtactiviteit	Mean	N	Std. Deviation
ja	4,67	18	,970
nee	3,71	24	1,781
Total	4,12	42	1,549

Uit deze tabel komt naar voren dat mensen met een langere woontermijn in Zuid-Berghuizen, namelijk een gemiddelde van 4,67 wat neerkomt op 20 jaar of langer, wel deelnemen aan buurtactiviteiten. Mensen met een kortere woontermijn, gemiddeld 3,71(16-20 jaar) nemen niet deel aan activiteiten binnen de buurt. Om een statistisch correct antwoord te kunnen

geven op deze vraagstelling zal er een t-toets worden uitgevoerd om de gemiddelden bij de groepen te kunnen vergelijken.

Binnen deze t-toets zijn er een tweetal hypothesen opgesteld. De nulhypothese luidt dat de twee gemiddelden van de groepen aan elkaar gelijk zijn. De alternatieve hypothese luidt dat de gemiddelde woontermijn van de groep die deelneemt aan buurtactiviteiten hoger is dan die van de groep die niet deelneemt aan buurtactiviteiten.

Tabel 4.7:

Group Statistics				
deelname.buurtactiviteit	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Woonterm.Old ja	18	4,83	,707	,167
nee	24	4,21	1,532	,313

Tabel 4.8 :

Independent Samples Test									
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means					
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference
									Lower Upper
Woonterm.Old	Equal variances assumed	11,678	,001	1,604	40	,117	,625	,390	-,162 1,412
	Equal variances not assumed			1,764	34,193	,087	,625	,354	-,095 1,345

Tabel 4.8 maakt duidelijk of het gevonden verschil significant is. Uit de levene's toets, met een significantie van 0,001, komt naar voren dat de varianties van beide populaties niet aan elkaar gelijk zijn. Derhalve is de tweezijdige significantie van de t-toets 0,087. Aangezien het hier draait om een eenzijdige toets moet deze waarde door twee worden gedeeld en heeft de overschrijdingskans een waarde van: 0,0435. Deze overschrijdingskans heeft een waarde die lager ligt dan de $\alpha(=0,05)$ en dus kan er worden geconcludeerd dat de nulhypothese – van gelijke gemiddelden – moet worden verworpen. De alternatieve hypothese wordt geaccepteerd. Er is dus voldoende bewijs, om aan te nemen dat mensen die langer in Zuid-Berghuizen woonachtig zijn significant vaker deelnemen aan buurtactiviteiten dan mensen die korter in Zuid-Berghuizen woonachtig zijn.

Wederom is er een bewijs geleverd dat mensen die langer in Zuid-Berghuizen woonachtig zijn, een hogere participatie hebben in de sociale structuren binnen de wijk. Verdere bepaling van de sociale structuren wordt bepaald door het onderzoek van de mate van betrokkenheid met de wijk Zuid-Berghuizen. Dit wordt ook gedaan aan de hand van de woontermijn binnen de wijk.

4.5.3 Betrokkenheid met Zuid-Berghuizen:

Een laatste bewijs uit de enquêtes voor de participatie in de sociale structuren binnen de wijk Zuid-Berghuizen zal worden gezocht in de betrokkenheid van de respondenten met de wijk. Wederom zal dit worden getoetst aan de hand van de woontermijn, vanwege de veronderstelde scheiding in de groep gevestigden en nieuwkomers. De verschillen in gemiddelden zullen worden onderzocht met behulp van een t-toets.

Voordat de t-toets wordt uitgevoerd wordt eerst de gemiddelde woontermijn vergeleken met het gevoel van betrokkenheid met de wijk Zuid-Berghuizen.

Tabel 4.9:

Report			
Woonterm.ZB			
Betr.ZB	Mean	N	Std. Deviation
ja	4,25	32	1,481
nee	3,25	12	1,913
Total	3,98	44	1,649

In de tweede kolom van tabel 4.9 is de gemiddelde woontermijn af te lezen. In de eerste kolom staat of men zich wel of niet betrokken voelt bij de wijk Zuid-Berghuizen. Tweeëndertig respondenten voelen zich betrokken bij de wijk Zuid-Berghuizen, hun gemiddelde woontermijn is 4,25(16-20 jaar). Twaalf respondenten voelen zich niet betrokken bij de wijk Zuid-Berghuizen, hun gemiddelde woontermijn is 3,25(11-15 jaar). Hieruit valt te concluderen dat de mensen die zich betrokken voelen bij de wijk Zuid-Berghuizen gemiddeld langer woonachtig zijn binnen de wijk dan de mensen die zich niet betrokken voelen met de wijk. Om een statistisch correct antwoord te genereren wordt er een t-toets uitgevoerd, waarin de gemiddelde woontermijn wordt vergeleken met de betrokkenheid bij de wijk Zuid-Berghuizen.

Binnen deze t-toets zijn er een tweetal hypothesen opgesteld. De nulhypothese luidt dat de twee gemiddelden van de groepen aan elkaar gelijk zijn. De alternatieve hypothese luidt dat

de gemiddelde woontermijn van de groep die zich betrokken voelt bij de wijk Zuid-Berghuizen hoger ligt, dan de woontermijn van de mensen die zich niet betrokken voelen bij de wijk Zuid-Berghuizen.

Tabel 4.10:

Group Statistics				
Betr.ZB	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Woonterm.Old ja	32	4,56	1,134	,200
nee	12	4,17	1,586	,458

Tabel 4.11:

Independent Samples Test									
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means					
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference Lower Upper
Woonterm.Old	Equal variances assumed	3,062	,087	,922	42	,362	,396	,429	-,470 1,262
	Equal variances not assumed			,792	15,422	,440	,396	,500	-,667 1,459

Tabel 4.11 maakt duidelijk of het gevonden verschil significant is. Uit de levene's toets, met een significantie van 0,087, komt naar voren dat de varianties van beide populaties aan elkaar gelijk zijn. Derhalve is de tweezijdige significantie van de t-toets 0,362. Aangezien het hier draait om een eenzijdige toets moet deze waarde door twee worden gedeeld en heeft de overschrijdingskans een waarde van: 0,181. Deze overschrijdingskans heeft een waarde die hoger ligt dan de $\alpha(=0,05)$ en dus kan er worden geconcludeerd dat de nulhypothese – van gelijke gemiddelden – moet worden aangenomen. De alternatieve hypothese wordt verworpen. Er is dus voldoende bewijs, om aan te nemen dat mensen die langer in Zuid-Berghuizen woonachtig zijn zich niet significant meer betrokken voelen bij de buurt dan mensen die korter in Zuid-Berghuizen woonachtig zijn.

Er is dus onvoldoende bewijs geleverd voor een sterker gevoel van betrokkenheid aan de hand van de woontermijn in de wijk Zuid-Berghuizen. De gemiddelden van de groepen zijn in dit geval gelijk, betrokkenheid bij de wijk is dus niet afhankelijk van de woontermijn binnen de wijk Zuid-Berghuizen.

4.5.4 Relatie groeperingen

De leden van de Gemeenschap hechten veel waarde aan het “Noaberschap” en kennen elkaar daardoor van haver tot gort. Dit in combinatie met de grote mate van vergrijzing binnen deze hechte gemeenschap zorgt voor een florierende sociale cohesie. Het gros van deze Gemeenschap heeft een leeftijd bereikt boven de pensioengerechtigde grens. Dit heeft als gevolg dat haar leden veel tijd ter beschikking hebben, en derhalve veel tijd kunnen besteden aan zaken die betrekking hebben tot de wijk en sociale relaties tussen de bestaande Gemeenschap. Het “Noaberschap” en het gemeenschapsgevoel dat bestaat onder de “Zuid-Berghuizenaren” leidt tot een grote mate van betrokkenheid bij de wijk, en grote bemoeienis met de gebeurtenissen binnen de wijk, deze bemoeienis vindt plaats in de vorm van voornamelijk het roddelen, en leidt tot een grote mate van sociale controle. Deze sociale controle daagt op haar beurt weer zorg voor maatschappelijke betrokkenheid in sociaal relationele sfeer.

De Gesellschaft heeft een andere betrokkenheid met de wijk, veelal betreft het alleenstaanden, starters en jonge gezinnen met kinderen. Deze groep is minder bekend met het in de wijk geldende “Noaberschap” en derhalve wordt er gesteld dat zij minder betrokken zijn met de wijk Zuid-Berghuizen.

“De grootste groep echte Zuid-Berghuizenaren is al wat ouder, waarbij het opvallend is dat er vanuit deze groep veel vrijwilligers actief zijn met activiteiten in de wijk en ook in de Maria-parochie”.

“De vrijwilligers binnen de Maria-parochie spelen een sleutelrol binnen de wijk, en als de parochie gaat sluiten zal het mede verdwijnen van de vrijwilligers een groot gemis zijn voor de wijk” .

Deze respondent schat in dat de vrijwilligers die actief zijn binnen de wijk Zuid-Berghuizen voornamelijk bestaat uit de oude “Zuid-Berghuizenaren”, deze groep voelt meer verbondenheid met de wijk en zijn derhalve ook zeer actief betrokken bij de wijk. Ook deze respondent verwijst naar de “Noaberschap”, waarbij mensen vanuit huis hebben meegekregen dat men zich in moet zetten voor de burens. Juist vanuit het begrip “Noaberschap” kan worden verklaard dat de oude “Zuid-Berghuizenaren” zich inzetten voor de “buur”(Noaber) in de

wijk. En zich betrokken voelt bij hetgeen deze buur bezig houdt. Men acht het van groot belang dat de mensen in de wijk met elkaar betrokken zijn en elkaar helpt daar waar het kan. Een sterke sociale cohesie kan worden gedestilleerd door het bestaan van dit “Noaberschap”. Een grote mate van betrokkenheid leeft sterker binnen de Gemeinschaft dan in de Gesellschaft. Er bestaat wel degelijk een verschil in betrokkenheid in de kern van de verschillende groeperingen in de wijk. Verschillende respondenten erkennen dit verschil duidelijk. De oude “Zuid-Berghuizenaren” hebben een andere vorm van sociale interactie met elkaar dan de “Nieuwkomers” binnen de wijk. De relatie van de nieuwkomers onderling is oppervlakkiger dan de onderlinge relatie van de “Zuid-Berghuizenaren” en hun “Noaberschap”. De verschillen in deze groepen zijn goed terug te vinden in de verschillen die bestaan tussen de Gesellschaft en de Gemeinschaft. Het verschil is voornamelijk te vinden in de relatie tussen de leden van de groepen onderling, zoals ook blijkt uit de interviews.

“Het verschil in onderlinge relaties binnen groepen kan deels worden verklaard door de veranderingen in de maatschappij. Er wordt in de huidige maatschappij veel individueler geleefd dan in vroegere tijden”.

Enkele respondenten geven tijdens de interviews aan wat het verschil is binnen de huidige maatschappij en het “Noaberschap” wat leeft onder de oude “Zuid-Berghuizenaren”;

Een respondent geeft als verklaring:

“De mensen in een leeftijdscategorie tussen de dertig en veertig jaar- de nieuwkomers of de mensen die al in Zuid-Berghuizen zijn geboren – hebben veelal een dubbele baan of hebben het heel druk, ook al voelt men zich heel betrokken met de wijk ontbreekt het hen aan tijd. Hierdoor is deze groep mensen wat meer op zichzelf”.

Een andere respondent geeft als verklaring:

“Door het drukke bestaan van tweeverdieners en gezinnen met kinderen hebben mensen te weinig tijd, waardoor actieve betrokkenheid bij de wijk vaak niet mogelijk is. Wel zijn de bewoners van de wijk in groten getale aanwezig wanneer er iets binnen de wijk wordt georganiseerd”.

Door een gehaaste en drukke maatschappij vinden mensen steeds minder tijd om actief betrokken te zijn binnen hun woonwijk. De groep nieuwkomers, de starters en gezinnen met

kinderen hebben weinig tijd om actief te participeren binnen hun woonwijk. Dit wil niet zeggen dat deze mensen zich in mindere mate betrokken voelen met de wijk. Dit blijkt ook wel uit de grote opkomst en gewilligheid tot deelname aan georganiseerde buurtactiviteiten. De Gesellschaft heeft weinig tijd door de contractmatige drukke manier van leven, het leven van de leden van Gesellschaft in Zuid-Berghuizen ziet er anders uit. De leden van de Gesellschaft hebben veelal een pensioengerechtigde leeftijd bereikt, hierdoor hebben zij meer tijd te spenderen aan activiteiten binnen de wijk Zuid-Berghuizen.

4.5.5 Relatie tussen de groepen onderling:

De relatie tussen de groepen is zeer specifiek voor de wijk Zuid-Berghuizen. Het bestaan van de twee groepen – “Nieuwkomers” en “Zuid-Berghuizenaren” – kan worden gedestilleerd uit de geschiedenis van de wijk. Door de voorgeschiedenis van de wijk zijn er zeer sterke sociale banden ontstaan tussen de leden van de groep “Zuid-Berghuizenaren”. De groep “Nieuwkomers” hebben onderling minder sterke sociale banden. Het bestaan van deze verschillen in relationele sfeer, tussen de groepen, leidt tot de veronderstelling dat er een kloof bestaat. De juistheid van deze veronderstelling is getoetst aan de hand van de inzichten verkregen van respondenten.

“Het is de aard van het beestje, ze zijn altijd zelfstandig geweest en alles wat aan de andere kant van het spoor(Oldenzaal) is drie keer niets, het is echter niet zo dat de Zuid-Berghuizenaren niet echt anders aankijken tegen de nieuwkomers in de wijk”

De Zuid-Berghuizenaren worden hierin gezien als een Gemeinschaft die sterk op zichzelf gericht is. De houding van deze Gemeinschaft is ontstaan ten tijde van de annexatie, door deze annexatie is er een gedeeld leed ontstaan. Dit gedeeld leed bestaat uit een gevoel van achtergesteldheid en het gevoel nergens bij te horen. Echter is eerder in dit onderzoek aangegeven dat de huidige bewoners van de wijk Zuid-Berghuizen langer in Oldenzaal woonachtig zijn dan in Zuid-Berghuizen. Hierdoor is het bestaan van het gedeelde leed veranderd in het bestaan van een mythe rond het gedeelde leed.

Wel is dit gedeelde leed en het gevoel van achtergesteldheid wat daarbij behoort tijdens gesprekken met respondenten telkens naar voren gehaald als grote reden van de sterke sociale

cohesie binnen de Gemeenschap. Daarnaast komt er een soort koppigheid naar voren van de Gemeenschap, welke gestalte krijgt in de vorm van afwachtende houding;

“De oude “Zuid-Berghuizenaren” kijken eerst de kat uit de boom, maar accepteren nieuwkomers uiteindelijk wel”

Naast deze Gemeenschap is er een tweede groep aanwezig binnen de wijk Zuid-Berghuizen, namelijk de Gesellschaft, waarbinnen sociale relaties gebaseerd zijn op meer contractmatige relaties ontstaan vanuit de individualisatie. Nu is natuurlijk de vraag hoe de relaties tussen deze twee groepen binnen de wijk zijn.

“De “Nieuwkomers” worden door de oude “Zuid-Berghuizenaren” geaccepteerd en actief betrokken bij activiteiten binnen de wijk”.

Alle respondenten spreken over een verschil tussen de groep oude “Zuid-Berghuizenaren” en de groep nieuwkomers. Echter kan het verschil niet duidelijk worden gedefinieerd. In de meeste gevallen wordt er toegespeeld naar een verschil in leefwijzen. Dit is voornamelijk te verklaren vanuit verschillen in tijdsbesteding, waar de leden van de ene groep aan vergrijzing onderhevig zijn. Veelal hebben de leden van de Gemeenschap de pensioengerechtigde leeftijd bereikt. De leden van de Gesellschaft behoren tot de beroepsbevolking, en zijn daarom nog verbonden met de contractmatige maatschappij.

Acceptatie blijkt in de grote linie geen problemen op te leveren, de leden vanuit beide groepen bestaat er onderlinge interactie en acceptatie. Dit wel nadat de Gemeenschap de kat uit de boom heeft gekeken. De Twentse houding van de Gemeenschap zal in het begin wel zorgen voor een afwachtende houding ten opzichte van leden binnen de Gesellschaft. Dit zit in de aard van het beestje zullen we maar zeggen.

De verschillen tussen de Gesellschaft en de Gemeenschap zijn terug te brengen tot twee punten;

- Het gebrek aan tijd binnen de Gesellschaft door andere activiteiten, vaak werkgerelateerde en andere contractmatige verplichtingen.
- Het ontbreken van de sterke onderlinge band binnen de Gesellschaft, wat zijn weerslag vindt in het ontbreken van tijd en de grote mate van individualisering binnen de huidige maatschappij.

Er kan niet worden gesproken over het bestaan van grote problemen rond deze verschillen, aangezien er geen problematiek is op het vlak van acceptatie en interactie. De bestaande verschillen zijn miniem en zijn het gevolg van verschillen in maatschappelijke omgangsvormen. Binnen de ontwikkeling van huidige maatschappelijke sociale interactiepatronen neemt individualisering een belangrijke plaats in. Men is heden ten dagen meer en meer gefocust op persoonlijke ontwikkeling, wat terrein wint ten opzichte van de sociale interactie met burens en buurtbewoners.

Door het nog steeds in grote mate heersende “Noaberschap” en de dorpse sfeer binnen de wijk Zuid-Berghuizen, heeft de wijk een zeer specifiek karakter. Met als gevolg dat in de sociaal relationele sfeer de wijk Zuid-Berghuizen ruim is vertegenwoordigd. Dit is een eigenschap van de wijk die men graag wil behouden. Dit aangezien mensen vanuit de gedachte van het “Noaberschap” veel nauwer betrokken lijken met de wijk. Maar is dit niet een vertekend beeld dat de mensen nu krijgen van een bepaalde groep?

Een van de respondenten maakt hierbij de volgende opmerking;

“ De band die nu binnen de wijk is opgebouwd moet je proberen te blijven behouden, voorkomen dat je daar de grip op verliest. Het is namelijk een zeer machtig wapen om een ontwikkeling in de leefbaarheid teweeg te brengen. Wanneer Zuid-Berghuizen met de Thij wordt vergeleken, heeft Zuid-Berghuizen een goede basis vanwege de sterke sociale banden. In de Thij is het meer los zand, en moet er zal er veel moeite moeten worden verricht de mensen te motiveren tot participatie in leefbaarheidprojecten”.

De sterke band van het “Noaberschap” is aanwezig, de Gemeenschap is sterk betrokken bij ontwikkelingen binnen de wijk. Maar de Gesellschaft is ook op haar manier betrokken binnen de wijk. Wanneer er activiteiten binnen de wijk plaatsvinden zijn veel leden van deze Gesellschaft van de partij. Het is hier dus maar de vraag in hoeverre en het “Noaberschap” daadwerkelijk bijdraagt aan sterkere banden binnen de wijk. Dit aangezien toetsing heeft uitgewezen dat de Gemeenschap zich niet sterker betrokken voelt bij de wijk dan de Gesellschaft.

Als dit wordt bekeken met als achtergrond de basis van het “Noaberschap”, welke enigszins een mythe blijkt te zijn. Dan heeft de sociale cohesie aanwezig binnen de Gemeenschap, geen invloed op de betrokkenheidsgevoel binnen de wijk. Maar meer invloed op de betrokkenheid bij elkaar.

Het gedeelde leed van de leden van de Gemeenschap, die sterk verbonden zijn door middel van het “Noaberschap” is lang niet op alle leden van deze groep van toepassing. Een aantal uitschieters daarbij niet uitgesloten, maar het gros van de leden leeft al langer in Oldenzaal dan in Zuid-Berghuizen, zoals toetsing heeft uitgewezen. Maakt dit dan het “Naoberschap” tot een wassen neus? Het begint er op te lijken dat het gedeelde leed van de Gemeenschap de roddel is die het label dat zij zichzelf hebben opgeworpen, met behulp van de annexatie, in stand houdt. Dit zal worden bekeken aan de hand van de identificatie van een derde groepering binnen de wijk. Deze derde groep die sterk opvalt. Een groep waar de respondenten naar verwijzen als een moeilijk bereikbare en grote groep, is de allochtone bevolking in de wijk. Deze groep heeft zichzelf op een bepaalde manier van de rest van de wijk afgezonderd op eenzelfde wijze als de Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren” dat heeft gedaan, namelijk door het in stand houden van een gemeenschappelijk leed. Of het hier ook terecht is dat er een gemeenschappelijk leed bestaat zal verder in dit hoofdstuk worden behandeld. Daar wordt het gemeenschappelijk leed van de Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren” mee vergeleken. Dit aangezien het twee verschillende Gemeenschappen zijn die wel heel veel overeenkomsten vertonen.

4.6 Allochtone groepering in Zuid-Berghuizen

Naast de reeds bekeken groeperingen speelt een derde groep binnen de wijk een belangrijke rol, dit is al bij voortgaande analyses aan het licht gekomen. In deze paragraaf zal er in worden gegaan op de rol die deze groep binnen de wijk Zuid-Berghuizen vervult.

De derde groep die binnen de wijk een belangrijke rol inneemt is de groep allochtone bewoners in de wijk. Deze groep is tijdens de interviews en de enquêtes naar voren gekomen als een groep die een prominente plaats inneemt in relatie tot de andere groepen. Deze groep is in het onderzoek opgenomen naar aanleiding van de uitkomsten van de interviews, alle respondenten verwezen naar deze relatief grote groep wijkbewoners. Daarbij werd in alle gevallen verwezen naar een geïsoleerde sociale positie van deze groep binnen de wijk Zuid-Berghuizen. En naar het bestaan van slechte sociale relaties ten opzichte van de rest van de groepen.

4.6.1 Relatie met de allochtone groep:

Uit de gesprekken met respondenten en zelfs uit de enquêtes – waarin geen vragen opgenomen waren over de allochtone bevolking – komt naar voren dat de groep allochtonen in Zuid-Berghuizen zeer op zichzelf gericht zijn. Een van de respondenten geeft te kennen dat dit een probleem is wat in geheel Oldenzaal naar voren komt. Hierdoor is het heel moeilijk contact te leggen met deze groep bewoners. Deze groep bewoners van de wijk Zuid-Berghuizen is in feite een tweede Gemeinschaft. Het betreft een groep met een sterke sociale cohesie en familiale banden. Deze sterke sociale banden zijn natuurlijk cultuur gerelateerd, maar ook veroorzaakt door een gemeenschappelijk leed. Dit gemeenschappelijk leed is het zijn van een minderheidsgroepering in Nederland. De leden van de groep allochtonen hebben een achtergesteld gevoel doordat ze een minderheid zijn binnen Nederland en zij zich moeten aanpassen aan onze cultuur.

In de wijk Zuid-Berghuizen is deze groep zeer geconcentreerd, waardoor deze Gemeinschaft versterkt. De relaties die met burens worden gelegd, zullen binnen de eigen Gemeinschaft zijn. Hierdoor zullen de leden van andere groepen moeilijk kunnen doordringen tot deze Gemeinschaft.

“De grootste groep allochtone mensen met voornamelijk een Turkse achtergrond wonen in de flats aan de Boerskottenlaan. Deze flats staan in de wijk ook bekend als de plek waar de

allochtone bevolking woonachtig is. Alles speelt zich rond deze flats op straat af, desondanks is het heel erg lastig om contact te krijgen met de mensen”. “Het betreft een zeer op zichzelf gerichte groep wijkbewoners”

Doordat de allochtone bevolking zeer gecentraliseerd binnen de wijk woont, leeft de allochtone bevolking in de wijk Zuid-Berghuizen op hun eigen eilandje. Met een zeer hechte (voornamelijk Turkse) gemeenschap(Gemeinschaft) binnen de wijk. Hierdoor is het zeer moeilijk om contacten te leggen met deze mensen, het is voor welzijnsinstanties al een hele opgave ondanks de contacten met sleutelfiguren binnen deze groepering, laat staan voor de leden van andere groeperingen binnen de wijk.

“De opvattingen van veel van de leden van de allochtone groep zijn ouderwets – eerste generatie allochtonen – wat contact zeer complex maakt. Vanuit deze ouderwetse opvattingen zijn twee zaken met betrekking tot bemoeilijking van contact te signaleren;

1) Veel vrouwen blijven binnen in hun woningen

2) en er bestaat een grote taalbarrière door onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal door zowel mannen als vrouwen”.

“wat ik knap vind is dat de groep oude “Zuid-Berghuizenaren” ondanks het moeilijke contact met deze groep, zich nog steeds in een positieve zin inzetten om de groep allochtone bewoners te betrekken binnen activiteiten in de wijk”

In Zuid-Berghuizen wordt er elk jaar een culturele dag georganiseerd om de inwoners van de wijk dichterbij elkaar te brengen. Deze dag staat in het teken van de multiculturele keuken en het leren kennen van elkaar en elkaars cultuur. Deze dag wordt georganiseerd vanuit welzijnsinstanties binnen de wijk. Deze instanties willen de barrières tussen de allochtone en de autochtone groep verminderen. Het uitgangspunt in de barrière vermindering is de vermindering van het onbekende. De gewoonten van de eerste generatie Turken, waarvan er veel in de wijk wonen, verschillen van de gewoonten van de autochtone mensen. Een barrière ontstaat door het niet bekend zijn met elkaars gewoonten.

Een eerste generatie Turkse allochtonen spreken de taal moeilijk, voornamelijk de vrouwen. En het zal moeilijker zijn voor deze mensen om bepaalde gewoonten in Nederland te kunnen begrijpen, dit aangezien hun gewoonten heel verschillend kunnen zijn dan die van ons. Wanneer er wordt gesproken over de allochtone groep binnen de wijk Zuid-Berghuizen

betreft dit niet alleen maar allochtone mensen van de eerste generatie. Er zijn veel jongeren woonachtig in de wijk die in Nederland geboren en opgegroeid zijn. Voor deze leden van de groep allochtonen is er geen achtergesteldheid meer op het gebied van taal en cultuur. Zij zijn bekend met de Nederlandse taal en gewoonten. Zijn hier achtergestelde gevoelens en een gedeeld leed net als binnen de groep Zuid-Berghuizenaren een wassen neus?

Het is erg opvallend binnen dit onderzoek dat de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” en de groep allochtonen veel dezelfde kenmerken hebben.

Zo is er in beide gevallen sprake van een gedeeld leed en daardoor een gevoel van achtergesteldheid ten opzichte van de rest. Daarnaast is er ook bij beiden een “taalbarrière” namelijk de eerste generatie allochtone mensen spreken geen Nederlands, en de “Oude Zuid-Berghuizenaren” spreken Twents. Deze talen kunnen worden gezien als een barrière, maar is dit eigenlijk wel een barrière voor de Gemeenschappen? De taal en het gedeelde leed dragen zorg voor het bestaan van de Gemeenschappen. Er zou dus ook kunnen worden geredeneerd in de richting van hulpmiddelen in plaats van barrières. Dit wil zeggen dat zowel het gedeelde leed en de taal mede verantwoordelijk zijn voor het in stand houden van de Gemeenschap. Zijn dit de roddels die het de groep mogelijk maken om zichzelf een label op te spelden?

Aangezien het moeilijk is gebleken voor de wijkbewoners om contact te leggen met de allochtone bevolking, proberen welzijnsinstanties bruggen te slaan door middel van gezamenlijke activiteiten. Opvallend hierbij is dat alle wijkbewoners zeer enthousiast deelnemen aan deze activiteiten, en dat deze activiteiten elk jaar zeer succesvol zijn. Ook willen de leden van de Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren” graag contacten leggen met deze mensen. Dit blijkt echter niet gemakkelijk door een sterk afgesloten Gemeenschap. De banden binnen de Gemeenschap allochtonen zijn ook nog sterker dan die binnen de Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren”. Dit aangezien de “Oude Zuid-Berghuizenaren” meer contacten buiten hun Gemeenschap zoeken, met zowel “Nieuwkomers” als allochtonen.

4.7 Conclusie

“Leefbaarheid behelst niet alleen een instrumentele invulling op de terreinen ‘schoon’, ‘heel’ en ‘veilig’, maar heeft ook betrekking op de manier waarop mensen met elkaar omgaan.

In buurten waar bewoners elkaar kennen, waar men elkaar durft aan te spreken, kortom waar men zich thuis voelt, oordeelt men ook vaak positiever over de onderhoudstaat.

De mate waarin bewoners prettig samenleven, valt bijvoorbeeld af te meten aan de betrokkenheid bij de buurt en de mate van overlast die bewoners ondervinden van burens en andere groepen mensen”(Leefbaarheidsrapportage, 2005).

Het prettig samenleven is in dit onderzoek de belangrijkste factor voor de leefbaarheid, de mate van tevredenheid binnen de wijk is in grote mate afhankelijk van de relaties die men binnen de wijk onderhoudt. In de wijk Zuid-Berghuizen is gebleken dat de relaties tussen twee van de drie groepen goed is te noemen. De oude “Zuid-Berghuizenaren” en “Nieuwkomers” hebben een onderling goede relatie op enkele uitzonderingen daargelaten. De relatie met de allochtone groep mensen is beduidend minder dan de relatie tussen de andere twee groepen. Dit vindt zijn weerslag voornamelijk in het feit dat het moeilijk is contacten te leggen met deze groep, vanwege een taalbarrière en de geografische concentratie van deze groep binnen de wijk. Dit is echter niet alleen het geval vanwege de concentratie in de wijk, maar ook de concentratie van sociale relaties binnen de eigen Gemeenschap.

In principe bestaat er binnen de wijk Zuid-Berghuizen een situatie van prettig samenleven, echter bestaat er een situatie in de wijk waarbij er twee verschillende Gemeenschappen woonachtig zijn. De Gesellschaft staat tussen deze Gemeenschappen in. Het is niet zozeer een problematische situatie, aangezien de groepen rustig met elkaar leven binnen de wijk. Er zijn wat moeilijkheden rond het verkrijgen van contact met elkaar, maar er kan niet worden gesproken van een acceptatieprobleem. De verschillen betreffen de verschillen in levensstijl en tijdsbesteding. Daardoor kan er soms enig onbegrip tussen de groeperingen onderling ontstaan. Maar er is binnen de wijk Zuid-Berghuizen geen sprake van een integratieprobleem. De omgang tussen de groep “Nieuwkomers” en “Oude Zuid-Berghuizenaren” is goed te noemen. Tussen de allochtone en autochtone bevolking binnen de wijk Zuid-Berghuizen is er meer sprake van een kloof, vanwege verschillen in culturen en de moeilijke bereikbaarheid tot de allochtone groepering, vanwege de hechte Gemeenschap.

5 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk zal er een koppeling plaatsvinden tussen de bevindingen, zoals uitgewerkt in hoofdstuk vier, en de gebruikte theorie uit het tweede hoofdstuk. Deze koppeling vindt plaats om te bepalen hoe te komen tot een scherpe prioritering van maatregelen met betrekking tot de geldende problematiek binnen de wijk Zuid-Berghuizen.

5.1 Gemeenschappen vs. Gesellschaft

Binnen de Gemeenschap draait het om sterke verbanden die gebaseerd zijn op familiebanden. Onder de bewoners van de wijk Zuid-Berghuizen zijn er twee duidelijke groepen te onderscheiden als Gemeenschappen. Een van deze Gemeenschappen hecht veel waarde aan de “Noaberdienst” die wel bekend staat als het klaar staan voor de buurman. Er heersen sterke banden tussen de leden van deze groep “Oude Zuid-Berghuizenaren”. De mensen kennen elkaar van haver tot gort, en hebben sterke sociale banden die zijn ontstaan door een gemeenschappelijk leed. Dit gemeenschappelijk leed is voortgekomen uit de geschiedenis van de annexatie in 1955. Dit gemeenschappelijk leed is echter voor vele leden van deze Gemeenschap gebaseerd op een geschiedenis die voor henzelf niet van toepassing is geweest. Dit is gebleken uit de toetsing van de woontermijn van deze wijkbewoners in Oldenzaal en de woontermijn in de wijk Zuid-Berghuizen. Uit deze toets is gebleken dat de Zuid-Berghuizenaren gemiddeld langer in Oldenzaal woonachtig zijn dan in Zuid-Berghuizen. Het gedeeld leed functioneert binnen deze groep als een label dat de Gemeenschap kracht bijzet, tot de instandhouding ervan. Dit label heeft deze Gemeenschap zichzelf opgelegd, namelijk het achtergestelde gevoel ten opzichte van de rest van Oldenzaal. Vanuit de annexatie heeft men het gevoel gekregen achtergesteld te zijn ten opzichte van de rest van Oldenzaal. Besluitvorming gebeurt volgens de Gemeenschap, zonder hun medeweten in, er wordt over hun wijk beslist zonder dat hun inmenging mogelijk is.

Dit label wordt kracht bijgezet door de roddel die rondgaat binnen deze Gemeenschap, de rest van de bewoners van Oldenzaal deugen niet. Zij hebben altijd beslist over de wijk Zuid-Berghuizen, zonder de wijkbewoners te informeren. “Zij”, de rest van Oldenzaal is tegen de Zuid-Berghuizenaren.

De Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren is sterk betrokken met de wijk en ook zeer actief in het organiseren van activiteiten bestemd voor de ontwikkeling van de wijk, het aantal vrijwilligers actief in de wijk vanuit deze groep is dan ook overweldigend groot.

De deelname aan buurtactiviteiten is in deze groep veruit het grootst van alle groepen woonachtig in de buurt. Uit de enquêtes komt naar voren dat de leden van deze Gemeenschap het meeste aantal vrienden en kennissen hebben binnen de wijk Zuid-Berghuizen. De leden van deze Gemeenschap zijn al vele jaren woonachtig binnen de wijk, sommigen meer dan vijftig jaar. Deze lange woontermijn impliceert een grote vergrijzing binnen de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren”. Een hoog percentage mensen van de Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren” heeft de pensioengerechtigde leeftijd bereikt. Dit heeft zijn weerslag op de beschikbare tijd voor het organiseren en deelnemen aan activiteiten in de buurt. Doordat de leden van deze Gemeenschap meer tijd om handen hebben bestaan er meer mogelijkheden tot het onderhouden van sociale contacten binnen de wijk.

Naast de aanwezigheid van de Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren” bestaat er nog een tweede Gemeenschap binnen de wijk, namelijk de groep allochtone mensen. Deze groep allochtonen leven zeer geconcentreerd binnen de wijk. Hierdoor wordt hun Gemeenschap nog verder versterkt, aangezien de relaties die zij onderhouden binnen hun eigen Gemeenschap worden onderhouden. Deze Gemeenschap is eveneens gebaseerd op een gedeeld leed, ook ontstaan uit een achtergesteld gevoel. Dit achtergestelde gevoel heeft betrekking op het label van minderheid dat zij opgespeld krijgen door de rest van de rest van Nederland. Dit label wordt kracht bijgezet door de lopende roddel van discriminatie. Dit kunnen zowel vormen van positieve als negatieve discriminatie zijn.

De Gemeenschappen in de wijk Zuid-Berghuizen hebben veel met elkaar gemeen, ze vinden hun grondvesten allebei op een achtergesteld gevoel. En her daardoor ontstane gedeelde leed. Daarnaast is het opvallend dat beiden een eigen taal spreken, “Oude Zuid-Berghuizenaren” spreken Twents. En de groep allochtonen binnen Zuid-Berghuizen spreken voornamelijk Turks. Het verschil tussen de Gemeenschappen is te vinden in de manier waarop de leden contacten zoeken met leden van andere groeperingen. De Gemeenschap allochtonen is zeer op zichzelf, en daar vind sociale interactie voornamelijk plaats binnen de eigen Gemeenschap. Bij de Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren, proberen de leden contacten te leggen met leden van andere groepen binnen de wijk. Dit wel na het overwinnen van een Twentse argwaan.

Naast de reeds besproken groepen bestaat er nog een derde groep binnen de, namelijk de groep “Nieuwkomers”. Deze groep bestaat uit starters en jonge gezinnen die niet zoals de “Oude Zuid-Berghuizenaren” al het grootste deel van hun leven in de wijk woonachtig zijn. De leden van deze groep hebben een leeftijd tot ongeveer veertig jaar en wonen al een geruime tijd in de wijk (5-20 jaar). De leden van deze groep behoren tot de Nederlandse beroepsbevolking. Bij jonge gezinnen met kinderen werken meestal beide ouders. Daarnaast hebben de leden van deze groep nog vele andere activiteiten, die niet buurtgerelateerd zijn. Zowel uit de interviews als uit de enquêtes is gebleken dat deze groep zich minder betrokken voelt binnen de wijk, en ook minder actief is binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Wel werd door alle respondenten te kennen gegeven dat zowel de “Oude Zuid-Berghuizenaren” als de “Nieuwkomers” aanwezig zijn wanneer er een activiteit wordt georganiseerd in de wijk. Volgens de respondenten is het grootste verschil tussen deze groepen, het verschil in tijd wat de leden hebben te besteden aan activiteiten binnen de wijk en het onderhouden van sociale contacten in de wijk.

Ook de ietwat terughoudende houding van de oude “Zuid-Berghuizenaar” werd genoemd in de interviews, echter dit heeft volgens de respondenten geen weerslag op verschillen tussen de groepen. De “Nieuwkomers” worden zeker geaccepteerd door de “Oude Zuid-Berghuizenaren”, wel moeten deze even de kat uit de oom kijken. Daarna worden de nieuwkomers volledig geaccepteerd en volledig betrokken bij de activiteiten en lopende zaken binnen de wijk.

De Gesellschaft heeft betrekking op het complex van ledenrelaties die niet langer intiem zijn zoals binnen een Gemeinschaft, maar gebaseerd zijn op afstandelijkheid en zakelijkheid in een netwerk van contracten. Dit vindt zijn weerslag in arbeidscontracten, pensioenen, financiële contracten, prestatiecontracten, schoolverplichtingen, belastingbetalingen, donaties aan goede doelen en via contractuele contributies lidmaatschap aan verschillende verenigingen. Deze contractmatige wijze van leven kan worden toegeschreven aan de groep “Nieuwkomers”, deze groep is de Gesellschaft binnen de wijk Zuid-Berghuizen. De leden van de Gesellschaft leven onafhankelijker van elkaar dan de leden van de Gemeinschaften. In feite staat de Gesellschaft in de wijk Zuid-Berghuizen in tussen twee Gemeinschaften. Het is de “neutrale” groepering binnen de wijk, die meer op een individueel niveau leeft.

Concluderend, de groep “Nieuwkomers” wordt gezien als de Gesellschaft. Veel van hun tijd wordt ingenomen door sociale relaties die gebaseerd zijn op contracten en minder tijd blijft er over om sociale contacten te onderhouden binnen de wijk. Dit is ook te zien aan de frequentie dat men deelneemt aan buurtactiviteit, mensen met een lagere woontermijn in Zuid-Berghuizen nemen vaker deel aan buurtactiviteiten dan de mensen die minder lang in de wijk woonachtig zijn.

5.1.1 De kloof

In de wijk Zuid-Berghuizen bestaan drie verschillende bevolkingsgroepen die naast elkaar leven, te weten de oude “Zuid-Berghuizenaren”, de “Nieuwkomers” en de “Allochtonen”. De leden van deze groepen verschillen van elkaar door de omgangsvormen met elkaar. De manier van samenleven binnen de wijk ziet er grafisch als volgt uit;

Figuur 5.1:

De groep oude “Zuid-Berghuizenaren” en de groep “Nieuwkomers” verschillen van elkaar door het al dan niet aanwezige gedeelde leed van de annexatie in 1955. Deze annexatie heeft binnen de groep oude “Zuid-Berghuizenaren” een gevoel van achtergesteldheid veroorzaakt, wat de groep “Nieuwkomers” niet heeft. Hierdoor is er een scheiding ontstaan tussen deze twee groepen. De “Oude Zuid-Berghuizenaren accepteren de “Nieuwkomers” wel binnen hun wijk. Dit blijkt uit de gesprekken gevoerd met de respondenten, wel is daarbij sprake van een tijdje de kat uit de boom kijken. Op den duur worden de “Nieuwkomers” zeker geaccepteerd door de Gemeinschaft “Oude Zuid-Berghuizenaren”. De contacten worden veelal gelegd door interesse en activiteiten georganiseerd vanuit de Gemeinschaft “Oude Zuid-Berghuizenaren. Hier kan dus niet worden gesproken over een kloof. Wat wel opvallend is hierbij dat de

“Oude Zuid-Berghuizenaren” hun Gemeinschaft in leven houden door het gemeenschappelijk leed te handhaven. Dit terwijl vele leden van deze groep geen deelgenoot zijn van dit gemeenschappelijk leed. Door dit gemeenschappelijk leed te aanvaarden is het mogelijk het “Noaberschap” en de sterke sociale cohesie te handhaven. Een levensstijl die mensen al jaren gewend zijn. Maar juist door het niet te sterk aanwezig zijn van dit gemeenschappelijk leed zijn de leden van de Gemeinschaft “Oude Zuid-Berghuizenaren” veel coulanter ten opzichte van “Nieuwkomers” in de wijk. En zal acceptatie geen probleem opleveren. Dit wel na een tijdje de kat uit de boom te hebben gekeken. Integratie is een lastiger aspect, dit wordt voor de “Nieuwkomers” moeilijker. Een “Nieuwkomer” zal nooit een “Oude Zuid-Berghuizenaar” worden. Dit aangezien deze Gemeinschaft hun label hoog houden. Het gedeelde leed van de annexatie is hun bindmiddel, en leden van andere groeperingen hebben dit bindmiddel niet. Naast het ontbreken van een gemeenschappelijk leed is er nog een tweede verschil. Dit verschil zit hem in tijdsbesteding van de leden van de verschillende groeperingen. De leden van de groep “Nieuwkomers” zijn meer geïndividualiseerd dan de leden van de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren”. Deze individualisering neemt een meer contractmatige wijze van leven met zich mee, en vermindert een familiale omgangsvorm.

De basis van het verschil tijdsbesteding kan worden gevonden in de leeftijd van de leden van de groeperingen, de leden van de groep “Nieuwkomers” zijn veelal nog aan het werk, terwijl de leden van de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” veelal de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt.

Naast deze twee groepen is er in de loop van het onderzoek een derde groep opgevallen, namelijk de Allochtone bevolking in de wijk Zuid-Berghuizen. De leden van deze groep zijn zeer op zichzelf staan en wonen zeer geconcentreerd binnen de wijk(flats Boerskottenlaan). Door deze concentratie en zelfstandigheid is het voor de wijkbewoners zeer lastig om contact te leggen met deze groep bewoners.

Door het ontbreken van structurele contacten(op de multiculturele dag na) heeft de autochtone bevolking weinig kennis van het geloof en gewoonten van haar allochtone burens. Dit resulteert in het feit dat activiteiten in de allochtone groep vaak worden geassocieerd met overlast of storend gedrag. Door het onbekende kan er worden gesteld dat er een kloof bestaat tussen de allochtone en autochtone bevolking. Dit aangezien deze onwetendheid zorg draagt voor irritaties en onbegrip. Irritaties en onbegrip leiden tot een situatie waarin de roddel een grote rol speelt. Deze roddels zullen het label dat deze Gemeinschaft draagt verder versterking. Een verdere versterking en daarmee samenhangend een stigmatisering, draagt bij

aan de creatie van de kloof. De kloof tussen de Gemeinschaft allochtonen en de andere groeperingen vind zijn weerslag in onbegrip over verschillen in gewoonten en opvattingen.

5.2 Allochtoon versus Autochtoon

In de loop van het onderzoek bleek er nog een derde groep in de wijk woonachtig te zijn die ook een belangrijke rol speelt in de aanwezigheid van sociale contacten in de wijk. Deze groep bestaat uit de allochtone Gemeinschaft. De leden van deze Gemeinschaft bestaan voornamelijk uit mensen van Turkse afkomst. Dit zijn zowel allochtonen uit de eerste generatie als generaties daarna.

Door de geconcentreerdheid, in de flats aan de Boerskottenlaan, vormen de allochtone mensen met elkaar een zeer hechte groep binnen de wijk. Het betreft hier een Gemeinschaft, waarin de banden gebaseerd zijn op familierelaties, een omgangsvorm tussen de leden is allesbehalve gegrond op het bestaan van contractuele relaties. Door deze sterke band van de leden van deze groep en de sterke concentratie van de leden binnen de wijk is het moeilijk voor andere wijkbewoners om contacten te leggen met deze groep. Daar komt het feit van de geografische concentratie nog bij, waardoor er een haast ondoordringbaar dorp bestaat binnen de wijk Zuid-Berghuizen.

De taal is naast de geconcentreerdheid een tweede aspect waardoor deze Gemeinschaft zeer hecht blijft. De taal vorm een moeilijkheidsgraad voor andere groeperingen voor het leggen van contacten met de leden van deze Gemeinschaft. De eerste generatie allochtone mensen beheersen de Nederlandse taal niet goed, de vrouwen vaak helemaal niet, aangezien zij vaak in huis blijven om te zorgen voor de kinderen en het huishouden. Hierdoor komen zij minder in contact met Nederlandse landgenoten. Door de concentratie is het nog moeilijker om contacten te zoeken met de Nederlandse burens. De taal is een hulpmiddel voor het in stand houden van de Gemeinschaft zoals deze nu in Zuid-Berghuizen vorm heeft. Het is namelijk niet zo dat alle leden van de Gemeinschaft de Nederlandse taal niet beheersen. Dit aangezien er ook leden binnen deze groep woonachtig zijn, die in Nederland zijn opgegroeid. Hier is er net zoals bij de Gemeinschaft “ Oude Zuid-Berghuizenaren” sprake van een instandhouding van hun Gemeinschaft. Deze middelen zijn voedsel tot roddels voor andere groeperingen. Deze andere groeperingen zullen natuurlijk de taal, het verschil in cultuur en het verschil in opvattingen aangrijpen als een mogelijkheid tot roddelen. De roddels die hieruit voortvloeien dragen zorg voor het in stand houden van een label op de groepering. Op deze wijze maken de

instrumenten aanwezig binnen de Gemeenschap het mogelijk de roddelmodel in gang te brengen. Via deze roddels en daaruit voortvloeiende het labelen zijn Gemeenschappen in staat hun manier van samenleven voort te zetten.

Vanwege het wel bestaan van een kloof tussen de Gemeenschap allochtonen en de andere groeperingen, zou het goed zijn de allochtonen meer te betrekken bij ontwikkelingen binnen de wijk. Dit kan worden gerealiseerd door sleutelfiguren via instanties te prikkelen om meer input te geven aan de wijk. Op deze wijze komen andere wijkbewoners meer in contact met de Gemeenschap. De wijkbewoners kunnen wennen aan andere gewoonten en dat zal het leggen van contacten met allochtone burens een stuk vergemakkelijken.

De Gemeenschap allochtonen zal toegankelijker worden voor de groep autochtonen, waardoor er meer mogelijkheden bestaan, om de leden van deze groep te kunnen betrekken bij de activiteiten in de wijk en de ontwikkeling van de wijk. Het prettig samenleven, zal een verandering ondergaan, welke een positieve richting uit zal gaan. Een ontwikkeling gericht op meer samenwerking van de wijkbewoners onderling kan als iets zeer positiefs worden ervaren. Wel zal er nog enige tijd nodig zijn voordat men als burens aan elkaar gewend zijn geraakt. En dat dan voornamelijk met de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren”, aangezien er een confrontatie tussen twee verschillende Gemeenschappen wordt aangegaan. De sterke banden binnen de groep, die verschillen in gewoonten en de kat-uit-de-boom-kijk mentaliteit kunnen in het begin zorgen voor verschillende “moeilijkheden” rond het prettig samenwonen. Echter zullen de leden van de groep oude “Zuid-Berghuizenaren” wel bereid zijn moeite te steken in het aangaan van sociale contacten met deze wijkbewoners. Dit is iets wat nu al gebeurt, en waardoor een betere verspreiding in de wijk zal worden vergemakkelijkt. Verschillen in cultuur en opvattingen zullen beter worden begrepen, waardoor acceptatie onderling wordt vergemakkelijkt.

De groep “Nieuwkomers”, zal een meer neutrale positie in de wijk innemen en staat tussen twee Gemeenschappen in. Een betere betrokkenheid van de Gemeenschap allochtonen zal invloed hebben op de manier waarop zij omgaan met de leden binnen deze groep. De verandering zal een vergelijkbare impact hebben op de groep “Nieuwkomers” als op de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren”, alleen minder intensief. Dit doordat de groep “Nieuwkomers” zeker wel betrokken is bij de wijk, alleen op een minder intensieve manier dan de oude “Zuid-Berghuizenaren”. De Gemeenschap(Nieuwkomers) zal tussen de twee Gemeenschappen in komen te staan(Allochtonen en oude “Zuid-Berghuizenaren”).

5.2.1 Verklaring van de kloof

Op de eerste onderzoeksvraag kan worden geantwoord dat er geen daadwerkelijke kloof bestaat tussen de groep oude “Zuid-Berghuizenaren en de groep “Nieuwkomers”, maar dat er bestaan wel enkele verschillen bestaan. Deze verschillen kunnen worden verklaard aan de hand van de verschillen in tijdsbesteding tussen de groepen, wat voortkomt uit de leeftijd. Dit valt te verklaren uit het ontbreken van een gedeeld leed, dat voortkomt uit het feit van de annexatie in 1955. Deze kleine verschillen resulteren niet in problemen tussen de groeperingen. Daarom kan er niet worden gesproken over het bestaan van een kloof. Zeker niet aangezien er sprake is van wederzijdse acceptatie. Dit weliswaar na een tijdje de kat uit boom te hebben gekeken.

Het verschil tussen de groep allochtone en autochtone bewoners in de wijk is gebaseerd op het onbekende. Door verschillen in cultuur en verschillen in gewoonten bestaat er onbegrip tussen de beide groepen. Dit onbegrip leidt tot irritatie en beschuldigingen tot overlast en zelfs crimineel gedrag. Zo worden bijvoorbeeld allochtone jongeren beschuldigd van storend gedrag in het park 's avonds. Een aantal (Allochtone) jongeren hebben hier een hangplek. Doordat het park slecht verlicht is en deze jongeren hier staan, beschouwen mensen het park als onveilig 's avonds. Een gebeurtenis die een negatief stempel zet op de Gemeenschap allochtonen.

Er wordt al enkele jaren een multiculturele dag gehouden in Zuid-Berghuizen. Dit moet zorg dragen voor het ontdekken van elkaars gewoonten, cultuur en eetgewoonten. Het evenement wordt zeer goed bezocht, maar zal onmogelijk het onbekende van de allochtone cultuur en bevolking kunnen wegnemen.

5.3 Functie van het Roddelen en Het labeling aspect

In deze paragraaf wordt ingegaan op welk label welke groep krijgt opgespeld, en op welke wijze met behulp van het “roddelen” deze labels in leven worden gehouden.

5.3.1 Labels

In de vorige paragraaf is al naar voren gekomen wie tot welke groep wordt gerekend. De mensen die al bijna hun hele leven in de wijk Zuid-Berghuizen woonachtig zijn, en het gedeelte leed van de annexatie en de achterstelling nog steeds voelen, scharen zichzelf onder de Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren. De wat relatief nieuwere bewoners, zien zichzelf als “Nieuwkomers” en worden daarom in dit onderzoek dan ook gezien als de Gesellschaft “Nieuwkomers”. Het is bij deze scheiding zeer opvallend dat er binnen de groepen slechts kleine verschillen bestaan, het grootste verschil is de beschikbare tijd die men om handen heeft, om zich bezig te kunnen houden met de ontwikkelingen, activiteiten en verandering binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Maar iedereen heeft duidelijk deze scheiding in groepen voor ogen - alle respondenten verwezen naar een scheiding tussen deze groepen - en iedereen erkend deze scheiding ook.

De groepsvorming in de wijk is ontstaan door de annexatie, en het daarmee ontstane gevoel van achterstelling van de bewoners van de wijk Zuid-Berghuizen. De Zuid-Berghuizenaren voelden zich in de steek gelaten door de Gemeente Losser, waartoe de wijk tot 1955 behoorde. Na 1955, werd de wijk onderdeel van de Gemeente Oldenzaal. Wanneer er ontwikkelingen plaatsvonden, op welk vlak dan ook, werd de wijk Zuid-Berghuizen “overgeslagen”. De andere stadsdelen kregen voorrang. Dit resulteerde bijvoorbeeld in het feit dat in het begin van de jaren zestig de wijk nog niet eens voorzien was van een waterleiding. Door deze ontwikkelingen voelen de “Zuid-Berghuizenaren” zich nog steeds achtergesteld. Dit label houden zij in leven door te roddelen over de rest van Oldenzaal. Deze zijn tegen hen als Gemeenschap en hechten geen waarde aan de mening van de “Oude Zuid-Berghuizenaren” zelfs niet als het om beslissingen gaat over hun wijk. Dit is de situatie zoals de “Oude Zuid-Berghuizenaar deze ziet. Deze manier van roddelen draagt bij aan het labelen van de Gemeenschap. In dit geval labelt de Gemeenschap zichzelf als een achtergestelde groep.

De Gesellschaft “Nieuwkomers” worden na een lange tijd wel door de oude “Zuid-Berghuizenaren” geaccepteerd, maar nadat de kat uit de boom is gekeken. Deze groep wordt in eerste instantie voorzien van een stigma dat voortkomt uit het gevoel van de leden van de groep oude “Zuid-Berghuizenaren”. Door hun gevoel van achtergesteldheid en door hun oude zeer, wordt de groep beschouwd als een soort bedreiging, en blijft de groep “Nieuwkomers” altijd een groep “Nieuwkomers”. Maar er kan niet worden gesteld dat er een kloof bestaat tussen de beide groepen, men accepteert elkaar en onderhoudt goede banden met elkaar. Door verschillen in tijdsbesteding en verschillen in betrokkenheid met de wijk, bestaan er verschillen tussen deze groepen. Deze zijn echter niet van vijandige aard, maar gebaseerd op een terughoudende “argwaan” ten opzichte van iedereen die van buiten de wijk komt.

De derde groep, de allochtonen zijn de tweede Gemeinschaft binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Door het hebben van een andere achtergrond en een andere cultuur is er sprake van een gedeeld leed binnen deze groep. Dit gedeelde leed wordt in stand gehouden met behulp van taal en cultuur. Door onbekende taal en cultuur worden de leden van de Gemeinschaft gelabeld als buitenstaander. De leden van deze groep behoren niet tot de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” maar ook niet tot de groep “Nieuwkomers”. Het is een groep die op zichzelf staat, en een zeer eigen karakter heeft. Dit karakter wordt nog versterkt door de geografische concentratie van het woongebied van deze groep. Het label “allochtoon” is op deze groep van toepassing, en wordt in stand gehouden door het roddelen. Dit roddelen vindt plaats in de vorm van discriminatie, zowel in positieve als negatieve. Hier moet nog bij worden vermeld dat de allochtone groep net als de Gemeinschaft “Oude Zuid-Berghuizenaren” hun label zelf voor een groot deel in stand houden. Doordat sociale interactie voornamelijk in hun eigen Gemeinschaft plaatsvindt zullen andere wijkbewoners altijd aankijken tegen een groep met een onbekende taal, cultuur en gewoonten. Hierdoor zullen roddels grond krijgen om dit label in stand te houden. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat de roddel verdwijnen op het moment dat deze Gemeinschaft transparanter zal worden. Hier zal verder op worden ingegaan in de volgende paragraaf.

5.3.2 Roddels

De definitie van een bepaalde groepering, verandert zich via de sociale constructie van handelen tot een definitie van de persoon(Vold).

De leden van de groep oude “Zuid-Berghuizenaren” zijn der mening dat ze achtergesteld zijn door de gemeente Oldenzaal, en dat ze nog steeds worden achtergesteld(Voorbeeld Vliegveld en Maria parochie). Dit creëert een gemeenschapsgevoel onder de leden van deze groep, en daarmee samenhangend een sterke sociale cohesie.

Door de vergrijzing hebben de leden van de Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren” veel tijd om handen. Daarnaast hebben de leden van deze Gemeenschap veel interesse in de wijk, wat resulteert in een groep mensen die zich zeer actief inzetten in de wijk.

Het achtergestelde gevoel leidt tot roddels die betrekking hebben op andere groeperingen, de inwoners van Oldenzaal hebben er voor gezorgd dat de “Zuid-Berghuizen” een achtergesteld gebied is gebleven. De Zuid-Berghuizenaren werden en worden bestempeld als de mensen van achter het spoor. Door deze gemeenschappelijke overtuiging die nog steeds heerst onder de leden van de groep oude “Zuid-Berghuizenaren” is er sprake van een bepaalde vorm van roddelen. Deze manier van roddelen heeft voornamelijk betrekking op het labelen van een groep als nieuwkomers, de leden van deze groep behoren niet tot de oude “Zuid-Berghuizenaren” doordat zij niet delen in het gemeenschappelijk leed. De roddels krijgen vorm door de leden van de Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren” zelf. Door het ontbreken van het gedeelde leed van de annexatie bij leden van andere groeperingen, deugen zij niet.

De leden van de groep “Nieuwkomers” worden wel in de wijk geaccepteerd, dit nadat de kat uit de boom is gekeken door de “Oude Zuid-Berghuizenaar”. Wel bestaat er een scheiding tussen deze groepen. De roddel heeft betrekking op het in stand houden van een scheiding tussen de verschillende groepen.

Er bestaan wel roddels in de wijk, deze roddels zijn voornamelijk gericht op de derde groep, de groep allochtonen woonachtig in de wijk. Deze roddels hebben betrekking op de verschillen in cultuur en gewoonten. Deze roddels worden in het leven geroepen door zowel de “Nieuwkomers” als de oude “Zuid-Berghuizenaren”. Deze roddels zijn niet specifiek voor de wijk Zuid-Berghuizen, het zijn roddels die men in heel Nederland aan kan treffen als het

draait om de allochtone bevolking. Het betreffen roddels rond discriminatie, zowel in positieve als negatieve zin.

Door onwetendheid over andere gewoonten en verschillen in cultuur gaan er in de wijk roddels de ronde dat leden van deze Gemeenschap overlast veroorzaken (hangjongeren in het park). Volgens een tweede roddel, zijn de leden van deze Gemeenschap niet geïnteresseerd in de ontwikkelingen binnen de wijk. Dit komt voornamelijk door de moeilijke communicatie met de Gemeenschap allochtonen.

Natuurlijk spelen deze zaken ook wel onder deze groep wijkbewoners, maar zij zijn niet de enigen die overlast veroorzaken. In bepaalde “achterstandsstraten” wonen mensen uit de verschillende groepen, en veroorzaken mensen uit verschillende groepen overlast. Het generaliseren is de functie van het roddelen. Doordat de groep oude “Zuid-Berghuizenaren” een gezamenlijke opvatting heeft over het omgaan met burens, wat in de wijk een zeer sterk karakter heeft door het bestaan van het “Noaberschap” worden buitenstaanders ongunstig gestereotypeerd.

Door deze stereotypering krijgt de groep allochtonen een negatief karakter. Zaken waar waarschijnlijk slechts een aantal leden zich daadwerkelijk schuldig aan maken, worden het stereotype voor de alle leden van de Gemeenschap. Door het roddelen is er een kloof ontstaan tussen de allochtone inwoners van de wijk en de autochtone inwoners. Deze kloof probeert men te overbruggen door het jaarlijks organiseren van een multiculturele dag. Welke zeer goed bezocht wordt door alle bevolkingsgroepen in de wijk. Ook wordt er voorlichting gegeven en kunnen er vragen worden gesteld over geloof en gewoonten op de Bredeschool. De welzijnstichting Impuls zet zich in voor vermindering van de kloof door het aanbieden van talencursussen en het slaan van bruggen tussen de allochtone en autochtone bevolkingsgroepen in de wijk. De sleutelfiguren in de wijk, die voornamelijk behoren tot de groep “Oude Zuid-Berghuizenaren” proberen zoveel mogelijk de allochtone mensen te betrekken bij activiteiten en ontwikkelingen binnen de wijk.

Door de aanwezigheid van een zeer actief participerende groep mensen binnen de wijk Zuid-Berghuizen worden er allerhande activiteiten binnen de wijk georganiseerd. Worden mensen met de wijk betrokken en bestaat er een goede basis voor ontwikkeling vanuit de wijk. Dit maakt de wijk Zuid-Berghuizen, wat nog steeds een dorp op zich is een unieke wijk, met een scala aan mogelijkheden voor verbetering van sociale relaties onderling, en de verbetering van het prettig samenleven.

5.3.3 Overbrugging van de kloof

In de derde onderzoeksvraag wordt gesproken over een kloof. Het betreft hier de kloof tussen de Gemeenschap allochtonen en de autochtone bewoners binnen de wijk Zuid-Berghuizen. De kloof kan worden overbrugd indien er meer kennis bestaat over de verschillen in gewoonten en culturen

Het bestaande onbegrip dat leeft onder de autochtone bevolking - gebaseerd op onwetendheid - zal worden verminderd indien zij meer inzicht hebben in de cultuur en gewoonten van de Gemeenschap allochtonen. Dit veronderstelt natuurlijk niet dat het onbegrip volledig wordt weggenomen, aangezien mensen indien zij kennis bezitten nog steeds hun onbegrip kunnen stuiten ten opzichte van andere bevolkingsgroepen. Wel zal het zorg kunnen dragen voor een groter draagvlak van begrip voor de allochtone bevolking in de wijk Zuid-Berghuizen.

Daarnaast moet het leggen van contacten met de groep allochtonen worden vergemakkelijkt, dit kan worden bereikt door de allochtone bevolking meer bij ontwikkelingen binnen de wijk te betrekken. De allochtone en autochtone bevolkingsgroepen zullen naast elkaar betrokken worden met ontwikkelingen binnen de wijk.

Het bestaande “Noaberschap” in de wijk en de gewilligheid van voornamelijk de oude “Zuid-Berghuizenaren” om contact te leggen met deze bevolkingsgroep, en hen te betrekken in ontwikkelingen binnen de wijk, zullen zorgen voor een frequentere omgang. En daardoor een eventuele verbetering van het wederzijds begrip. Dit verbeterd wederzijds begrip zal haar steentje bijdragen in de overbrugging van de kloof tussen de Allochtone Gemeenschap en de autochtone bevolking. Het wederzijds begrip werpt vruchten af, aangezien roddels dan niet meer worden gehandhaafd. Kennis neemt de plaats van de roddel in. Dit is alleen mogelijk indien de leden van andere groeperingen geïnteresseerd zijn in het leggen van contacten met de Gemeenschap allochtonen. Dit blijkt in de wijk Zuid-Berghuizen zo te zijn. De Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren” willen de Gemeenschap allochtonen graag betrekken bij de ontwikkelingen binnen de wijk. Ook worden al bruggen geslagen via een jaarlijkse culturele dag, waar iedereen erg enthousiast over is.

Indien de roddels vervagen en worden vervangen door kennis, zal de Gemeenschap toegankelijker worden. Dit aangezien het label vervaagt, dit verdwijnt natuurlijk nooit geheel. Dit ook aangezien de Gemeenschap het label zelf in stand houdt. Communicatie zal toenemen en de frequentie van omgaan met elkaar ook. Acceptatie zal volgen uit het verdwijnen van het onbekende.

5.4 Scenario's en aanbevelingen

Doordat binnen het onderzoek er geen eenduidige oplossingen aan het licht zijn gekomen met betrekking tot de verschillen aanwezig tussen de Gemeenschappen en de Gesellschaft, worden er in deze paragraaf een aantal scenario's geschetst. Deze scenario's bekijken verschillende mogelijke richtingen die de burenerelaties op kunnen gaan. Bij elk scenario zal een aanbeveling worden gedaan, hoe hem deze richting te geven. De aanbevelingen bevatten richtlijnen voor het bereiken van het geschetste scenario. En daarmee een eventuele mogelijkheid tot een verbetering in het prettig samenleven.

Scenario's:

- Scenario; Er bestaat een kloof tussen de Gemeinschaft allochtonen en de rest van de bewoners in Zuid-Berghuizen. Het is de bedoeling deze kloof op te heffen en de omgangsvormen onder deze groeperingen te verbeteren.
- Aanbeveling; De leden van de Gemeinschaft allochtonen moeten via de sleutelfiguren binnen deze Gemeinschaft meer betrokken worden bij ontwikkelingen en activiteiten binnen de wijk. Dit zal niet makkelijk worden vanwege het afgesloten karakter van Gemeinschaft allochtonen. Via sleutelfiguren zal de Gemeinschaft allochtonen het beste benaderbaar zijn. Dit is de reden dat werken binnen deze Gemeinschaft via sleutelfiguren het meeste succes zal boeken. De sleutelfiguren zullen het best in staat zijn de mensen van hun Gemeinschaft te enthousiasmeren. Waar participatie binnen wijkontwikkelingen uit voort kan vloeien.
- Aanbeveling; Er bestaan roddels rond het onbekende karakter van deze groep. Door deze roddels wordt het label dat de groep draagt in stand gehouden. Indien men dit label wil laten vervagen is het van groot belang om de andere groeperingen kennis te laten maken met de cultuur en de gewoonten van de Gemeinschaft allochtonen. Door de onbekende cultuur en gewoonten, ontstaan roddels. De roddels over de groep allochtonen hebben betrekking op discriminatie in zowel positieve als negatieve zin. Kennis over cultuur en gewoonten zal de discriminatie doen verminderen.

- ✚ Scenario; Er bestaan in de wijk Zuid-Berghuizen twee Gemeenschappen, te weten de Gemeenschap allochtonen en de Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren”. Tussen deze Gemeenschappen in leeft de Gesellschaft, welke een meer contractmatige basis van leven heeft. De leden van deze groeperingen moeten dichter bij elkaar komen. Zodat deze groeperingen samen kunnen werken aan de ontwikkelingen binnen de wijk.
- ✚ Aanbeveling; De leden van de Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren” zijn veelal sterk betrokken met ontwikkelingen binnen de wijk. Ook hebben zij vaak de pensioengerechtigde leeftijd, waardoor zij tijd kunnen steken in activiteiten binnen de wijk. Vanuit hun opvattingen rond het “Noaberschap” is het goed mogelijk mensen vanuit andere groeperingen te enthousiastmeren. Dit ook vanwege de interesse die de Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren” toont in het leggen van contacten met andere groeperingen.
- ✚ Aanbeveling; Aangezien de verwachting is dat in de toekomst de Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren” langzaam verdwijnt. Dit door de vergrijzing, en het ontbreken van het gedeelde leed in de groep “Nieuwkomers”. Lijkt het een goed idee mensen binnen de groep “Nieuwkomers” te enthousiastmeren tot actieve participatie in ontwikkelingen binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Op deze manier worden er sleutelfiguren voor de toekomst gevormd. Natuurlijk is dit niet alleen binnen de groep “Nieuwkomers” een mogelijkheid. Maar ook binnen de Gemeenschap allochtonen is het van belang mensen te enthousiasmeren tot participatie in ontwikkelingen binnen de wijk. Dit ook temeer omdat in de toekomst de Gesellschaft “Nieuwkomers” en de Gemeenschap allochtonen, de twee groeperingen zijn binnen de wijk Zuid-Berghuizen.

- ✚ Scenario; Het overbrengen van het “Noaberschap” vanuit de Gemeenschap “Oude Zuid-Berghuizenaren” op de andere groeperingen binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Dit aangezien het “Noaberschap” een nuttig middel is om de wijkbewoners aan te zetten tot participatie binnen de wijk. Vergeleken met de Thij, is de relatie binnen de wijk Zuid-Berghuizen veel hechter. Binnen de Thij is het meer los zand, en is het daardoor moeilijk om tot de bewoners van de wijk te komen. Daarom is het van belang het “Noaberschap” binnen de wijk levendig te houden.
- ✚ Aanbeveling; Veel starters en gezinnen met jonge kinderen vinden Zuid-Berghuizen een aantrekkelijke wijk om in te wonen. Vanwege dit feit staat er een uitbreiding van de wijk in het verschiet. Nu is het aan te bevelen niet alle starters en gezinnen jongen kinderen in het nieuw te ontwikkelen gedeelte wijk te plaatsen. Indien dit gedaan wordt zal de individualisering en de contractgedachte van de Gesellschaft grote invloed uitoefenen op de sociale cohesie binnen de wijk Zuid-Berghuizen. Het is derhalve aan te bevelen een beleid te ontwikkelen waarin de verdeling van groepen “Nieuwkomers”, oude “Zuid-Berghuizenaren” en de groep “Allochtonen” de mogelijkheden tot het in stand houden van het “Noaberschap” vergroten, waardoor alle bevolkingsgroepen een plaats in de wijk vinden en/of behouden waar zij hun bijdrage kunnen leveren aan het prettig samenleven en de leefbaarheid.
- ✚ Aanbeveling; Het “Noaberschap” blijkt een goede zaak voor de ontwikkelingsmogelijkheden in de wijk. Derhalve is het aan te bevelen de “Nieuwkomers” zo veel mogelijk bij ontwikkeling van de wijk te betrekken, en deze te overtuigen van het belang van het “Noaberschap”.

Bijlage 1: literatuur

- Babbie, E.R., The practice of social research, Thomson/Wadsworth, Belmont, California, 2001.
- CBS, Allochtonen in Nederland, Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 2004.
- Elias, N., Gevestigden en buitenstaanders, Boom Uitgeverij, Amsterdam, 1965.
- Geurts, P., Van probleem naar onderzoek: een praktische handleiding met coo cursus, Coutinho, Bussum, 1999.
- Goff, T.W., Marx and Mead, Contributions to a sociology of knowledge, Routledge and Kegan, P., London, 1980.
- Huizingh, E. Spss voor windows, Academic Service, Schoonhoven, 1997.
- Jamrozik, A. Necella, L., Sociology of social problems: theoretical perspectives and methods of intervention, Cambridge University Press, 1998.
- Kivisto, P., Key ideas in sociology, Pine Forge Press, Thousand Oaks, 1997.
- Nisbet, R. Merton, R. , Contemporary Social Problems, Harcourt Brace Jovanovich, New York, 1976.
- Ossewaarde, R., Maatschappelijke organisaties: een sociologische inleiding, Boom Onderwijs, Amsterdam, 2006.
- Swanborn, P.G., Basisboek social onderzoek, Boom, Amsterdam, 2000.

- Tannenbaum, F. The balance of power in society and other essays, Macmillan, New York, 1969.
- Veer, van der, J. Amsterdamse federatie van woningbouwverenigingen, Leefbaarheidonderzoek, Amsterdam, 2005.
- Vold, G.B., Theoretical criminology, Oxford University Press, New York , 2002.
- Yin, R.K., Case study research: Design and methods, Sage, Thousand Oaks, 2003.
- Zuid-Berghuizen, wijkvisie van het WBO, 2004.

Bijlage 2: Enquête

Algemeen:

1. Tot welke leeftijdscategorie behoort u?

Leeftijdscategorie	
1	18-25
2	26-35
3	36-45
4	46-50
5	50 jaar en ouder

2. Wat is uw nationaliteit?
3. Hoe lang woont u in de gemeente Oldenzaal?

Woontermijn in Oldenzaal	
1	0-5 jaar
2	6-10 jaar
3	11-15 jaar
4	16-20 jaar
5	20 jaar en meer

4. Hoe lang woont u in Zuid-Berghuizen?

Woontermijn in Zuid-Berghuizen	
1	0-5 jaar
2	6-10 jaar
3	11-15 jaar
4	16-20 jaar
5	20 jaar en meer

5 Heeft u in Zuid-Berghuizen altijd op hetzelfde adres gewoond?(indien ja zie vraag 6)

Ja / Nee

- 5b. Zo niet wat is de reden van uw verhuizing binnen Zuid-Berghuizen?
6. Voelt u zich betrokken bij de gemeente Oldenzaal?
Ja/Nee
7. Voelt u zich betrokken bij activiteiten binnen de wijk Zuid-Berghuizen?
Ja/Nee

Straat waarin u woont:

8. In welke straat woont u?
9. Hoe tevreden bent u met de volgende zaken in uw straat?

Mate van tevredenheid	Ze te vreden	te vreden	Niet tevreden/niet ontevreden	Ontevreden	zeer ontevreden
aanwezigheid groenvoorziening	1	2	3	4	5
staat van groenvoorziening	1	2	3	4	5
Netheid van de straat	1	2	3	4	5
Aanzicht van de straat(status)	1	2	3	4	5
Aanwezigheid parkeervoorziening	1	2	3	4	5
Omgang met de bure	1	2	3	4	5
Onderhoud van woonhuizen	1	2	3	4	5
algemeen onderhoud	1	2	3	4	5

10. Zijn er dingen die u graag ziet veranderen in uw straat?
11. Kunt u een cijfer geven van 1 tot 10 voor uw algemene tevredenheid over uw straat?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

12. Worden er ook activiteiten georganiseerd in uw straat?(zo niet ga door naar vraag 17)

Ja / Nee

13. Zo ja wat zijn deze activiteiten?

14. Neemt u deel aan deze activiteiten?

Ja / Nee

15. Zo ja, aan welke activiteiten neemt u deel in uw straat?

16. Hoe frequent neemt u deel aan deze straatactiviteiten?

Wekelijks	Maandelijks	Jaarlijks	Zelden
1	2	3	4

Buurt waarin u woont:

17. Heeft u in de afgelopen twee jaar wel eens te maken gehad met overlast in uw buurt vanwege:

Hondenpoep op straat	ja	Nee
Hang jongeren	ja	Nee
Graffiti	ja	Nee
Vandalisme	ja	Nee
Geluidsoverlast	ja	Nee
Parkeeroverlast	ja	Nee
Burenoverlast/ruzies	ja	Nee
Vervuiling op straat	ja	Nee
Te hard rijden	ja	Nee
Spelende kinderen	ja	Nee
Verkeersdrukke	ja	Nee

18. Heeft u actie ondernomen tegen deze vormen van overlast? Wilt u daarbij aangeven op welke wijze u actie heeft ondernomen tegen deze vorm/vormen van overlast?(indien geen last van overlast in vraag 17, kunt u deze vraag overslaan)

Ondernomen actie:	Gespraak met buren	Politie gewaarschuwd	Mensen op gedrag aangesproken	Contact opgenomen met WBO ⁵	Buurtwacht/Wijkraad opgericht/ingelicht	Geen actie ondernomen
Hondenpoep op straat	1	2	3	4	5	6
Hang jongeren	1	2	3	4	5	6
Graffiti	1	2	3	4	5	6
Vandalisme	1	2	3	4	5	6
Geluidsoverlast	1	2	3	4	5	6
Parkeeroverlast	1	2	3	4	5	6
Burenoverlast/ruzies	1	2	3	4	5	6
Vervuiling op straat	1	2	3	4	5	6
Te hard rijden	1	2	3	4	5	6
Spelende kinderen	1	2	3	4	5	6
Drukke verkeersader in de buurt	1	2	3	4	5	6

19. Hoe tevreden bent u met de volgende zaken in uw buurt?

mate van tevredenheid	Zeetevreden	tevreden	Niettevreden/nietontevreden	ontevreden	Zeetevreden
schoolvoorzieningen	1	2	3	4	5
Busverbindingen	1	2	3	4	5
Aanwezigheid speelvoorziening	1	2	3	4	5
Ouderdomsvoorzieningen	1	2	3	4	5
Groenvoorzieningen	1	2	3	4	5
parkeervoorzieningen	1	2	3	4	5

⁵ Woningbouwcorporatie Oldenzaal

clubhuis/huizen	1	2	3	4	5
aanwezigheid wijkagent	1	2	3	4	5
servicepunt in de buurt	1	2	3	4	5
sociale activiteiten in de buurt	1	2	3	4	5
service/activiteiten van WBO	1	2	3	4	5

20. Zou u bepaalde dingen graag zien veranderen in uw buurt?
21. Ziet u bepaalde straten/gebieden in uw wijk als probleemgebieden?
Ja/Nee
22. Zo ja welke straten/gebieden zijn dit?
23. Bent u lid van een van de volgende verenigingen?(indien er sprake is van geen lidmaatschap bij verenigingen ga verder naar vraag 24)

	Lidmaatschap:		
1	Sportvereniging	Ja	Nee
2	toneelgezelschap	Ja	Nee
3	muziekvereniging	Ja	Nee
4	Buurtvereniging	Ja	Nee
5	Straatvereniging	Ja	Nee
6	Scouting	Ja	Nee
7	Kerk/geloofsgemeenschap	Ja	Nee
8	Jongerenvereniging	Ja	Nee
9	Ouderenvereniging	Ja	Nee
10	Hobby gerelateerde vereniging	Ja	Nee
11	Rotary,Lions,Round Table	Ja	Nee
12	Anders, nl:	Ja	nee

24. Zo ja, wilt u aangeven of u steunend lid, contributie lid of actief lid bent binnen deze verenigingen?(indien geen lid ga verder met vraag 26)

- Steunend lid: U betaalt een periodieke bijdrage, maar u neemt geen deel aan de activiteiten.
- Contributie lid: U betaalt een periodieke bijdrage en u neemt deel aan de activiteiten van de vereniging.
- Actief lid: U bent contributie lid en u verricht daarnaast nog andere zaken voor de vereniging.
- Actief in commissies: U bent contributie lid en u vervult daarnaast lichte bestuurstaken voor de vereniging.
- Bestuurslid: U bent contributie lid en vervult daarnaast bestuurstaken voor de vereniging

	Lidmaatschap:	Steunend lid	contributie lid	actief lid	actief in commissies	Bestuurslid
1	Sportvereniging	1	2	3	4	5
2	toneelgezelschap	1	2	3	4	5
3	muziekvereniging	1	2	3	4	5
4	Buurtvereniging	1	2	3	4	5
5	Straatvereniging	1	2	3	4	5
6	Scouting	1	2	3	4	5
7	Kerk/geloofsgemeenschap	1	2	3	4	5
8	Jongerenvereniging	1	2	3	4	5
9	Ouderenvereniging	1	2	3	4	5
10	Hobby gerelateerde vereniging	1	2	3	4	5
11	Rotary,Lions,Round Table	1	2	3	4	5
12	Anders, nl:	1	2	3	4	5

25. Indien u lid bent van een/enkele van deze verenigingen, welke zijn buurtgerelateerde?(u kunt de nummers 1t/m 12 uit de vorige vraag gebruiken) (ga na beantwoording verder met vraag 27)

1	2	3	4	5	6	7	8	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

26. Indien u geen lid bent van een van de bovenstaande verenigingen wat is/zijn daarvan de reden(en)
 27. Bent u op de hoogte van bestaande verenigingen binnen uw buurt, zo ja welke zijn deze?
 28. Neemt u deel aan buurtactiviteiten?
 Ja / Nee
 29. Zo ja, aan welke activiteiten neemt u deel in uw buurt?
 30. Wat is de reden dat u deelneemt aan deze buurtactiviteiten?
 31. Hoe frequent neemt u deel aan deze buurtactiviteiten?

Wekelijks	Maandelijks	Jaarlijks	Zelden
1	2	3	4

Burenrelaties/kennissen in de buurt:

32. welke van de volgende zaken doet u wel eens?

Relatie met burenen(1)	
1	Buren begroeten
2	op de koffie gaan bij de burenen
3	naar de verjaardag van de burenen gaan
4	Uitstapjes maken met de burenen
5	samen met de burenen iets organiseren voor de straat/buurt

33. Hoe beschrijft u uw relatie met uw burenen?

Relatie met burenen(2)	
1	zeer goed
2	goed
3	niet goed/niet slecht
4	slecht
5	zeer slecht

34. Komt u wel eens bij de burenen over de vloer of zij bij u?

Ja / Nee

35. Zo ja kunt dan een indicatie geven van de frequentie van bezoeken?

Burenbezoek	
1	meerdere malen per week
2	Een keer in de week
3	Een keer in de twee weken
4	Een keer per maand
5	Een keer per jaar

36. Heeft u allochtone burenen?

Ja/Nee

37. Heeft u zich wel eens gestoord aan het gedrag van uw burenen?

Ja / Nee

38. Zo ja, waaraan heeft u zich gestoord?

39. Heeft u wel eens actie ondernomen tegen storend gedrag van burenen?

Ja / Nee

40. Zo ja, op welke manier heeft u dan actie ondernomen?

Relatie met burenen(3)	
1	Erover praten met de rest van de buurt
2	Briefje bij de desbetreffende burenen door de bus gooien

3	De buren confronteren met wat u stoort
4	De woningbouwcorporatie ervan op de hoogte stellen
5	Naar de politie gaan
6	Anders nl:

41. Heeft u kennissen/vrienden in de buurt?(indien nee, ga verder met vraag 43)

Ja / Nee

42. Zo ja, kunt u een indicatie geven van het aantal kennissen in de buurt?

Kennissen(1)	
1	1-4 kennissen
2	5-6 kennissen
3	6-7 kennissen
4	7-8 kennissen
5	8 kennissen of meer

43. Op welke wijze heeft de kennissen binnen uw buurt leren kennen?

Kennissen(2)	
1	Omgang op straat
2	Op een straatfeest
3	Op een buurtfeest
4	Op een buurtgerelateerde vereniging
5	Op een niet buurtgerelateerde vereniging
6	Anders, nl:

44. Hoe vaak komt u bij uw kennissen over de vloer, of zij bij u?

Kennissen(3)	
1	meerdere malen per week
2	Een keer in de week
3	Een keer in de twee weken
4	Een keer per maand
5	Een keer per jaar

Opleiding, werk en inkomen:

45. Wat is uw hoogst afgeronde genoten opleiding?

Hoogst genoten onderwijs	
1	Basisonderwijs
2	VMBO
3	MAVO
4	HAVO
5	VWO
7	MBO
8	MTS
9	HTS
10	HEAO
11	HBO
12	Universiteit

46. Bent u momenteel in dienstverband?(indien nee, ga door naar vraag 49)

Ja / Nee

47. Zo ja, werkt u in de gemeente Oldenzaal of daarbuiten?

1. Gemeente Oldenzaal
2. Buiten de Gemeente Oldenzaal

48. Zo ja, in welke sector bent u werkzaam?(ga door naar vraag 51)

1	Administratief
2	Agrarisch
3	Automatisering
4	Consultancy
5	Directie/management
6	Financieel/economie
7	Horeca
8	Inkoop/logistiek
9	Juridisch
10	Marketing
11	Medisch/verzorging
12	Onderwijs/R & D
13	Personeel/Organisatorisch
14	Productie
15	Reclame/PR/Communicatie
16	Staf/Beleid/Bestuur
17	Stage/Trainee
18	Techniek
19	Verkoop
20	Overig

49. Zo nee, krijgt u een van de onderstaande uitkeringen?

Uitkering	
1	WW-uitkering
2	WAO-uitkering
3	AOW-uitkering
4	Uitkering
5	Anders,nl:

50. Zo nee, wat is/zijn uw dagelijkse activiteit(en)?

51. Kunt u een indicatie geven van de totale inkomsten van uw huishouden per jaar?

Inkomen per jaar, per huishouden	
1	<10.000 euro
2	10.000-15.000 euro
3	16.000-20.000 euro
4	21.000-25.000 euro
5	26.000-30.000 euro
6	31.000-35.000 euro
7	36.000-40.000 euro
8	41.000-45.000 euro
9	46.000-50.000 euro
10	51.000-55.000 euro
11	56.000-60.000 euro
12	60.000 euro en meer

52. Heeft u nog vragen of opmerkingen over deze vragenlijst?

Bijlage 3: Interviewvragen

- 1) Bent u zelf in de wijk Zuid-Berghuizen woonachtig?
- 2) Indien dit het geval is, is er een specifieke reden waarom u in Zuid-Berghuizen woont?
- 3) Indien dit niet het geval is, is er een specifieke reden voor het feit dat u niet in Zuid-Berghuizen woont?
- 4) Wat is uw beroepsmatige band Zuid-Berghuizen?
- 5) komt u met vele groepen mensen in aanraking, binnen uw beroep/takengebied?
- 6) Zijn de meeste mensen waarmee u in aanraking komt woonachtig hier binnen de wijk Zuid-Berghuizen?
- 7) Kunt u aangeven welke verschillende groepen mensen er binnen de wijk Zuid-Berghuizen woonachtig zijn? Of bestaan er geen verschillende groepen?
- 8) Waaruit bestaan de verschillen tussen deze groepen binnen de wijk?
- 9) Hoe worden deze verschillen geprofileerd/naar buiten gebracht?
- 10) Is een van de groepen een allochtone groep wijkbewoners?
- 11) Heeft deze groep nog weer een andere vorm van omgang met andere groepen?
- 12) Bestaat er een verschil tussen nieuwe en oudere wijkbewoners?
- 13) waaruit blijkt dit verschil?
- 14) Hoe ervaart u de sociale contacten binnen de wijk Zuid-Berghuizen?
- 15) Denkt u dat de relaties tussen de wijkbewoners goed zijn?
- 16) Bent u van mening dat er zaken moeten veranderen met het oog op sociale relaties binnen de wijk?
- 17) Indien dit het geval is, wat zal er dan moeten veranderen?
- 18) kan men spreken van een kloof tussen groepen in de wijk?

N.B.: Er is bij de face-to-face interviews regelmatig van deze vragen afgeweken. Door het door vragen op antwoorden van de respondent, kon vaak nog betere informatie worden verkregen met betrekking tot de verschillende groeperingen.

Bijlage 4: Sleutelfiguren

- Pastoor
- Sleutelfiguur allochtone bevolking
- Sleutelfiguur allochtone bevolking
- Sleutelfiguur buurtvereniging
- Sleutelfiguur buurtvereniging
- Sleutelfiguur basisschool
- Voorzitter grote vereniging
- Wijkagent
- Actieve wijkbewoner
- Actieve wijkbewoner
- Lid wijkraad
- Sleutelfiguur leefbaarheidorganisatie
- Sleutelfiguur welzijnsinstantie Zuid-Berghuizen
- Sleutelfiguur Brede School
- Sleutelfiguur vereniging